

Gender Equality
in Coaching

Ισότητα των Φύλων
στην Προπονητική

D2.3

Έκθεση συστάσεων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα σπουδών αθλητικής προπονητικής

Πακέτο εργασίας 2

Εργασία 2.1, Εργασία 2.2
Επικεφαλής εταιρός: Symplexis

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

WWW.SHECOACH.EU

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ωστόσο, οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται είναι αποκλειστικά των συγγραφέων και δεν αντανακλούν κατ' ανάγκη τις απόψεις και τις γνώμες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Εκτελεστικού Οργανισμού Εκπαίδευσης και Πολιτισμού (EACEA). Ούτε η Ευρωπαϊκή Ένωση ούτε ο EACEA μπορούν να θεωρηθούν υπεύθυνοι γι' αυτές. Έργο: 101133095 - SheCOACH - ERASMUS-SPORT-2023.

Πληροφορίες εγγράφου

Πακέτο εργασίας	2: Συστάσεις για παρόχους εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητών και προπονητριών σχετικά με την ενσωμάτωση των θεμάτων φύλου σε μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής
Εργασίες	2.1: Αξιολόγηση του επιπέδου γνώσεων των παρόχων εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητών/τριών (καλαθοσφαίρισης) 2.2 Εκπόνηση έκθεσης με συστάσεις για την αντιμετώπιση των κενών στη γνώση σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής
Παραδοτέο	D2.3 Έκθεση με συστάσεις σχετικά με μέτρα για την αντιμετώπιση των κενών γνώσεων σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου
Τίτλος (εάν διαφέρει από αυτό του παραδοτέου)	Έκθεση συστάσεων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα σπουδών αθλητικής προπονητικής
Επικεφαλής εταίρος	Symplexis
Υπεύθυνη επικοινωνίας	Δρ Χριστίνα Μπονάρου, bonarou.c@symplexis.eu
Υπεύθυνοι εταίροι για την έκθεση	Symplexis (symplexis.eu) σε συνεργασία με Sport Coaching Europe (sportcoachingeurope.org) και European Network of Sport Education (sporteducation.eu).
Επίπεδο διάδοσης	Δημόσιο
Περίληψη	<p>Η παρούσα έκθεση, σε μορφή ηλεκτρονικής έκδοσης (D2.3), α) συνοψίζει τα κύρια ευρήματα της πρωτογενούς έρευνας που διεξήχθη στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, όπως αυτά παρουσιάστηκαν στις τέσσερις αντίστοιχες εθνικές εκθέσεις SheCOACH (D2.2), και β) παρέχει συστάσεις για δράσεις και μέτρα που κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν από τους παρόχους εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητικής (ιδίως στον τομέα της καλαθοσφαίρισης), προκειμένου να καλυφθούν κενά ως προς την ευαισθητοποίηση και τις γνώσεις για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα αθλητικών σπουδών και σεμινάρια προπονητικής εκπαίδευσης.</p> <p>Η πρωτογενής έρευνα του έργου υλοποιήθηκε από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο του 2024. Ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε σε όλα τα μέλη και τα δίκτυα των εταίρων στις αντίστοιχες χώρες και συνολικά συγκεντρώθηκαν 413 απαντήσεις. Επιπλέον, οι εταίροι διεξήγαγαν συνολικά 20 συνεντεύξεις - 5 κάθε εταίρος - με σχετικούς εμπειρογνώμονες από τον χώρο του αθλητισμού.</p> <p>Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις της έκθεσης σε διακρατικό επίπεδο θα αποτελέσουν τη βάση για το Πακέτο Εργασίας 3, το οποίο περιλαμβάνει τον σχεδιασμό και την δημιουργία του Προγράμματος Ανάπτυξης Ικανοτήτων SheCOACH για παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα αθλητικών σπουδών (Εργασία 3.1) και την πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αυτού του προγράμματος (Εργασία 3.2). Το πρόγραμμα κατάρτισης θα υλοποιηθεί μέσω της πλατφόρμας ηλεκτρονικής μάθησης του έργου, η οποία θα παρέχει εξειδικευμένες ενότητες και εκπαιδευτικό υλικό (D3.1, D3.2).</p>
Κατάσταση	Τελικό (μετάφραση στα Ελληνικά)

**Εκδοση(εις) &
ημερομηνία(εις)**

ν.1.1: 03 Οκτωβρίου 2024 (EL, μτφρ. με διορθωση τυπογραφικών λαθών)
ν.1.0: 19 Σεπτεμβρίου 2024 (EL, μτφρ.)
ν.1.0: 6 Σεπτεμβρίου 2024 (EN)
ν.0.2: 29 Αυγούστου 2024 (EN, σχέδιο)
ν.0.1: 06 Αυγούστου 2024 (EN, σχέδιο)

**Προτεινόμενη
βιβλιογραφική αναφορά:**

SheCOACH: Gender Equality in Coaching - *Ισότητα των φύλων στην προπονητική - Παραδοτέο D2.3. Έκθεση συστάσεων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα σπουδών αθλητικής προπονητικής (2024)*. Υπεύθυνος εταίρος: Symplexis σε συνεργασία με Sport Coaching Europe και European Network of Sport Education. Αριθμός αναφοράς έργου: 101133095 - SheCOACH - ERASMUS-SPORT-2023. Διαδικτυακός τόπος: www.shecoach.eu

Όλα τα δημόσια παραδοτέα του έργου SheCOACH διατίθενται με άδεια χρήσης Creative Commons Attribution - NonCommercial - ShareAlike 4.0 International public license, επιτρέποντας την διασκευή, τροποποίηση και δημιουργία παράγωγων έργων χωρίς εμπορική χρήση, με την προϋπόθεση να αναφέρεται το ευρωπαϊκό έργο SheCOACH ως αρχικός δημιουργός και τα νέα δημιουργήματα να διατίθενται με τους ίδιους ακριβώς όρους (BY-NC-SA).

Περιεχόμενα

Πληροφορίες εγγράφου	2
1. Σύντομη επισκόπηση του έργου SheCOACH.....	5
1.1 Περίοδος υλοποίησης και εταιρικό σχήμα.....	5
1.2 Σκοπός και στόχοι του έργου	5
1.3 Δραστηριότητες, εμπλεκόμενες ομάδες κοινού και κύρια αποτελέσματα	6
2. Επισκόπηση της πρωτογενούς έρευνας SheCOACH σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία	8
2.1 Στόχοι και μεθοδολογία της έρευνας.....	8
2.2 Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα	10
3. Στατιστικά στοιχεία και φύλο στην προπονητική καλαθοσφαίρισης σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία	12
4. Παρουσίαση και συζήτηση των αποτελεσμάτων της διαδικτυακής έρευνας σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία	14
4.1 Δημογραφικές πληροφορίες.....	14
4.2 Γνώση και ευαισθητοποίηση	16
4.3 Τρέχουσα κατάσταση.....	18
4.4 Εμπόδια και προκλήσεις	26
4.5 Προτάσεις και συστάσεις.....	34
4.6 Ενότητα καταϊγισμού ιδεών (γενικά σχόλια & επιλεγμένες απαντήσεις).....	39
4.7 Τελικές παρατηρήσεις.....	44
5. Παρουσίαση και συζήτηση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία.....	48
5.1 Το προφίλ των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών	48
5.2 Γνώση και ευαισθητοποίηση	49
5.3 Τρέχουσα κατάσταση και υφιστάμενες πρακτικές.....	50
5.4 Προκλήσεις και εμπόδια	53
5.5 Προτάσεις και συστάσεις.....	54
5.6 Μελλοντικά σχέδια και περαιτέρω συμμετοχή	56
5.7. Ενότητα καταϊγισμού ιδεών (γενικά σχόλια και επιλεγμένες απαντήσεις)	57
6. Τελικά συμπεράσματα και συστάσεις σε διακρατικό επίπεδο	59
6.1 Κύρια συμπεράσματα από την έρευνα του έργου SheCOACH	60
6.2 Συστάσεις του SheCOACH προς παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης και κατάρτισης ..	63
6.3 Συστάσεις του SheCOACH για συνεργασία και διακρατική δράση.....	65
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	67

1. Σύντομη επισκόπηση του έργου SheCOACH

1.1 Περίοδος υλοποίησης και εταιρικό σχήμα

Το SheCOACH: Gender Equality in Coaching (Ισότητα των Φύλων στην Προπονητική) είναι ένα έργο **Erasmus Sport**, το οποίο συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της συμφωνίας με αριθμό **101133095 - SheCOACH - ERASMUS-SPORT-2023**, και το οποίο υλοποιείται στην **Κύπρο**, την **Ελλάδα**, την **Ιταλία** και την **Ισπανία** από **02/01/2024** έως **30/10/2026** (34 μήνες διάρκεια).

Το SheCOACH είναι μια ευρωπαϊκή πρωτοβουλία με πολλούς εμπλεκόμενους φορείς, στην οποία συμμετέχουν ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης, ένας σύνδεσμος προπονητών και προπονητριών, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ένα ίδρυμα τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης, όπως επίσης και οργανισμοί εμπειρογνομόνων στους τομείς της αθλητικής εκπαίδευσης και προπόνησης, καθώς και της τεχνολογίας. Συγκεκριμένα, η κοινοπραξία SheCOACH αποτελείται από τα ακόλουθα 9 μέλη από 7 χώρες:

Συντονιστής εταίρος έργου:

- 1) ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ - CYPRUS BASKETBALL FEDERATION (CBF), Κύπρος (basketball.org.cy)

Συνεργάτες – εταίροι υλοποίησης:

- 2) ΣΥΜΠΛΕΞΙΣ - SYMPLEXIS, Ελλάδα (symplexis.eu)
- 3) ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΡΟΠΟΝΗΤΩΝ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ/ΣΕΠΚ - GREEK BASKETBALL COACHES ASSOCIATION (GBCA), Ελλάδα (sepk.gr)
- 4) ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΟΥΡΘΙΑ - UNIVERSIDAD DE MURCIA (UMU), Ισπανία (um.es)
- 5) ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΚΑΛΑΘΟΣΦΑΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ CASTILLA LA MANCHA - FEDERACION DE BALONCESTO DE CASTILLA LA MANCHA (FBCLM), Ισπανία (fbclm.net)
- 6) L'ORMA SSD ARL, Ιταλία (ormainternational.eu)
- 7) SPORT COACHING EUROPE (SCE), Μάλτα (sportcoachingeurope.org)
- 8) ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΑΘΛΗΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ – EUROPEAN NETWORK OF SPORT EDUCATION (ENSE), Αυστρία (sporteducation.eu)
- 9) HIP - HUB FOR INNOVATION POLICY S.R.L, Ρουμανία (hubinno.eu).

1.2 Σκοπός και στόχοι του έργου

Το έργο SheCOACH έχει ως στόχο να **συμβάλει στην ισότητα των φύλων στην προπονητική και ευρύτερα στον αθλητισμό, προωθώντας τη συμμετοχή των γυναικών στην προπονητική εκπαίδευση, ιδίως στον τομέα της καλαθοσφαίρισης** στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία και την Ισπανία.

Οι επιμέρους στόχοι του SheCOACH είναι οι εξής:

- Προώθηση της ενσωμάτωσης ειδικών θεμάτων φύλου στα προγράμματα σπουδών προπονητικής.

- Η «ενσωμάτωση» αυτή (αγγλ. όρος gender mainstreaming) αναφέρεται στη διαδικασία ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου συνολικά ή και επιμέρους θεμάτων φύλου σε προγράμματα σπουδών προπονητικής ή της εκπαίδευσης φυσικής αγωγής.
- Το έργο επιδιώκει κυρίως να καταστήσει τις πτυχές του φύλου αναπόσπαστο και ουσιαστικό κομμάτι της συνολικής εκπαίδευσης και κατάρτισης των προπονητών και προπονητριών, ώστε να μην αντιμετωπίζονται ως «μεμονωμένες», «ξεχωριστές» ή «περιθωριοποιημένες» συνιστώσες.
- Το SheCOACH επιθυμεί να διασφαλίσει ότι οι προοπτικές, οι ανησυχίες και τα ζητήματα φύλου αντιμετωπίζονται με συνέπεια και ενσωματώνονται σε όλο το φάσμα των προγραμμάτων σπουδών προπονητικής ή άλλων σχετικών σεμιναρίων κατάρτισης.
- Ανάπτυξη της ευαισθητοποίησης και των γνώσεων και δεξιοτήτων των επαγγελματιών που εργάζονται σε παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης σχετικά με τη συμπερίληψη έμφυλων θεμάτων στα προγράμματα σπουδών τους.
- Ενίσχυση της ευαισθητοποίησης των εθνικών/περιφερειακών/τοπικών εκπαιδευτικών ή/και αθλητικών αρχών σχετικά με την ανάπτυξη και εφαρμογή πολιτικών για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα συστήματα προπονητικής εκπαίδευσης.
- Ευαισθητοποίηση των αθλητικών συλλόγων, ακαδημιών και σχολών προπονητικής σχετικά με τα οφέλη της συμμετοχής γυναικών/προπονητριών και της ενίσχυσης της συμμετοχής γυναικών, ιδίως σε παραδοσιακά «ανδροκρατούμενα αθλήματα».
- Αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην προπονητική εκπαίδευση/κατάρτιση στον τομέα της καλαθοσφαίρισης.

1.3 Δραστηριότητες, εμπλεκόμενες ομάδες κοινού και κύρια αποτελέσματα

Οι στόχοι του SheCOACH θα επιτευχθούν μέσω της υλοποίησης των ακόλουθων δραστηριοτήτων, που θα αποτελέσουν και τα σχετικά παραδοτέα του έργου:

- Συστάσεις για παρόχους εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητών και προπονητριών σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής
- Διαδικτυακό πρόγραμμα ανάπτυξης γνώσεων, ικανοτήτων και δεξιοτήτων για παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου (gender mainstreaming)
- Πλαίσιο καθοδήγησης για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην προπονητική εκπαίδευση
- Εκδηλώσεις και καμπάνιες ευαισθητοποίησης και διάδοσης των αποτελεσμάτων του έργου.

Οι κύριες ομάδες κοινού στις οποίες απευθύνεται το έργο SheCOACH είναι:

- Εθνικές ή περιφερειακές ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης (και άλλων αθλημάτων)
- Ενώσεις και σύνδεσμοι προπονητών-τριών
- Πάροχοι προπονητικής εκπαίδευσης (ΑΕΙ, ΙΕΚ, Κολέγια κ.α.), συμπεριλαμβανομένων των ενώσεων και συνδέσμων προπονητών-τριών

- Τοπικοί, περιφερειακοί και εθνικοί φορείς χάραξης πολιτικής στους τομείς του αθλητισμού και της εκπαίδευσης.

Επιπλέον, το έργο SheCOACH απευθύνεται σε: διοικητικά στελέχη του αθλητισμού σε όλα τα επίπεδα, διεθνείς ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης (και άλλων αθλημάτων), αθλητικούς συλλόγους/ακαδημίες/σχολές, δίκτυα αθλητικών ενώσεων, φορέων, παρόχων εκπαίδευσης σε ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο, ερευνητές-τριες σε σχετικά πεδία, καθώς και στο ευρύ κοινό - ιδίως σε όσες και όσους αγαπούν τον αθλητισμό.

Τα κύρια αποτελέσματα που αναμένονται από την υλοποίηση του έργου SheCOACH είναι τα ακόλουθα, τα οποία αντικατοπτρίζουν επίσης τους βασικούς δείκτες επιδόσεων του έργου:

- Περίπου **80-100 επαγγελματίες που εργάζονται σε παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης** θα αποκτήσουν νέες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο πρόγραμμα σπουδών ή/και στις επιμέρους εκπαιδεύσεις τους,
- Τουλάχιστον **15 προγράμματα σπουδών προπονητικής** θα ενσωματώσουν τη διάσταση του φύλου ή/και θα συμπεριλάβουν σχετικά θέματα για την ισότητα των φύλων στην προπονητική,
- Τουλάχιστον **50 εθνικές/περιφερειακές/τοπικές αρχές εκπαίδευσης και αθλητισμού** θα ενημερωθούν και θα ευαισθητοποιηθούν σχετικά με την εφαρμογή πολιτικών για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην προπονητική εκπαίδευση,
- Τουλάχιστον **130 στελέχη/μέλη αθλητικών συλλόγων/ακαδημιών/σχολών κ.α.** θα ενημερωθούν και θα ευαισθητοποιηθούν σχετικά με τα οφέλη της συμμετοχής γυναικών στην προπονητική και της ενίσχυσης της συμμετοχής των γυναικών στον αθλητισμό γενικότερα,
- Τουλάχιστον **30.000 άτομα** θα ενημερωθούν για τα αποτελέσματα του έργου SheCOACH μέσω ενεργειών, εκδηλώσεων και δράσεων είτε δια ζώσης ή διαδικτυακά.

2. Επισκόπηση της πρωτογενούς έρευνας SheCOACH σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία

2.1 Στόχοι και μεθοδολογία της έρευνας

Η πρωτογενής έρευνα SheCOACH¹ στην **Κύπρο**, την **Ελλάδα**, την **Ιταλία** και την **Ισπανία** διεξήχθη μεταξύ **Απριλίου και Ιουνίου 2024** στο πλαίσιο του 2^{ου} Πακέτου Εργασίας του έργου: «Συστάσεις για παρόχους εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητών και προπονητριών σχετικά με την ενσωμάτωση των θεμάτων φύλου σε μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής». Πιο συγκεκριμένα σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο επιμέρους εργασιών: 2.1: «Αξιολόγηση του επιπέδου γνώσεων των παρόχων εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητών και προπονητριών (καλαθοσφαίρισης)» & 2.2: «Εκπόνηση έκθεσης με συστάσεις για την αντιμετώπιση των κενών στη γνώση σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής».

Το 2^ο Πακέτο Εργασίας SheCOACH περιελάμβανε πρωτογενή έρευνα με τη μορφή **on-line ερωτηματολογίων** και **δομημένων συνεντεύξεων** που διεξήχθησαν στις τέσσερις προαναφερθείσες χώρες, στοχεύοντας συνολικά σε:

- τουλάχιστον **200 στελέχη/επαγγελματίες (50 ανά χώρα)** από **εθνικές/περιφερειακές ομοσπονδίες ή ενώσεις καλαθοσφαίρισης, αθλητικούς συλλόγους ή/και άλλες αθλητικές ομοσπονδίες** και **παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης** (πανεπιστήμια, ΙΕΚ, κολέγια κ.α.) [διαδικτυακή έρευνα],
- τουλάχιστον **20 στελέχη (5 ανά χώρα)** από **εθνικές/περιφερειακές ομοσπονδίες ή ενώσεις καλαθοσφαίρισης ή/και άλλες αθλητικές ομοσπονδίες** και **επαγγελματίες προπονητικής εκπαίδευσης** (σε πανεπιστήμια, ΙΕΚ, κολέγια κ.α.) [δομημένες συνεντεύξεις].

Ο στόχος της εργασίας 2.1 ήταν να αξιολογηθεί -σε όλες τις προαναφερθείσες χώρες- ο βαθμός γνώσης και οι ελλείψεις μεταξύ των παρόχων εκπαίδευσης και ανάπτυξης προσόντων προπονητικής όσον αφορά το ζήτημα της έμφυλης ισότητας και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε σεμινάρια και προγράμματα σπουδών προπονητικής.

Ο στόχος της Εργασίας 2.2 είναι η συγγραφή **μιας έκθεσης -δηλ. της παρούσας ηλεκτρονικής έκδοσης (D2.3)-** η οποία: α) συνοψίζει τα κύρια ευρήματα της έρευνας που διεξήχθη στις τέσσερις χώρες, όπως αυτά παρουσιάστηκαν στις τέσσερις αντίστοιχες εθνικές εκθέσεις SheCOACH (D2.2) και β) παρέχει συστάσεις για δράσεις και μέτρα που κρίνεται σκόπιμο να ληφθούν από παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης -κυρίως μπάσκετ- για την κάλυψη κενών ως προς την ευαισθητοποίηση και τις γνώσεις για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα αθλητικών σπουδών και στα σεμινάρια κατάρτισης προπονητών/τριών.

¹ Η πρωτογενής έρευνα περιλαμβάνει τη συλλογή δεδομένων που δεν έχουν συλλεχθεί προηγουμένως, αντί της χρήσης πληροφοριών και δεδομένων που έχουν συλλεχθεί στο πλαίσιο προηγούμενων ερευνών και βρίσκονται π.χ. σε ένα βιβλίο, μια βάση δεδομένων, ένα περιοδικό κ.λπ. (δευτερογενής έρευνα).

Ως επικεφαλής του 2^{ου} Πακέτου Εργασίας, η Symplexis ανέπτυξε ερευνητικές κατευθυντήριες γραμμές σε συνεργασία με όλους τους εταίρους του έργου (D2.1). Οι εν λόγω κατευθυντήριες περιλάμβαναν οδηγίες για την υλοποίηση της πρωτογενούς έρευνας SheCOACH και ερωτήσεις τόσο για το online ερωτηματολόγιο όσο και για τις δομημένες συνεντεύξεις. Η πρωτογενής έρευνα SheCOACH εγκρίθηκε από την Επιτροπή Δεοντολογίας του Πανεπιστημίου της Μούρθια (Ισπανία).

Η **πρωτογενής έρευνα** SheCOACH διεξήχθη στις τέσσερις χώρες από **τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο του 2024**. Συγκεκριμένα, στην Ιταλία από τις 20 Απριλίου έως την 1η Ιουνίου, στην Ελλάδα από τις 22 Απριλίου έως τις 3 Ιουνίου 2024, στην Κύπρο από τις 23 Απριλίου έως τις 27 Μαΐου και στην Ισπανία από τις 28 Απριλίου έως τις 9 Ιουνίου 2024.

Το ερωτηματολόγιο με τίτλο «Ισότητα των φύλων στην προπονητική και ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής» μεταφράστηκε και προσαρμόστηκε στις γλώσσες των εταίρων και στη συνέχεια δημοσιεύτηκε μέσω του Google Forms.

Η έρευνα απευθυνόταν: α) σε προσωπικό/επαγγελματίες από εθνικές/περιφερειακές ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης ή/και άλλες αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις, καθώς και αθλητικούς συλλόγους, β) σε προσωπικό/εκπαιδευτές-τριες/επαγγελματίες από παρόχους αθλητικής -προπονητικής εκπαίδευσης (πανεπιστήμια, ΙΕΚ, κολέγια κ.λπ.).

Το ερωτηματολόγιο της διαδικτυακής έρευνας περιλάμβανε οκτώ ενότητες με 21 συνολικά ερωτήσεις και απαιτούσε περίπου 7 - 9 λεπτά για τη συμπλήρωσή του. Η πλειονότητα των ερωτήσεων ήταν κλειστού τύπου, πολλαπλής επιλογής και υποχρεωτικές, ενώ υπήρχαν και ανοικτές ερωτήσεις, καθώς και κάποιες προαιρετικές. Τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα είχαν τη δυνατότητα να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο ανώνυμα ή να δώσουν τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους για να λαμβάνουν ενημερώσεις για το έργο. Σε κάθε περίπτωση, όλες οι απαντήσεις που συλλέχθηκαν τηρήθηκαν εμπιστευτικά.

Το ερωτηματολόγιο διανεμήθηκε με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο σε όλα τα μέλη και τα δίκτυα των εταίρων στις αντίστοιχες χώρες και συγκεντρώθηκαν συνολικά **413 απαντήσεις**. Πιο συγκεκριμένα: 253 απαντήσεις συγκεντρώθηκαν από την **Ελλάδα**, 50 απαντήσεις από την **Κύπρο**, 53 από την **Ισπανία** και 57 από την **Ιταλία**.

Επιπλέον, όλοι οι εταίροι υλοποίησης διεξήγαγαν συνολικά **20 συνεντεύξεις σε βάθος - 5 κάθε εταίρος-** με σχετικούς φορείς του αθλητισμού, την περίοδο **Μαΐου - Ιουνίου 2024**. Πιο συγκεκριμένα, η Symplexis και ο ΣΕΠΚ από την Ελλάδα διεξήγαγαν συνεντεύξεις με 5 εμπειρογνώμονες μεταξύ 23 Μαΐου και 3 Ιουνίου 2024, η Κυπριακή Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης μεταξύ 15 και 23 Ιουνίου, οι εταίροι από Ισπανία (UMU και FBCLM) μεταξύ 20 Μαΐου και 6 Ιουνίου και η L'ORMA (Ιταλία) μεταξύ 22 και 31 Μαΐου 2024.

Οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν με αθλητικά στελέχη, εκπαιδευτικό προσωπικό και εμπειρογνώμονες **-13 γυναίκες και 5 άνδρες-** από διαφορετικούς τομείς του αθλητισμού. Ειδικότερα, τα άτομα που παραχώρησαν συνεντεύξεις ήταν στελέχη από εθνικές και περιφερειακές ομοσπονδίες και συνδέσμους προπονητών/τριών κυρίως καλαθοσφαίρισης, αλλά και άλλων αθλημάτων, όπως ποδοσφαίρου, πετοσφαίρισης, χειροσφαίρισης, γυμναστικής και ποδηλασίας. Το στοχευμένο δείγμα περιελάμβανε επίσης καθηγητές και καθηγήτριες πανεπιστημίων, επαγγελματίες εκπαιδευτές/τριες και προπονητές/τριες καλαθοσφαίρισης, συμπεριλαμβανομένων επαγγελματιών που εργάζονται με εθνικές ομάδες γυναικών. Αξίζει να σημειωθεί ότι πολλά από τα άτομα που παραχώρησαν συνέντευξη είχαν πολλαπλούς ρόλους, ενώ

ορισμένοι και ορισμένες είχαν επίσης εμπειρία στο αθλητικό μάρκετινγκ και τη διοίκηση, γεγονός που συνολικά προσέφερε μια σφαιρική, ολοκληρωμένη κατανόηση του τοπίου της αθλητικής προπονητικής.

Οι ερωτήσεις των δομημένων συνεντεύξεων της έρευνας SheCOACH ακολούθησαν τα θέματα που χρησιμοποιήθηκαν για τα ερωτηματολόγια, με στόχο να δώσουν τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να προβληματιστούν σχετικά με τις δικές τους εμπειρίες, να δώσουν μια εικόνα του φαινομένου της ισότητας των φύλων στην προπονητική και να συζητήσουν ιδέες και αποτελεσματικούς τρόπους για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα αθλητικών σπουδών.

2.2 Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η ερευνητική μεθοδολογία, η οποία, όπως έχει ήδη αναφερθεί, συνδύαζε ένα ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο και συνεντεύξεις σε βάθος, χρησιμοποίησε μη τυχαία μέθοδο δειγματοληψίας για την επιλογή συμμετεχόντων και συμμετεχουσών που προήλθαν κυρίως από τα μέλη και τα δίκτυα των εταιρών του έργου, καθώς και από άλλα άτομα με εμπειρία στην προπονητική καλαθοσφαίρισης, την αθλητική εκπαίδευση και κατάρτιση ή άλλη σχετική εμπειρία σε άλλους συναφείς αθλητικούς οργανισμούς στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία.

Η δειγματοληπτική προσέγγιση της έρευνας, η οποία έχει διερευνητικό χαρακτήρα, βασίστηκε σε συγκεκριμένα κριτήρια όπως η επαγγελματική ενασχόληση με την καλαθοσφαίριση ή άλλα αθλήματα, η εμπειρία στην αθλητική προπονητική, η ενεργή συμμετοχή σε εθνικές ή περιφερειακές αθλητικές ομοσπονδίες ή ενώσεις και συνδέσμους, καθώς και σε ορισμένες περιπτώσεις, η εμπειρία σε θέματα φύλου. Ως εκ τούτου, υπογραμμίζεται ότι το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό του συνόλου του σχετικού πληθυσμού και τα ευρήματα δεν προορίζονται για γενίκευση, λόγω της μη τυχαίας δειγματοληψίας και του μεγέθους του δείγματος σε κάθε χώρα.

Είναι επίσης σημαντικό να αναγνωριστούν οι πιθανές προκαταλήψεις και οι περιορισμοί αυτής της μεθοδολογίας, συμπεριλαμβανομένης της πιθανής υποεκπροσώπησης ατόμων που ενδεχομένως δεν συμμετέχουν ενεργά σε έρευνες ή είναι λιγότερο ορατά στα υπάρχοντα δίκτυα, αλλά των οποίων ο ρόλος και το έργο στον τομέα μπορεί να είναι σημαντικά. Επιπλέον, η διαδικασία αυτοαξιολόγησης κατά την απάντηση ερωτήσεων μπορεί να οδηγήσει σε μεροληψία στη συλλογή δεδομένων, καθώς ορισμένα άτομα ενδέχεται να επιλέξουν να δώσουν «κοινωνικά αποδεκτές» απαντήσεις αντί για τις πραγματικές τους απόψεις. Αυτοί οι παράγοντες υποδηλώνουν ότι, παρά τη χρησιμότητά τους, τα ευρήματα της έρευνας μπορεί να μην αντικατοπτρίζουν το πλήρες φάσμα των εμπειριών και προοπτικών σχετικά με την ισότητα των φύλων στην αθλητική προπονητική.

Ωστόσο, η στοχευμένη επιλογή των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών σε συνδυασμό με τη δειγματοληψία ευκολίας –με βάση την προσβασιμότητα ή διαθεσιμότητα– παρείχε πολύτιμα ποσοτικά και ποιοτικά ερευνητικά ευρήματα, τα οποία, ιδίως όταν εξετάζονται σε διακριτικό επίπεδο, μπορούν να προσφέρουν μια σφαιρική εικόνα των υπό συζήτηση θεμάτων. Σε κάθε περίπτωση, τα ευρήματα θα πρέπει να ερμηνεύονται και να αξιοποιούνται αναλόγως, λαμβάνοντας υπόψη τις συγκεκριμένες μεθοδολογικές προσεγγίσεις και τα όριά τους.

Η μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να βασιστεί στα ευρήματα της παρούσας έκθεσης SheCOACH και να τα επεκτείνει ή/και εμβαθύνει, χρησιμοποιώντας εναλλακτικές δειγματοληπτικές μεθόδους για την ενίσχυση της αντιπροσωπευτικότητας του δείγματος.

Οι ακόλουθες προτάσεις για μελλοντική έρευνα μπορούν να συμβάλουν στη καλύτερη κατανόηση των τρόπων αποτελεσματικής προώθησης της ισότητας των φύλων στην αθλητική προπονητική:

- Διαπολιτισμική συγκριτική έρευνα για την αξιολόγηση του επιπέδου γνώσεων των παρόχων προπονητικής εκπαίδευσης -με ιδιαίτερη έμφαση στην καλαθοσφαίριση, σε διάφορες χώρες, όπως π.χ. στην Βόρεια Ευρώπη ή/και άλλες ηπείρους.
- Συγκριτική έρευνα για τη διερεύνηση των προσπαθειών ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου σε προγράμματα σπουδών διαφόρων αθλημάτων και τον εντοπισμό συγκεκριμένων προκλήσεων και καλών πρακτικών σε κάθε άθλημα.
- Στοχευμένη έρευνα σχετικά με τα εμπόδια στη συμμετοχή των γυναικών στην προπονητική της καλαθοσφαίρισης - ή άλλων αθλημάτων - για την καλύτερη κατανόηση των συγκεκριμένων εμποδίων και προκλήσεων που εμποδίζουν τις γυναίκες να δραστηριοποιηθούν ή να εξελιχθούν σε προπονητικούς ρόλους.
- Στοχευμένη έρευνα σχετικά με την αποτελεσματικότητα προγραμμάτων καθοδήγησης (mentoring) - υποστήριξης - κατάρτισης ειδικά για προπονήτριες, με έμφαση στην ανάπτυξη ικανοτήτων και την επαγγελματική τους εξέλιξη.
- Έρευνα επικεντρωμένη στη διαθεματικότητα ή διατομεακότητα (intersectionality) του φύλου, λαμβάνοντας δηλαδή υπόψη και άλλες πτυχές της ταυτότητας ενός ατόμου (π.χ. φυλή, ηλικία, κοινωνικοοικονομική κατάσταση κ.α.) με σκοπό την καλύτερη κατανόηση των διαφορετικών εμπειριών των γυναικών - προπονητριών.
- Εστιασμένη έρευνα στον τρόπο με τον οποίο η αναπαράσταση των γυναικών – προπονητριών από τα μέσα ενημέρωσης επηρεάζει την αυτοεικόνα τους, την αυτοεκτίμησή τους, καθώς και τις αντιλήψεις και στάσεις του κοινού σχετικά με την ισότητα των φύλων στην αθλητική προπονητική.

Στις σελίδες που ακολουθούν παρουσιάζονται συγκεντρωτικά τα κύρια ευρήματα της πρωτογενούς έρευνας του έργου SheCOACH στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία. Για πιο λεπτομερή ανάλυση των αποτελεσμάτων κάθε χώρας, μπορείτε να διαβάσετε τις πλήρεις εθνικές εκθέσεις, οι οποίες είναι διαθέσιμες ηλεκτρονικά τόσο στα Αγγλικά όσο και στην γλώσσα κάθε χώρας, στην ιστοσελίδα του έργου <https://shecoach.eu> (ενότητα "Resources"/«Πόροι»).

3. Στατιστικά στοιχεία και φύλο στην προπονητική καλαθοσφαίρισης σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία

Τα στοιχεία σχετικά με τις στατιστικές φύλου και την προπονητική καλαθοσφαίρισης που παρουσιάζονται στις εθνικές εκθέσεις SheCOACH δείχνουν ότι **η προπονητική καλαθοσφαίρισης είναι ανδροκρατούμενη στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία** και ότι, παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, οι άνδρες - προπονητές εξακολουθούν να κατέχουν την πλειοψηφία των ηγετικών θέσεων ακόμη και στα πρωταθλήματα γυναικών.

Την περίοδο 2023-2024, ο Σύνδεσμος Προπονητών Καλαθοσφαίρισης Κύπρου ανέφερε ότι είχε 140 ενεργούς προπονητές και προπονήτριες², εκ των οποίων οι 25 (18%) είναι γυναίκες. Στην Ελλάδα, ο αριθμός των ενεργών προπονητών και προπονητριών που αναφέρει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Προπονητών Καλαθοσφαίρισης (ΣΕΠΚ) είναι 3290, εκ των οποίων μόνο 282 είναι γυναίκες (περίπου 8,5%)³. Στην Ισπανία, σύμφωνα με την Ισπανική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης (Federación Española de Baloncesto/FEB), υπήρχαν περίπου 6000 εγγεγραμμένοι προπονητές και προπονήτριες καλαθοσφαίρισης το 2022, εκ των οποίων μόνο το 12% ήταν γυναίκες⁴. Στην Ιταλία, αν και δεν μπόρεσαν να συμπεριληφθούν λεπτομερή στατιστικά στοιχεία, αναφέρεται ότι η εκπροσώπηση των γυναικών - προπονητριών καλαθοσφαίρισης στη χώρα παραμένει σχετικά χαμηλή σε σύγκριση με τους άνδρες συναδέλφους τους.

Όσον αφορά την **παρουσία γυναικών - προπονητριών στα εθνικά πρωταθλήματα (2023-24)**, στην Κύπρο, 3 από τις 12 ομάδες στην πρώτη κατηγορία γυναικών (25%) και 6 από τις 20 στη δεύτερη κατηγορία γυναικών (30%) είχαν προπονήτριες, ενώ δεν υπήρχαν καθόλου γυναίκες - προπονήτριες στα πρωταθλήματα ανδρών. Στην Ελλάδα, μόνο 2 από τις 11 ομάδες στην Α1 κατηγορία γυναικών (18%) είχαν προπονήτριες και 9 από τις 26 στην Α2 κατηγορία γυναικών (35%). Και πάλι, δεν υπήρχαν γυναίκες επικεφαλής προπονήτριες στα πρωταθλήματα ανδρών. Στην Ισπανία, μόνο 3 από τις 16 ομάδες της Liga Femenina Endesa (κορυφαία επαγγελματική κατηγορία καλαθοσφαίρισης γυναικών) είχαν γυναίκες ως προπονήτριες την περίοδο 2022-23.

Στην Ελλάδα, το ποσοστό γυναικών που αποφοίτησαν από τις σχολές προπονητών της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού κατά τη διάρκεια του 2022-23 ήταν χαμηλό. Συγκεκριμένα: 12% στο

² Πρόκειται για προπονητές και προπονήτριες με άδεια της Κυπριακή Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης (ΚΟΚ) που συμμετέχουν σε επίσημα πρωταθλήματα της ΚΟΚ. Στην Κύπρο, για την απόκτηση επαγγελματικής άδειας, τα άτομα χρειάζονται πτυχίο φυσικής αγωγής και αθλητικής επιστήμης ή αντίστοιχη εμπειρία στο άθλημα, καθώς και την επιτυχή ολοκλήρωση ειδικών σεμιναρίων προπονητικής και προγραμμάτων πιστοποίησης.

³ Στην Ελλάδα, οι άδειες προπονητών και προπονητριών επαγγελματικής καλαθοσφαίρισης εκδίδονται από τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού. Οι σχολές προπονητών της Γενικής Γραμματείας προσφέρουν τη δυνατότητα σε άτομα να αποκτήσουν άδεια προπονητή/τριας καλαθοσφαίρισης χωρίς να είναι απαραίτητο να έχουν αποφοιτήσει από κάποιο Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού Ελληνικού Πανεπιστημίου.

⁴ Στην Ισπανία, οι επιλογές για να γίνει κάποιος/α προπονητής/τρια καλαθοσφαίρισης είναι α) τα μαθήματα προπονητικής που προσφέρονται από την FEB (επίπεδα 0-3) και β) τα μαθήματα που προσφέρονται από τις αυτόνομες κοινότητες (από εισαγωγικά έως μαθήματα εξειδίκευσης).

επίπεδο Γ (31 γυναίκες σε σύνολο 271 αποφοίτων), 5% στο επίπεδο Β (9 γυναίκες σε σύνολο 169 αποφοίτων) και 12% στο επίπεδο Α (2 γυναίκες σε σύνολο 17 αποφοίτων προπονητών).

Στις αντίστοιχες σχολές προπονητών στην Κύπρο, κατά την ίδια περίοδο, αποφοίτησαν 12 άτομα στο επίπεδο Γ, εκ των οποίων οι 5 (42%) ήταν γυναίκες, ενώ στο επίπεδο Β αποφοίτησαν 8 άτομα, εκ των οποίων οι 2 (25%) ήταν γυναίκες. Κατά την περίοδο 2023-24, από τα 10 άτομα που αποφοίτησαν από τη σχολή επιπέδου Γ, μόνο 1 ήταν γυναίκα (10%), ενώ από τα 7 άτομα που αποφοίτησαν από τη σχολή επιπέδου Α, και πάλι μόνο 1 ήταν γυναίκα (14%).

Στην Ισπανία, η Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ανέφερε ότι το 2023 μόνο το 20% των ατόμων που συμμετείχαν σε προγράμματα πιστοποίησης προπονητών-τριών ήταν γυναίκες. Η παρουσία γυναικών μειώνεται καθώς αυξάνεται το επίπεδο κατάρτισης, τάση που παρατηρείται επίσης στην Ιταλία.

4. Παρουσίαση και συζήτηση των αποτελεσμάτων της διαδικτυακής έρευνας σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία

Τίτλος έρευνας: *Ισότητα των φύλων στην προπονητική και ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε σεμινάρια προπονητικής και προγράμματα αθλητικών σπουδών*

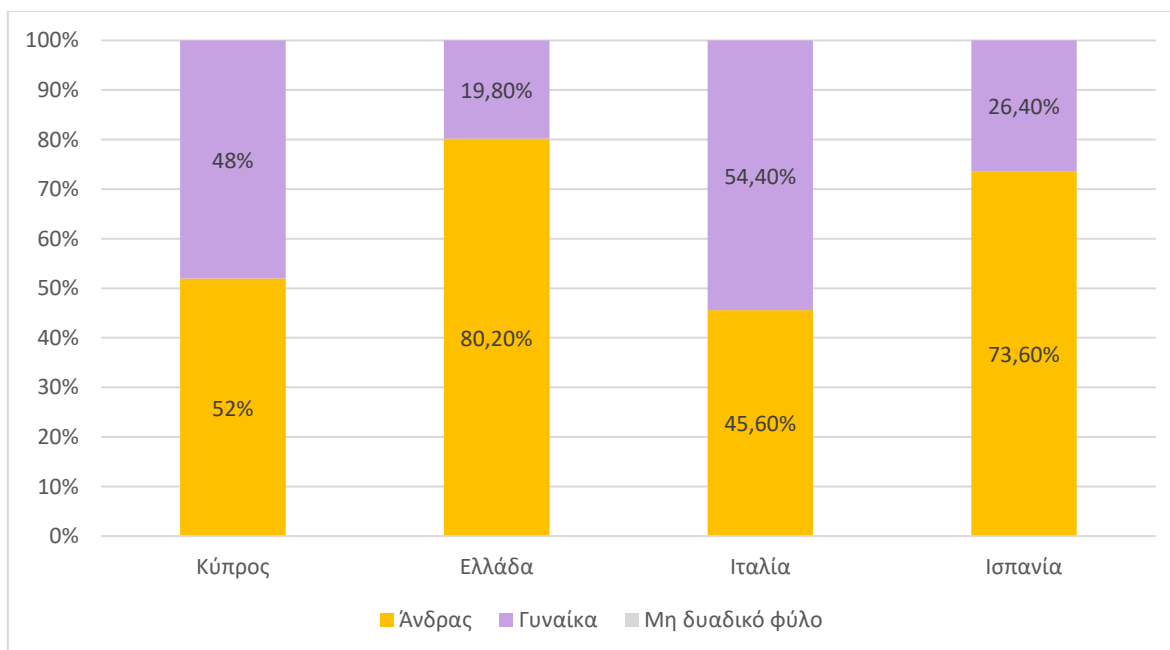
4.1 Δημογραφικές πληροφορίες

4.1.1 Φύλο

Στην διαδικτυακή έρευνα SheCOACH στην Κύπρο συμμετείχαν 50 άτομα, εκ των οποίων οι 26 (52%) άνδρες και οι 24 (48%) γυναίκες. Στην Ελλάδα, η συντριπτική πλειοψηφία των 253 ατόμων που συμμετείχαν, 80,2%, ήταν άνδρες (203 άτομα), ενώ το 19,8% (50 άτομα) ήταν γυναίκες. Στην Ιταλία, από τα 57 άτομα που συμμετείχαν, το 54,4% ήταν γυναίκες (31 άτομα) και το υπόλοιπο 45,6% ήταν άνδρες (26 άτομα). Τέλος, στην Ισπανία, η πλειοψηφία των 53 ατόμων που συμμετείχαν ήταν άνδρες (73,6%, 39 άτομα), ενώ το 26,4% (14 άτομα) ήταν γυναίκες.

Συνολικά, σε όλες τις χώρες, το 63% ήταν άνδρες και το υπόλοιπο 37% γυναίκες, ενώ δεν υπήρχαν άτομα που δήλωσαν φυλοδιαφορετικά (μη δυαδικού φύλου). Το Γράφημα 1 δείχνει ότι οι άνδρες συμμετέχοντες πλειοψήφησαν στην έρευνα, ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την Ισπανία. Αντίθετα, στην Κύπρο η εκπροσώπηση των δύο φύλων ήταν πιο ισορροπημένη, ενώ στην Ιταλία υπήρξε πλειοψηφία γυναικών.

Γράφημα 1: Φύλο των ατόμων που συμμετείχαν στην online έρευνα (%) ανά χώρα

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

4.1.2 Ηλικία

Στην Κύπρο, η ηλικία των 50 συμμετεχόντων/ουσών κυμαινόταν από 23 έως 84 έτη, με μέση ηλικία 43,28 έτη και διάμεση ηλικία 43,5 έτη (που σημαίνει ότι οι μισοί συμμετέχοντες/ουσες είναι νεότεροι/ες από 43,5 έτη και οι υπόλοιποι και υπόλοιπες μεγαλύτεροι/ες). Στην Ελλάδα, η ηλικία των 253 ατόμων που συμμετείχαν κυμαινόταν από 23 έως 70 έτη, με μέση ηλικία 45,65 έτη και διάμεση ηλικία 45 έτη. Στην Ιταλία, η ηλικία των 57 συμμετεχόντων και συμμετεχουσών κυμαινόταν από 21 έως 70 έτη. Η μέση ηλικία ήταν 38,96 έτη και η διάμεση ηλικία ήταν 39 έτη. Στην Ισπανία, η ηλικία των 53 ατόμων που έλαβαν μέρος στην έρευνα κυμαινόταν από 21 έως 69 έτη, με μέση ηλικία περίπου 40 έτη και διάμεση ηλικία 38 έτη.

Πίνακας 1: Εύρος ηλικίας των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών, μέση και διάμεση ηλικία ανά χώρα

	Εύρος ηλικίας	Μέση ηλικία	Διάμεση ηλικία
Κύπρος	23 έως 84 ετών	~43	43,5
Ελλάδα	23 έως 70 ετών	~45,6	45
Ιταλία	21 έως 70 ετών	~39	39
Ισπανία	21 έως 69 ετών	~40	38

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Τα δεδομένα δείχνουν ένα ευρύ ηλικιακό φάσμα και στις τέσσερις χώρες και μια σχετικά συμμετρική κατανομή των ηλικιών σε κάθε χώρα, όπως υποδεικνύεται από την εγγύτητα της μέσης και της διάμεσης ηλικίας. Η Κύπρος και η Ελλάδα έχουν ελαφρώς μεγαλύτερους ηλικιακά πληθυσμούς κατά μέσο όρο -γύρω στα μέσα των 40 ετών- σε σύγκριση με την Ιταλία και την Ισπανία -γύρω στα τέλη των 30 ετών.

4.1.3 Επαγγελματική ιδιότητα/ρόλος/θέση

Όσον αφορά τα επαγγέλματα, τους ρόλους και τις θέσεις των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών, οι ομάδες στόχου της έρευνας SheCOACH εκπροσωπούνται πλήρως, ενώ η ποικιλομορφία μεταξύ των χωρών παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον: Η Ελλάδα έχει το υψηλότερο ποσοστό επαγγελματιών από συλλόγους καλαθοσφαίρισης, η Κύπρος και η Ισπανία έχουν σημαντική εκπροσώπηση σε εθνικές/περιφερειακές ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης, ενώσεις και συλλόγους καλαθοσφαίρισης αντίστοιχα, ενώ η Ιταλία έχει μια πιο ισορροπημένη κατανομή μεταξύ των διαφόρων επαγγελματικών κατηγοριών. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες από όλες τις χώρες έχουν ποικίλες επαγγελματικές δραστηριότητες και εμπειρίες, που κυμαίνονται από λίγα χρόνια έως δεκαετίες. Η δε εμπειρία τους συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη της καλαθοσφαίρισης και του αθλητισμού γενικότερα, σε διάφορα επίπεδα και διαφορετικά περιβάλλοντα.. Πιο αναλυτικά:

Στην Κύπρο, η πλειοψηφία των ατόμων που συμμετείχαν στην έρευνα (32%) είναι επαγγελματίες από την ομοσπονδία καλαθοσφαίρισης ή περιφερειακές ενώσεις, και ακολουθούν «άλλες περιπτώσεις» (24%) και επαγγελματίες -κυρίως προπονητές και προπονήτριες- σε συλλόγους καλαθοσφαίρισης (20%). Οι εργαζόμενοι σε εκπαιδευτικούς φορείς που προσφέρουν μαθήματα προπονητικής αντιστοιχούν στο 12%, ενώ το προσωπικό από άλλες αθλητικές ομοσπονδίες/συνδέσμους/συνδέσμους αποτελεί το 10%. Ένα μικρό ποσοστό, 2%, κατηγοριοποιείται ως «επαγγελματίες του αθλητισμού» χωρίς περαιτέρω διευκρινίσεις.

Στην Ελλάδα, η πλειοψηφία των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών, 64,4%, είναι επαγγελματίες σε συλλόγους καλαθοσφαίρισης, κυρίως προπονητές και προπονήτριες. Ένα επιπλέον 17,4% είναι επαγγελματίες από την ομοσπονδία καλαθοσφαίρισης ή περιφερειακές ενώσεις. Επιπλέον, το 4,3% είναι επαγγελματίες από εκπαιδευτικούς φορείς που προσφέρουν σπουδές ή σεμινάρια προπονητικής, όπως πανεπιστήμια, επαγγελματικά κέντρα, κολέγια κ.λπ., συμπεριλαμβανομένων μελών ΔΕΠ, εκπαιδευτών/τριών και διοικητικού προσωπικού. Υπήρξε επίσης ένας ερωτώμενος (0,4%) που ήταν επαγγελματίας από άλλη (μη καλαθοσφαιρική) αθλητική ομοσπονδία/ ένωση ή σύλλογο. Τέλος, το 13,4% επέλεξε την κατηγορία «άλλο», περιλαμβάνοντας επαγγέλματα όπως καθηγητές/τριες φυσικής αγωγής, προσωπικοί γυμναστές/τριες κ.λπ.

Στην Ιταλία, το 29,8% είναι επαγγελματίες από άλλες ομοσπονδίες, ενώσεις ή αθλητικούς συλλόγους (εκτός της καλαθοσφαίρισης), το 28,1% είναι επαγγελματίες συλλόγων καλαθοσφαίρισης, το 17,5% είναι στελέχη εθνικών ή περιφερειακών ενώσεων ή της ομοσπονδίας καλαθοσφαίρισης, το 15,8% είναι επαγγελματίες από εκπαιδευτικά ιδρύματα που προσφέρουν σπουδές προπονητικής, ενώ το 8,8% επέλεξε «άλλο».

Στην Ισπανία, το 47,2% των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών είναι επαγγελματίες που εργάζονται σε καλαθοσφαιρικούς συλλόγους, κυρίως προπονητές/τριες. Ακολουθεί το 26,4%, που αποτελείται από επαγγελματίες της εθνικής ή περιφερειακών ομοσπονδιών καλαθοσφαίρισης ή εθνικών/περιφερειακών ενώσεων, περιλαμβάνοντας προπονητικό, διοικητικό προσωπικό και στελέχη. Επιπλέον, το 11,3% προέρχεται από εκπαιδευτικά ιδρύματα που προσφέρουν προγράμματα σπουδών προπονητικής. Το 13,2% αφορά επαγγελματίες από άλλες, μη καλαθοσφαιρικές, αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις ή συλλόγους, ενώ το 1,9% επέλεξε την κατηγορία «άλλο».

4.2 Γνώση και ευαισθητοποίηση

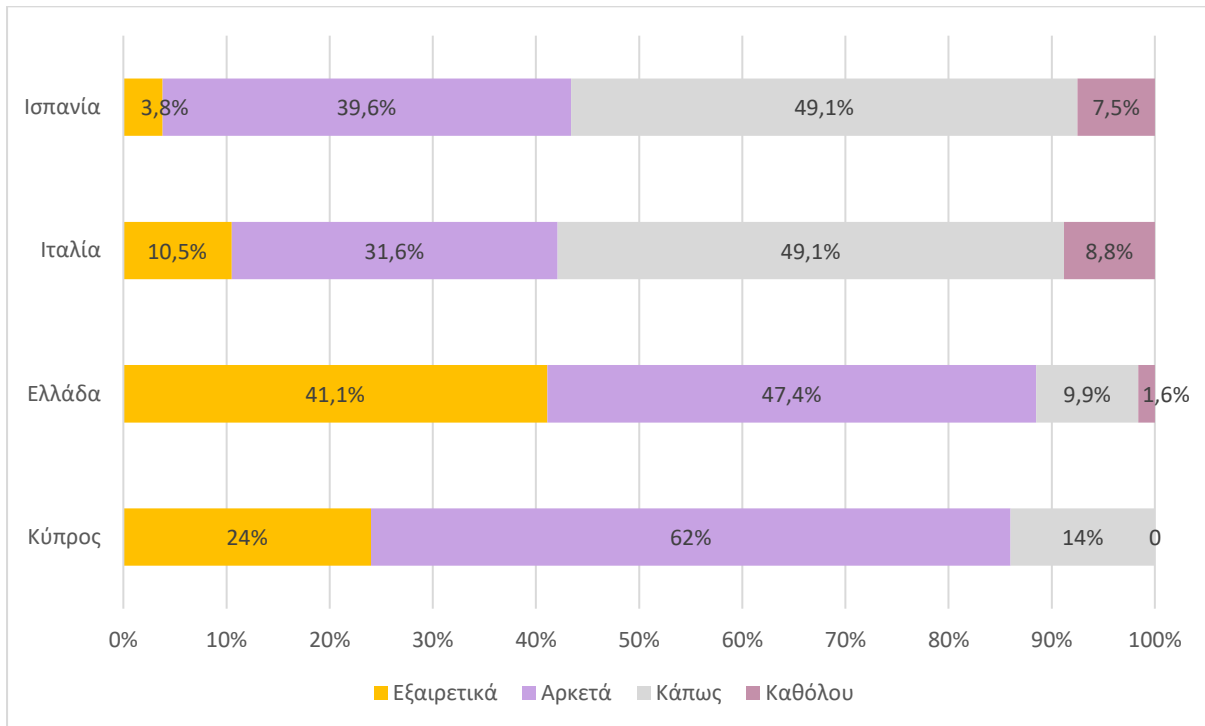
4.2.1 Εξοικείωση με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική

Συνοπτικά, οι απαντήσεις στην ερώτηση «Πόσο εξοικειωμένοι/ες είστε με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική;» δείχνουν γενικά υψηλό επίπεδο ενημέρωσης και εξοικείωσης στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, παρά τις διαφορές μεταξύ των χωρών (γράφημα 2).

Η πλειοψηφία στην Κύπρο (62%) και την Ελλάδα (47,4%) δηλώνει ότι είναι «αρκετά εξοικειωμένη» με την έννοια, ενώ η πλειοψηφία στην Ιταλία και την Ισπανία (49,1% και στις δύο χώρες) δηλώνει ότι είναι «κάπως εξοικειωμένη». Στην Ελλάδα και την Κύπρο, το 88,5% και το 86% αντίστοιχα είναι «αρκετά» ή «εξαιρετικά» εξοικειωμένοι/ες με την έννοια, ενώ στην Ιταλία (42,1%) και την Ισπανία (43,4%) τα ποσοστά αυτά είναι λιγότερα από το μισό. Σε όλες τις χώρες το ποσοστό των ατόμων που δήλωσαν ότι «δεν έχουν καθόλου εξοικείωση/γνώση» είναι πολύ χαμηλό (από 0 στην Κύπρο έως 8,8% στην Ισπανία).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι οι απαντήσεις αντικατοπτρίζουν τον τρόπο με τον οποίο τα ίδια τα άτομα αντιλαμβάνονται το επίπεδο εξοικείωσής τους με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική. Συνεπώς, αυτές οι απαντήσεις δεν αντανακλούν απαραίτητα τον «πραγματικό»/ «αντικειμενικό» βαθμό κατανόησης του όρου.

Γράφημα 2: Απαντήσεις στην ερώτηση
«Πόσο εξοικειωμένοι/ες είστε με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Τα αποτελέσματα μπορεί να υποδηλώνουν ότι η έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική είναι πιο διαδεδομένη ή τονίζεται περισσότερο στην Ελλάδα και την Κύπρο σε σύγκριση με την Ιταλία και την Ισπανία. Ωστόσο, ενδέχεται επίσης να αντανακλούν μια μεγαλύτερη τάση των συμμετεχόντων/ουσών από την Κύπρο και την Ελλάδα να απαντούν με τρόπο που θεωρούν πως θα κριθεί θετικά από τους άλλους ανθρώπους (η λεγόμενη «προκατάληψη κοινωνικής επιθυμητότητας», η οποία είναι συχνή σε έρευνες κοινωνικών επιστημών). Με άλλα λόγια, ενώ ένα σημαντικό ποσοστό στην Κύπρο και την Ελλάδα, καθώς και στην Ιταλία και την Ισπανία, ισχυρίζεται ότι είναι αρκετά ή εξαιρετικά εξοικειωμένο με την έννοια, οι δηλώσεις αυτές δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν χωρίς περαιτέρω αντικειμενικές μετρήσεις.

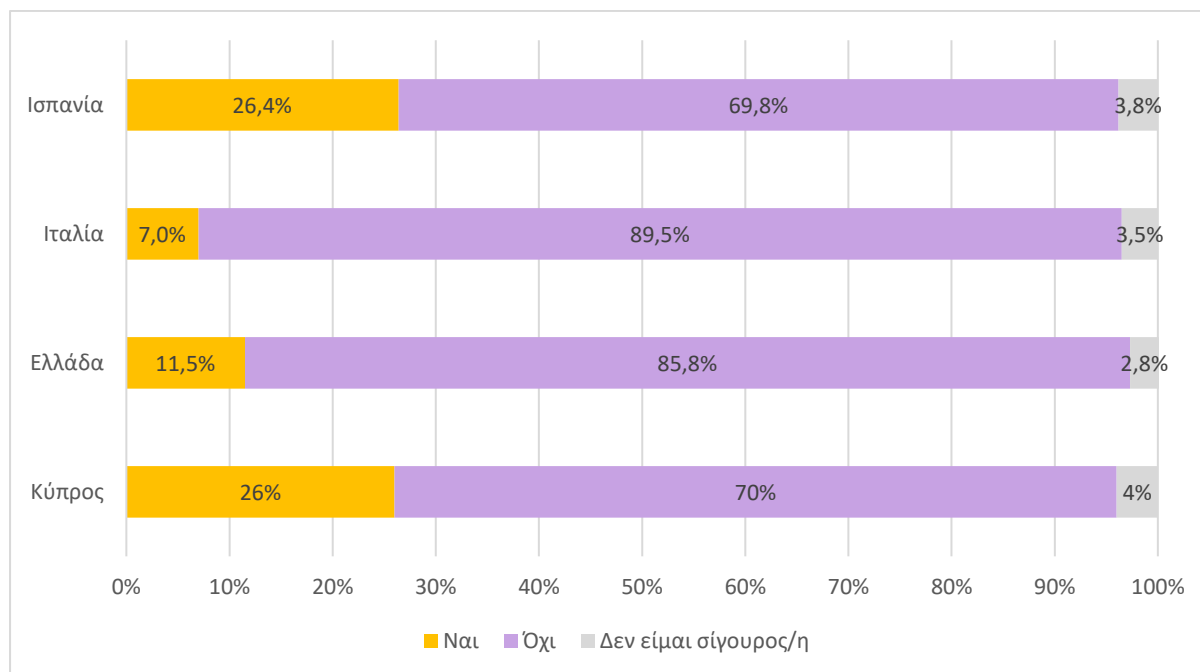
Παρά τους περιορισμούς, τα επίπεδα γνώσης και εξοικείωσης που αξιολογούν και δηλώνουν για τους εαυτούς τους οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες και στις τέσσερις χώρες είναι θετικά, υποδηλώνοντας ευρεία αναγνώριση και κατανόηση των ζητημάτων ισότητας των φύλων στο πλαίσιο της προπονητικής. Οι διαφορές στα επίπεδα γνώσης και ευαισθητοποίησης μεταξύ των συμμετεχόντων/ουσών, τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο, αναδεικνύουν πιθανούς τομείς όπου θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στοχευμένες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες για την περαιτέρω ενίσχυση της κατανόησης της ισότητας των φύλων στην προπονητική και σε άλλους συναφείς τομείς.

4.2.2 Εκπαίδευση ή κατάρτιση για την ισότητα των φύλων στην προπονητική

Οι απαντήσεις στην ερώτηση «Έχετε παρακολουθήσει μαθήματα/σεμινάρια/εκπαίδευση σχετικά με την ισότητα των φύλων και συγκεκριμένα την ισότητα των φύλων στην προπονητική;»

καθιστούν την κατάσταση μάλλον περίπλοκη στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία σε όλες τις χώρες (89,5% στην Ιταλία, 85,8% στην Ελλάδα, 70% στην Κύπρο και 69,8% στην Ισπανία) απάντησε «όχι» (γράφημα 3).

Γράφημα 3: Απαντήσεις στην ερώτηση «Έχετε παρακολουθήσει μαθήματα/σεμινάρια/εκπαίδευση σχετικά με την ισότητα των φύλων και συγκεκριμένα την ισότητα των φύλων στην προπονητική;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Το εμφανές χάσμα μεταξύ του υψηλού επιπέδου εξοικείωσης με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική, όπως δηλώθηκε από τους συμμετέχοντες (και αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα), και του σχετικά χαμηλού επιπέδου συμμετοχής σε σχετικές εκπαιδευσεις, εγείρει αμφιβολίες σχετικά με το «πραγματικό» επίπεδο γνώσης και ευαισθητοποίησης των ατόμων. Αναδεικνύει επίσης την ανάγκη για περισσότερες και πιο εξειδικευμένες ευκαιρίες κατάρτισης και ευαισθητοποίησης, οι οποίες να υποστηρίζουν και να εμβαθύνουν την κατανόηση της έννοιας της ισότητας των φύλων στην προπονητική.

4.3 Τρέχουσα κατάσταση

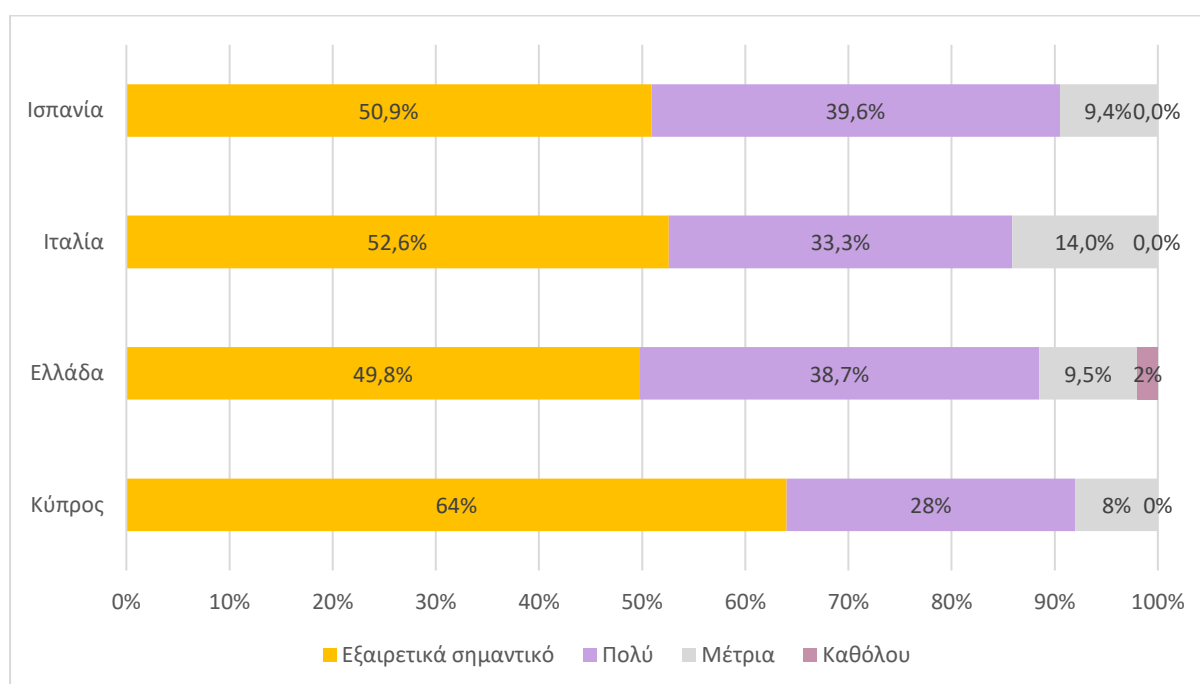
4.3.1 Η σημασία της προώθησης της ισότητας των φύλων στην προπονητική στο χώρο της καλαθοσφαίρισης

Στο σημείο αυτό, το ερωτηματολόγιο παρουσίασε την ερμηνεία της «ισότητας των φύλων στην προπονητική», όπως αυτή γίνεται -μέχρι στιγμής- αντιληπτή στο πλαίσιο του SheCOACH: Η ισότητα των φύλων στην προπονητική αφορά τη δίκαιη και ίση μεταχείριση των ατόμων, ανεξαρτήτως φύλου, στο πλαίσιο του προπονητικού επαγγέλματος στον αθλητισμό. Το έργο SheCOACH επικεντρώνεται στην ισότητα των φύλων για τις γυναίκες – δηλ. τις προπονήτριες. Η ισότητα των φύλων στην προπονητική περιλαμβάνει πτυχές που σχετίζονται με τις ίσες ευκαιρίες,

την υποστήριξη και την συμπερίληψη, την ίση αμοιβή και τους πόρους, την ίση εκπροσώπηση και την ορθή και ισόρροπη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης, καθώς και την εξάλειψη των προκαταλήψεων, των στερεοτύπων και των διακρίσεων (βλ. και αντιμετώπιση του σεξισμού).

Στη συνέχεια, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες ρωτήθηκαν: «Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι να προωθηθεί η ισότητα των φύλων στην προπονητική;». Οι απαντήσεις αποκαλύπτουν μια ισχυρή συναίνεση σε όλες τις χώρες σχετικά με τη σημασία της ισότητας των φύλων στην αθλητική προπονητική. Το γράφημα 4 δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία σε κάθε χώρα θεωρεί την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική «πολύ» ή «εξαιρετικά» σημαντική. Αυτή η συναίνεση υποδηλώνει ισχυρή υποστήριξη για πρωτοβουλίες στον τομέα αυτό, γεγονός που είναι θετικό για τα επόμενα βήματα του έργου SheCOACH.

Γράφημα 4: Απαντήσεις στην ερώτηση «Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι να προωθηθεί η ισότητα των φύλων στην προπονητική;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

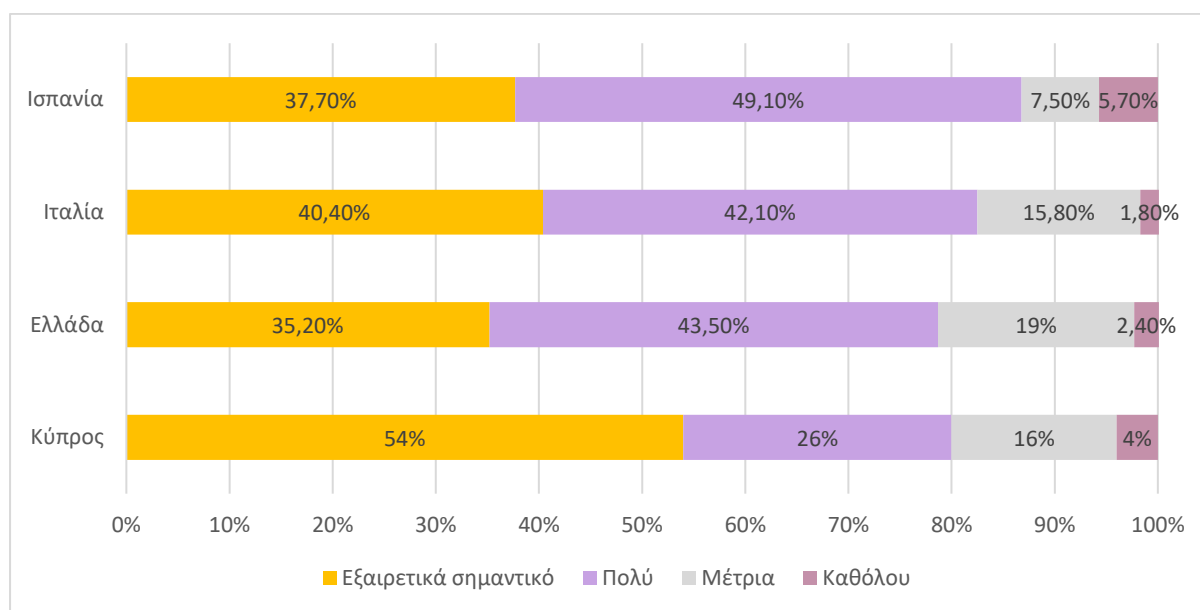
Η συναίνεση αυτή υπογραμμίζει επίσης την ισχυρή δέσμευση των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών για την επίτευξη δικαιοσύνης, ισότητας και συμπερίληψης στο προπονητικό επάγγελμα, ιδίως στην καλαθοσφαίριση. Τα ευρήματα αναδεικνύουν μια αυξανόμενη ευαισθητοποίηση και δέσμευση για την αντιμετώπιση των έμφυλων ανισοτήτων, την προώθηση της πολυμορφίας και την δημιουργία ενός περιβάλλοντος όπου όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως φύλου, μπορούν να επιτύχουν και να συνεισφέρουν ισότιμα.

4.3.2 Η σημασία της ενσωμάτωσης των θεμάτων φύλου σε σεμινάρια προπονητικής και προγράμματα αθλητικών σπουδών

Οι απαντήσεις στην ερώτηση «Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι να ενσωματωθούν τα ζητήματα φύλου σε σεμινάρια και προγράμματα σπουδών προπονητικής;» αποκαλύπτουν επίσης μια

ισχυρή συναίνεση και στις τέσσερις χώρες σχετικά με τη σημασία και την αναγκαιότητα της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στην εκπαίδευση και κατάρτιση προπονητών/τριών. Το γράφημα 5 δείχνει ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων και ερωτηθεισών στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία θεωρεί το θέμα αυτό «πολύ» ή «εξαιρετικά» σημαντικό, γεγονός που υποδηλώνει επίσης υψηλό ενδιαφέρον και ισχυρή υποστήριξη για πρωτοβουλίες όπως το έργο SheCOACH.

Γράφημα 5: Απαντήσεις στην ερώτηση «Πόσο σημαντικό θεωρείτε ότι είναι να ενσωματωθούν τα ζητήματα φύλου σε σεμινάρια και προγράμματα σπουδών προπονητικής;» (% ανά χώρα)

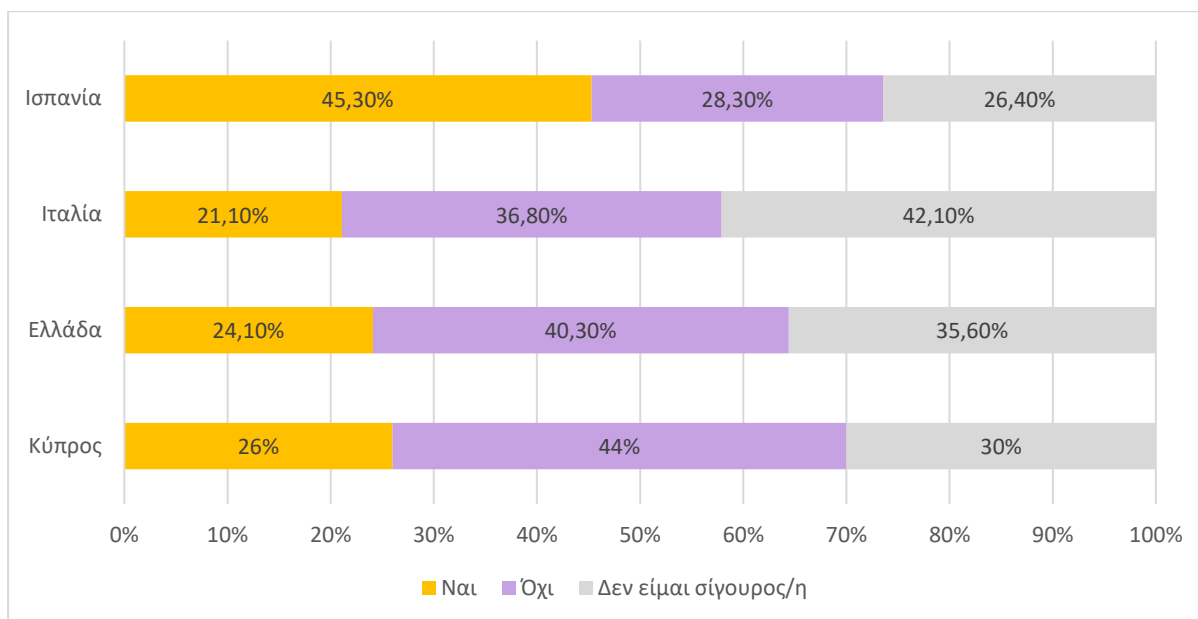
Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

4.3.3 Αξιολόγηση της προώθησης της ισότητας των φύλων στην προπονητική από αθλητικές ενώσεις/ομοσπονδίες/συλλόγους κ.λπ.

Οι απαντήσεις των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών και στις τέσσερις χώρες στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι οι αθλητικές ενώσεις/ομοσπονδίες/σύλλογοι κ.λπ. στην χώρα σας προωθούν την ισότητα των φύλων στην προπονητική;», δείχνουν ότι η πλειοψηφία είτε δεν γνωρίζει για τέτοιες πρωτοβουλίες είτε δεν θεωρεί αποτελεσματικές τις δράσεις για την προώθηση της ισότητας των φύλων από τους αρμόδιους φορείς.

Το γράφημα 6 δείχνει ότι μόνο στην Ισπανία υπάρχει σχετικά υψηλό επίπεδο (45,3%) αναγνώρισης των προσπαθειών των αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων και συλλόγων για την προώθηση της ισότητας των φύλων σε σύγκριση με άλλες χώρες, αλλά ακόμη και σε αυτή τη χώρα υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης. Σε κάθε περίπτωση, η συνολική εικόνα σε όλες τις χώρες, και ιδιαίτερα το υψηλό επίπεδο αβεβαιότητας, υποδεικνύει την ανάγκη για εντατικοποίηση των ενεργειών και μεγαλύτερη προβολή των σχετικών δράσεων. Οι αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και σύλλογοι θα πρέπει να συμμετέχουν πιο ενεργά στην προώθηση της ισότητας των φύλων και, εφόσον ήδη το πράττουν, να βελτιώσουν την επικοινωνία, τη διαφάνεια, τη συνέπεια και την προβολή των δράσεών τους. Με αυτόν τον τρόπο, θα διασφαλίσουν ότι τόσο τα μέλη τους όσο και το ευρύτερο κοινό αναγνωρίζουν τη δέσμευσή τους σε αυτόν τον τομέα.

Γράφημα 6: Απαντήσεις στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι οι αθλητικές ενώσεις/ομοσπονδίες/σύλλογοι κ.λπ. στην χώρα σας προωθούν την ισότητα των φύλων στην προπονητική;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

4.3.4 Η προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική από την ίδια την ομοσπονδία, ένωση ή τον αθλητικό σύλλογο κ.λπ. των συμμετεχόντων/ουσών

Οι απαντήσεις στην ερώτηση σχετικά με το αν η ένωση, η ομοσπονδία ή ο αθλητικός σύλλογος των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών προωθεί την ισότητα των φύλων στην προπονητική αποκαλύπτουν διαφορετικές αντιλήψεις στις περισσότερες χώρες, αλλά μια γενικά θετική άποψη για τις υπάρχουσες προσπάθειες και πρωτοβουλίες.

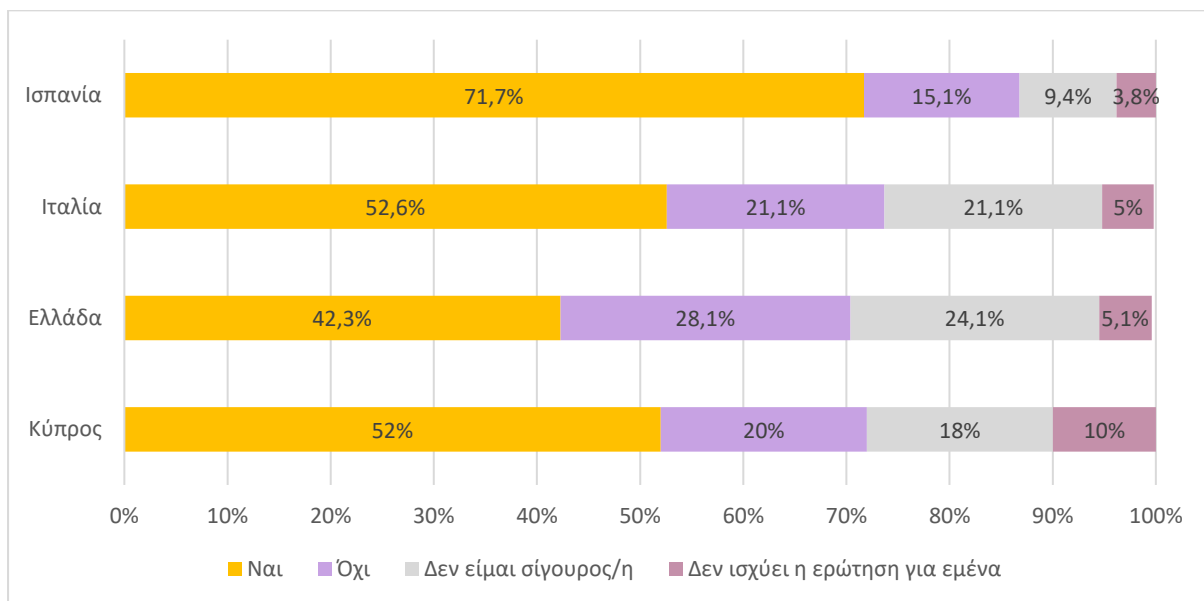
Το γράφημα 7 δείχνει ότι στην Κύπρο, την Ιταλία και στη συνέχεια την Ελλάδα, ενώ η πλειοψηφία αναγνωρίζει τις προσπάθειες των αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων ή συλλόγων τους για την προώθηση της ισότητας των φύλων, ένα σημαντικό ποσοστό εκφράζει αβεβαιότητα σχετικά με την ύπαρξη τέτοιων προσπαθειών. Η Ισπανία έχει το υψηλότερο επίπεδο αναγνώρισης των προσπαθειών ισότητας των φύλων. Η επιλογή «δεν ισχύει» επιλέχθηκε από τα άτομα που δεν εργάζονται σε αθλητική ομοσπονδία, ένωση ή σύλλογο.

Σε κάθε περίπτωση, ενώ οι προσπάθειες σε ορισμένους τομείς αναγνωρίζονται, παραμένει έντονος ο σκεπτικισμός, γεγονός που αναδεικνύει για άλλη μια φορά την ανάγκη για περισσότερες πρωτοβουλίες, μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα και αυξημένη προβολή των δράσεων. Οι αθλητικοί οργανισμοί πρέπει να εφαρμόσουν συνεκτικές πολιτικές και στρατηγικά σχέδια για την ισότητα των φύλων, βελτιώνοντας παράλληλα την επικοινωνία των δράσεών τους, με στόχο την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της αντίληψης που έχουν τα ίδια τους τα μέλη για την αποτελεσματικότητα αυτών των δράσεων.

Τα άτομα που απάντησαν «ναι» ή ακόμη και «δεν είμαι σίγουρος/η» κλήθηκαν -προαιρετικά- να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες. Ακολουθούν ορισμένες παρατηρήσεις από την ανάλυση και τη σύνοψη των απαντήσεων σε όλες τις χώρες:

- Κάποιοι και κάποιες αναφέρθηκαν στις υφιστάμενες ίσες ευκαιρίες που παρέχονται σε άνδρες και γυναίκες /προπονητές και προπονήτριες, όπως η ίση αμοιβή και η ισότιμη πρόσβαση σε πόρους.
- Επισημάνθηκαν επίσης ως θετικό μέτρο τα μαθήματα κατάρτισης και οι ευκαιρίες ανάπτυξης που δίνονται σε γυναίκες – προπονήτριες, καθώς και η ενσωμάτωση θεμάτων ισότητας των φύλων στα εκπαιδευτικά σεμινάρια.
- Ορισμένες αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και σύλλογοι προωθούν ενεργά τις προπονήτριες τους σε όλα τα επίπεδα και διασφαλίζουν ότι καταλαμβάνουν σημαντικές θέσεις εντός του οργανισμού.

Γράφημα 7: Απαντήσεις στην ερώτηση «Η αθλητική ένωση/ομοσπονδία/ο σύλλογος ή ο φορέας σας προωθεί την ισότητα των φύλων στην προπονητική;» (% ανά χώρα)

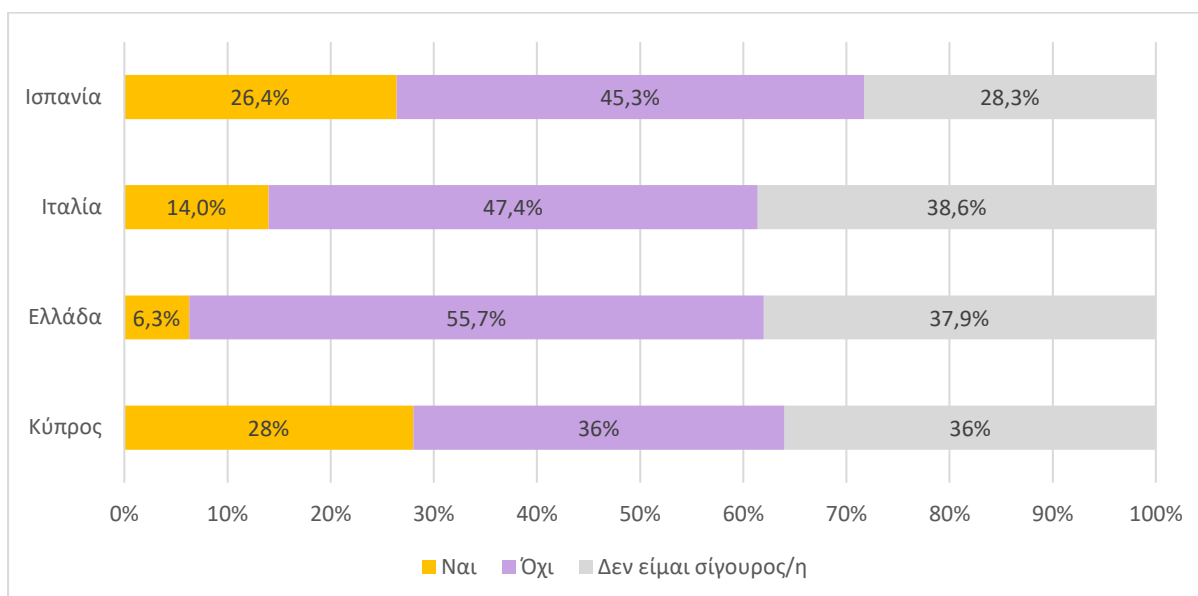

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Παρά την υψηλή αναγνώριση των προσπαθειών για την ισότητα των φύλων στις αθλητικές οργανώσεις τους, οι απαντήσεις των συμμετεχόντων στην ερώτηση «Διαθέτει η ομοσπονδία/ένωση/αθλητικός σύλλογος ή το εκπαιδευτικό σας ίδρυμα σχέδιο ή επίσημη πολιτική για την ισότητα των φύλων;» αποκαλύπτουν την απουσία καθιερωμένων πολιτικών και υψηλά επίπεδα αβεβαιότητας. Αυτό υποδεικνύει την ανάγκη για ανάπτυξη πολιτικών και ενίσχυση των δράσεων επικοινωνίας.

Όπως φαίνεται στο γράφημα 8, η πλειοψηφία σε όλες τις χώρες σημειώνει ότι ο οργανισμός ή το εκπαιδευτικό τους ίδρυμα δεν διαθέτει σχέδιο ή πολιτική για την ισότητα των φύλων. Η Κύπρος (28%) και η Ισπανία (26,4%) έχουν τα υψηλότερα ποσοστά ερωτηθέντων και ερωτηθεισών που επιβεβαιώνουν την ύπαρξη τέτοιων πολιτικών και σχεδίων, ενώ η Ελλάδα (6,3%) έχει το χαμηλότερο ποσοστό. Σε όλες τις χώρες, το ποσοστό των ατόμων που δεν είναι σίγουρα είναι σημαντικά υψηλό, κυμαινόμενο από 28,3% έως 38,6%.

Γράφημα 8: Απαντήσεις στην ερώτηση «Διαθέτει η ομοσπονδία/ένωση/αθλητικός σύλλογος ή το εκπαιδευτικό σας ίδρυμα ή ο φορέας σας σχέδιο ή επίσημη πολιτική για την ισότητα των φύλων;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Από όσα άτομα απάντησαν «ναι» ζητήθηκε -προαιρετικά- να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες ή ακόμη και έναν σύνδεσμο (link) από το site του φορέα τους, αλλά οι απαντήσεις που ελήφθησαν ήταν λίγες και όχι πολύ συγκεκριμένες.

Στην Ελλάδα, οι μόνες απαντήσεις που δόθηκαν ήταν: «Το διοικητικό συμβούλιο του αθλητικού μας συλλόγου αποτελείται κυρίως από γυναίκες» και «Ο σύλλογός μου ακολουθεί τη Λευκή Βίβλο της ΕΕ για τον αθλητισμό». Στην Ισπανία, οι μόνες απαντήσεις που δόθηκαν ήταν: «Women's Project», «Η ισότητα των φύλων επιτυγχάνεται μέσω προγραμμάτων υποτροφιών για περισσότερες γυναίκες – προπονήτριες», «Σχέδιο δράσης για την υγεία - διοργανώνουμε ειδικά εργαστήρια», ενώ ο μόνος σύνδεσμος που δόθηκε ήταν <http://xn--mujerymontaafedme-pxb.es>⁵. Στην Ιταλία δεν δόθηκε καμία απάντηση, ενώ στην Κύπρο οι δύο απαντήσεις που δόθηκαν ήταν: «Μνημόνιο Συνεργασίας με τον/την Επίτροπο Ισότητας των Φύλων» και «Ο περί Κυπριακού Οργανισμού Αθλητισμού (Τροποποιητικός) Νόμος του 2023 διασφαλίζει, προβλέπει και προάγει την ισότητα των φύλων στον αθλητισμό, τη μάχη κατά των διακρίσεων με βάση το φύλο και την παροχή ίσων ευκαιριών και ίσων παροχών για άνδρες και γυναίκες στις εθνικές ομάδες από τις ομοσπονδίες. Ο όρος 'παροχές' αναφέρεται στα καθημερινά έξοδα, τα έξοδα ταξιδιού, τα έξοδα συμμετοχής σε διαγωνισμούς, καθώς και στα έξοδα για ρουχισμό και διατροφή».

⁵ Ο σύνδεσμος οδηγεί στον ιστότοπο "Mujer y Montaña FEDME" (Γυναίκες και Βουνά FEDME), ο οποίος επικεντρώνεται στην προώθηση της ισότητας των φύλων και την υποστήριξη των γυναικών στα ορεινά αθλήματα.

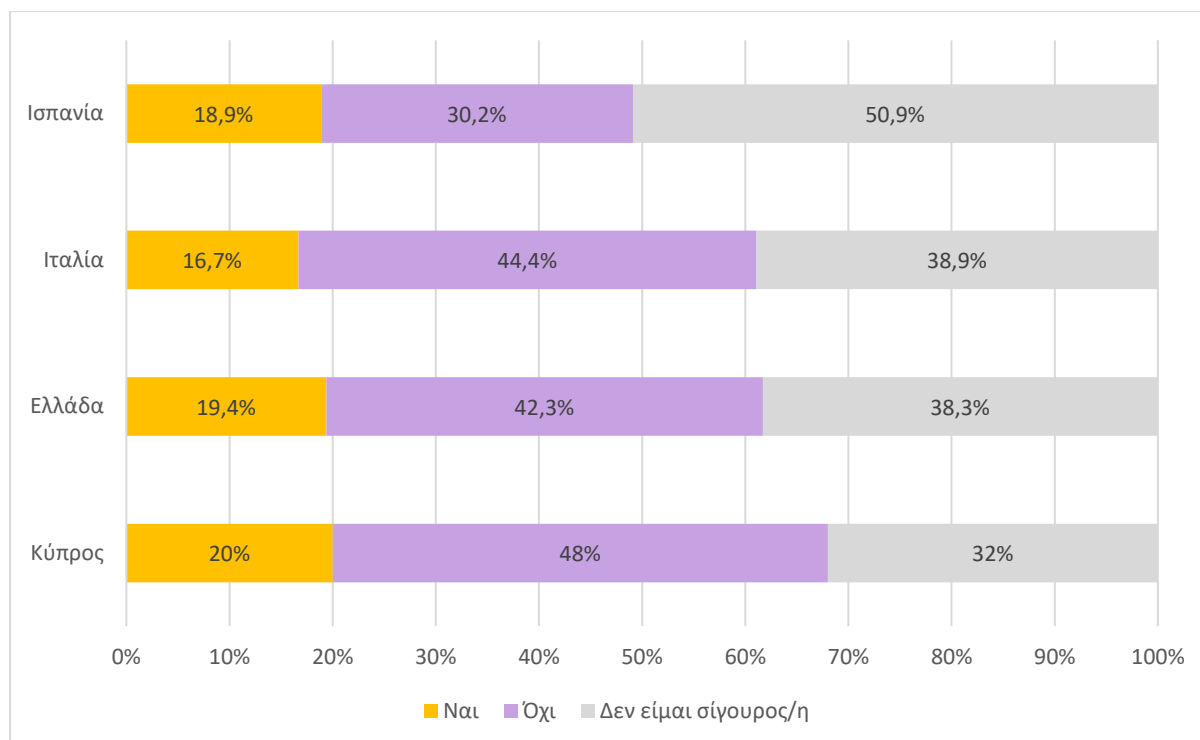
4.3.5 Αξιολόγηση της ενσωμάτωσης των θεμάτων που σχετίζονται με το φύλο στα υφιστάμενα προγράμματα σπουδών προπονητικής στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Η ακόλουθη ερώτηση ήταν: «Πιστεύετε ότι τα υφιστάμενα προγράμματα σπουδών προπονητικής ή εκπαιδευτικά σεμινάρια στη χώρα σας αντιμετωπίζουν επαρκώς τα ζητήματα φύλου γενικά;». Όπως φαίνεται στο γράφημα 9, και στις τέσσερις χώρες υπάρχει συναίνεση και σχετικά χαμηλό ποσοστό ατόμων που πιστεύουν ότι τα τρέχοντα μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής αντιμετωπίζουν επαρκώς τα θέματα φύλου: Ιταλία (16,7%), Ισπανία (18,9%), Ελλάδα (19,4%) και Κύπρος (20,0%).

Η αντίληψη ότι τα προγράμματα προπονητικής δεν αντιμετωπίζουν με ικανοποιητικό τρόπο τα θέματα φύλου είναι σχετικά υψηλή στην Ελλάδα (42,3%), την Κύπρο (48,0%) και την Ιταλία (44,4%) και ελαφρώς χαμηλότερη στην Ισπανία (30,2%). Τα υψηλά ποσοστά των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών που απάντησαν «Δεν είμαι σίγουρος/η» - που κυμαίνονται από 32% στην Κύπρο έως 50,9% στην Ισπανία - υποδηλώνουν μια ευρεία έλλειψη ενημέρωσης ή σαφήνειας σχετικά με το περιεχόμενο των προγραμμάτων σπουδών προπονητικής σε όλες τις χώρες.

Αυτή η αντίληψη ανεπάρκειας που εκφράζεται, σε συνδυασμό με τα υψηλά επίπεδα αβεβαιότητας, υποδηλώνει την επείγουσα ανάγκη βελτίωσης της αθλητικής εκπαίδευσης για την καλύτερη ενσωμάτωση των θεμάτων φύλου και την αποτελεσματική προβολή αυτών των αλλαγών. Η κάλυψη αυτού του κενού στα προγράμματα σπουδών προπονητικής είναι κρίσιμη για την προώθηση της ισότητας των φύλων, την ενίσχυση της συμπερίληψης και την προετοιμασία των προπονητών και προπονητριών για την αποτελεσματική διαχείριση των διαφορετικών δυναμικών που σχετίζονται με το φύλο στον χώρο του αθλητισμού.

Γράφημα 9: Απαντήσεις στην ερώτηση «Πιστεύετε ότι τα υφιστάμενα προγράμματα σπουδών προπονητικής ή εκπαιδευτικά σεμινάρια στη χώρα σας αντιμετωπίζουν επαρκώς τα ζητήματα φύλου γενικά;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

4.3.6 Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα υπάρχοντα μαθήματα και προγράμματα σπουδών προπονητικής από το ίδιο το εκπαιδευτικό ίδρυμα ή τον οργανισμό ή ένωση των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών

Στην ερώτηση «Ενσωματώνει το εκπαιδευτικό σας ίδρυμα/φορέας ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο στα υφιστάμενα σεμινάρια και προγράμματα σπουδών προπονητικής;», η Ισπανία παρουσιάζει σχετικά υψηλό επίπεδο ενσωμάτωσης θεμάτων φύλου (34%) στα εκπαιδευτικά της ιδρύματα και φορείς, γεγονός που μπορεί να θεωρηθεί ως «μοντέλο καλής πρακτικής» για άλλες χώρες. Παρά ταύτα, υπάρχει ακόμη σημαντικό περιθώριο βελτίωσης και στις τέσσερις χώρες.

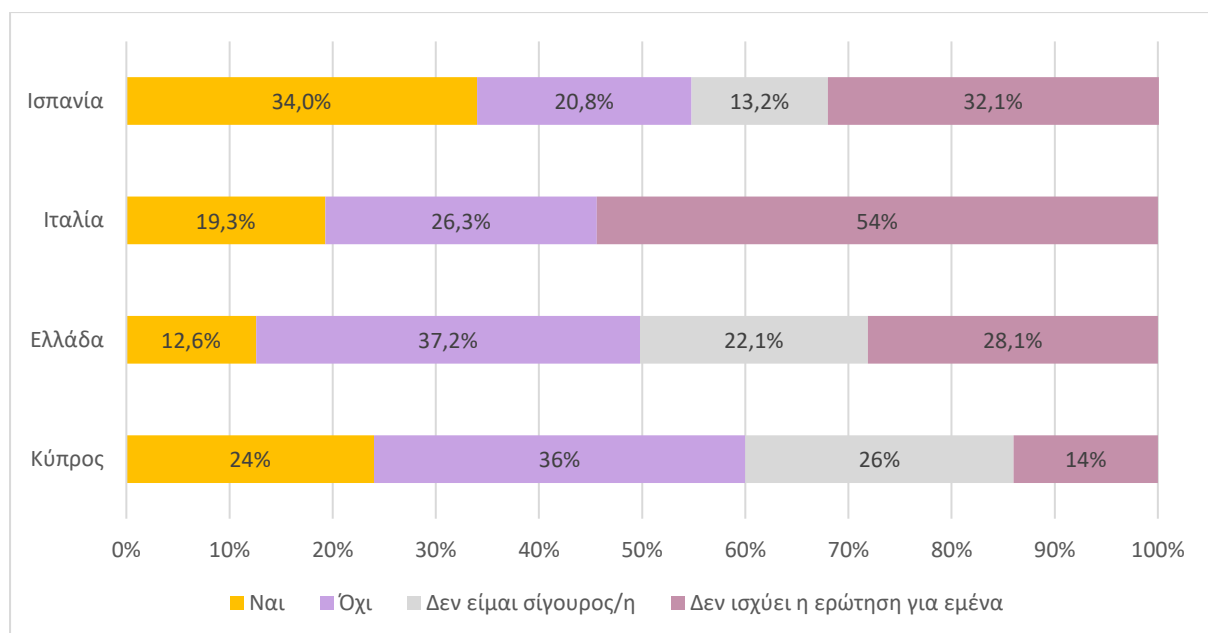
Η Ελλάδα και η Κύπρος παρουσιάζουν παρόμοια ποσοστά αναφοράς έλλειψης ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου (37,2% και 36,0% αντίστοιχα), καθώς και συγκρίσιμα ποσοστά αβεβαιότητας (22,1% και 26,0% αντίστοιχα). Η Ιταλία ξεχωρίζει με υψηλό ποσοστό ατόμων (54,4%) που δεν απάντησαν, επειδή δεν εργάζονται σε κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα ή επειδή ο οργανισμός τους δεν προσφέρει σεμινάρια προπονητικής.

Τα άτομα που απάντησαν «ναι» ή ακόμη και «δεν είμαι σίγουρος/η» κλήθηκαν -προαιρετικά- να δώσουν περισσότερες λεπτομέρειες. Ακολουθούν ορισμένες ενδεικτικές απαντήσεις:

Ελλάδα

- Δεν υπάρχει καμία διαφορά στις μεθόδους προπόνησης ή στην προπονητική εκπαίδευση μεταξύ ανδρών και γυναικών. Είναι ακριβώς το ίδιο. Δεν βλέπω κανέναν λόγο να συζητάμε για θέματα φύλου.
- Στις σχολές προπονητών προσπαθούμε να έχουμε συζητήσεις σχετικά με αυτό το θέμα, αλλά δυστυχώς η συμμετοχή των γυναικών - προπονητριών είναι πολύ χαμηλή.
- Συμμετείχα σε σεμινάριο που διοργάνωσε η Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης για την ανάπτυξη του γυναικείου μπάσκετ.
- Ο ΣΕΠΚ αντιμετωπίζει αυτά τα ζητήματα με σεβασμό.

Γράφημα 10: Απαντήσεις στην ερώτηση «Ενσωματώνει το εκπαιδευτικό σας ίδρυμα/φορέας ζητήματα που σχετίζονται με το φύλο στα υφιστάμενα σεμινάρια και προγράμματα σπουδών προπονητικής;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Κύπρος

- Η Σχολή Προπονητών έχει συμπεριλάβει υλικό σχετικά με την ισότητα των φύλων και από την αρχή της σεζόν θα υπάρχει ενημέρωση σε όλους τους συνδέσμους Διαιτητών/ Κριτών και υπευθύνων στατιστικών δεδομένων. Προβλέπεται η διεξαγωγή σεμιναρίου τόσο για γονείς όσο και για αθλητές και αθλήτριες.
- Στο πρόγραμμα σπουδών της Σχολής Προπονητών Καλαθοσφαίρισης περιλαμβάνονται σχετικές ενότητες τόσο στα θεωρητικά όσο και στα πρακτικά μαθήματα, καθώς και στο Ειδικό Μάθημα Προπονητικής Καλαθοσφαίρισης.
- Το Ίδρυμά μας (...) συμμετέχει σε έργα που χρηματοδοτούνται από το Erasmus+ Sports, τα οποία περιλαμβάνουν εκπαιδευτικές και επιμορφωτικές δραστηριότητες για προπονητές και προπονήτριες. Παραδείγματα είναι το RISE - Empowered Above Sexual Violence in Sports, Curricular Pathways for Migrants' Empowerment through Sport, Sports Tolerance, #BeActive Actions.

Ισπανία

- Τα προγράμματα κατάρτισης υπήρξαν πάντα ανοιχτά σε όλα τα φύλα, διασφαλίζοντας τη συμπερίληψη.
- Το Σχέδιο Υγείας και Υποστήριξης περιλαμβάνει εργαστήρια που ασχολούνται με θέματα φύλου και το πρόγραμμα σπουδών LOMLOE⁶ για τη Φυσική Αγωγή ενσωματώνει βασικές γνώσεις (τμήματα Α και Δ) και ειδικά κριτήρια αξιολόγησης που σχετίζονται με το φύλο.
- Θέματα που σχετίζονται με το φύλο εξετάζονται περιστασιακά σε ορισμένες ενότητες ή μαθήματα στο πλαίσιο του προγράμματος σπουδών.
- Στον τελευταίο κύκλο του ενδιάμεσου επιπέδου, το μάθημα «MED-C 205 Φύλο και Αθλητισμός» περιλαμβάνεται στο πρόγραμμα σπουδών. Αυτή η ενότητα έχει σχεδιαστεί για να ενθαρρύνει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να εξετάσουν τις υπάρχουσες ανισότητες μεταξύ των φύλων και να αναπτύξουν κατάλληλες στρατηγικές παρέμβασης.

4.4 Εμπόδια και προκλήσεις

4.4.1 Τα κυριότερα εμπόδια για την ισότητα των φύλων στο προπονητικό επάγγελμα στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι είναι τα κυριότερα εμπόδια για την ισότητα των φύλων στο προπονητικό επάγγελμα στη χώρα σας;», όπου υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, η σύγκριση των αποτελεσμάτων αναδεικνύει ότι σε όλες τις χώρες αναγνωρίζονται ευρέως τα θεσμικά και κοινωνικοπολιτισμικά εμπόδια ως τα κυριότερα εμπόδια για την ισότητα των φύλων στην προπονητική.

Αν και η έμφαση που δίνεται σε κάθε εμπόδιο διαφέρει, το γράφημα 11 αναδεικνύει τα σημαντικότερα εμπόδια που γίνονται αντιληπτά από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες σε κάθε χώρα. Η αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων και προκλήσεων απαιτεί στοχευμένες

⁶ Ο LOMLOE ή Οργανικός Νόμος 3/2020, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις 29 Δεκεμβρίου 2020, είναι μια μεταρρύθμιση του ισπανικού εκπαιδευτικού συστήματος. Στόχος είναι η ποιοτική εκπαίδευση με ίσες ευκαιρίες για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες.

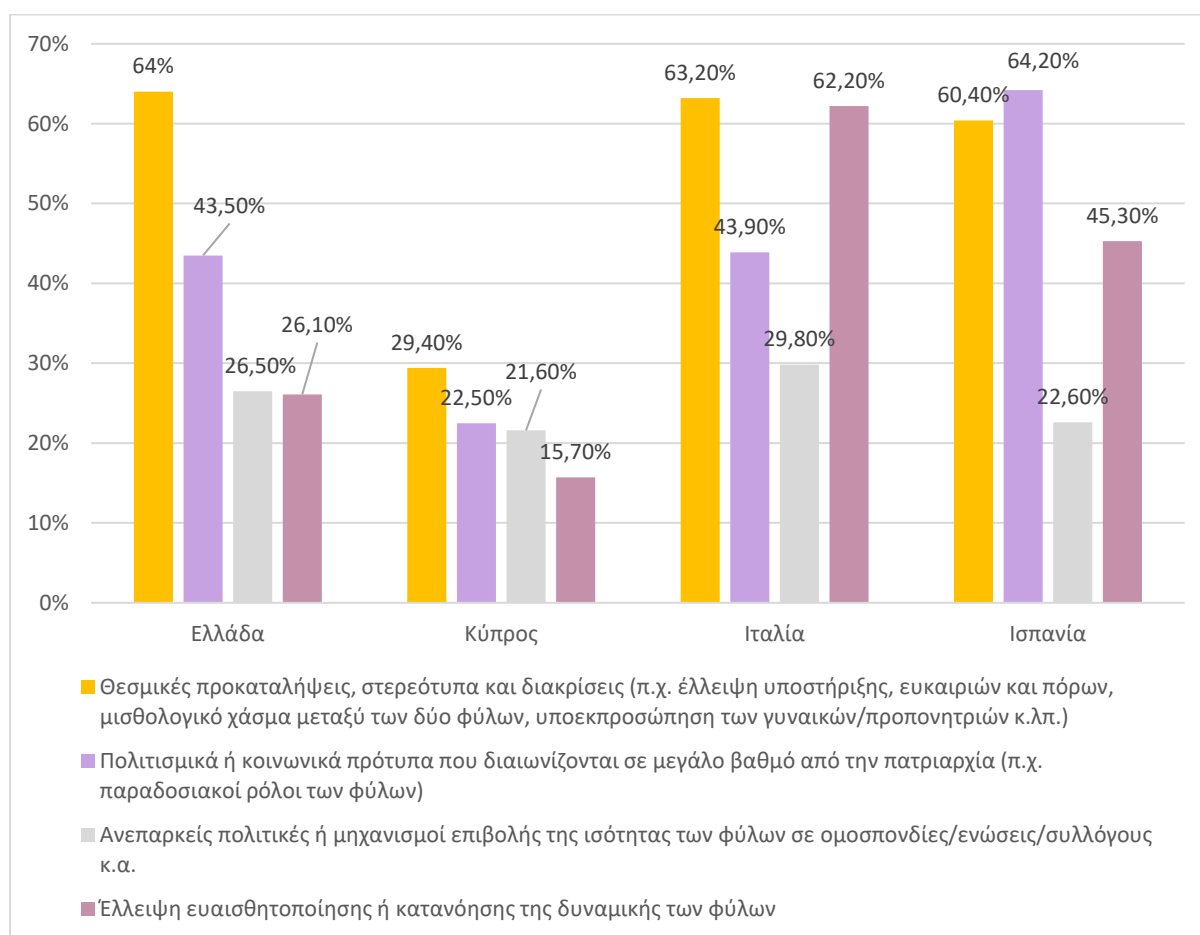
προσπάθειες για την εξάλειψη των θεσμικών προκαταλήψεων, την αλλαγή των κοινωνικο-πολιτισμικών αντιλήψεων και την ανάπτυξη και εφαρμογή αποτελεσματικών πολιτικών για την ισότητα των φύλων.

Πιο αναλυτικά:

Οι «θεσμικές προκαταλήψεις, τα στερεότυπα και οι διακρίσεις» αναγνωρίζονται ως το σημαντικότερο εμπόδιο στην Ελλάδα (64%), την Ιταλία (63,2%) και την Κύπρο (29,4%) και ως το δεύτερο σημαντικότερο στην Ισπανία (60,4%) με πολύ υψηλό ποσοστό. Το εμπόδιο αυτό περιλαμβάνει θέματα όπως η έλλειψη υποστήριξης, ευκαιριών και πόρων, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των δύο φύλων, η υποεκπροσώπηση των γυναικών - προπονητριών κ.λπ.

Τα «πολιτισμικά ή κοινωνικά πρότυπα και οι νόρμες που διαιωνίζονται σε μεγάλο βαθμό από την πατριαρχία» είναι το κύριο εμπόδιο στην Ισπανία (64,2%) και το δεύτερο σημαντικότερο στην Ελλάδα (43,5%) και την Κύπρο (22,5%). Αποτελεί επίσης εμπόδιο και στην Ιταλία, με υψηλό ποσοστό (43,9%), αν και βρίσκεται στην τρίτη θέση.

Γράφημα 11: Οι πιο δημοφιλείς απαντήσεις στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι είναι τα κυριότερα εμπόδια για την ισότητα των φύλων στο προπονητικό επάγγελμα στη χώρα σας;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Η «έλλειψη ευαισθητοποίησης ή κατανόησης της δυναμικής των φύλων» είναι το υπ' αριθμόν ένα εμπόδιο στην Ιταλία (62,2%) και σημαντικό στην Ισπανία (45,3%) και την Ελλάδα (26,1%). Η Κύπρος αναγνωρίζει επίσης αυτό το εμπόδιο, αν και σε μικρότερο βαθμό (15,7%).

Οι «ανεπαρκείς πολιτικές ή μηχανισμοί επιβολής της ισότητας των φύλων» αποτελούν αξιοσημείωτο εμπόδιο σε όλες τις χώρες, με τα υψηλότερα ποσοστά να σημειώνονται στην Ιταλία (29,8%) και την Ελλάδα (26,5%). Στην Ισπανία, το 22,6% των συμμετεχόντων/ουσών θεώρησε αυτό το εμπόδιο ως σημαντικό, ενώ στην Κύπρο το ποσοστό ήταν 21,6%.

Το εμπόδιο της «περιορισμένης πρόσβασης σε ευκαιρίες κατάρτισης και δικτύωσης» αναφέρεται λιγότερο συχνά, αλλά εξακολουθεί να είναι σημαντικό, ιδίως στην Ελλάδα (14,2%) και την Ισπανία (15,1%), ενώ στην Ιταλία και την Κύπρο τα ποσοστά είναι 10,5% και 8,8%, αντίστοιχα.

Σε όλες τις χώρες υπήρχαν επίσης ορισμένα άτομα που επέλεξαν «άλλο» και έδωσαν περαιτέρω εξηγήσεις ως εξής:

- *Κατά τη γνώμη μου, δεν υπάρχουν εμπόδια.*
- *Διαφορετικό στυλ παιχνιδιού μεταξύ ανδρών και γυναικών.*
- *Υπάρχουν πολύ λίγες γυναίκες προπονήτριες που έχουν δουλέψει με ανδρικές ομάδες και δεν είναι εύκολο για τους άνδρες παίκτες να τις αποδεχτούν. Στις γυναικείες ομάδες, δεν νομίζω ότι υπάρχει κάποιο θέμα.*
- *Δεν πιστεύω ότι υπάρχει πρόβλημα με την ισότητα, καθώς προσωπικά δεν έχω αντιμετωπίσει έλλειψη σεβασμού ή διαφορετική μεταχείριση με βάση το φύλο.*
- *Δεν νομίζω ότι υπάρχει ανισότητα των φύλων σε ένα επάγγελμα που λίγοι θεωρούν ως «πραγματικό επάγγελμα». Υπάρχουν πολύ λίγοι επαγγελματίες πλήρους απασχόλησης, είτε πρόκειται για άνδρες είτε για γυναίκες.*
- *Ανεπαρκής κατάρτιση για τις γυναίκες.*
- *Η γενική παρακμή της γυναικείας καλαθοσφαίρισης στην Κύπρο είναι κάτι που μπορεί να αποτρέψει τις γυναίκες από το να ασχοληθούν με την προπονητική. Ωστόσο, αυτό δεν θα πρέπει να εμποδίζει τις γυναίκες να ασχοληθούν με την αναπτυξιακή προπόνηση και τις ακαδημίες. Γι' αυτό δεν νομίζω ότι είναι θέμα οποιουδήποτε οργανισμού να προωθήσει την προπονητική αποκλειστικά για γυναίκες. Διδάσκεται ελεύθερα και ανοιχτά και στα δύο φύλα, είτε παραμείνουν στο άθλημα είτε όχι. Τώρα, αν πρόκειται να υπάρξουν ξεχωριστές κατευθυντήριες γραμμές/πολιτικές για την προπόνηση στο γυναικείο μπάσκετ, συμφωνούμε γιατί είναι πολύ διαφορετική από την προπόνηση στο ανδρικό μπάσκετ, αλλά και πάλι δεν μπορεί να γίνει με τρόπο συγκεκριμένο ανάλογα με το φύλο. Μπορεί επίσης ένας άνδρας ή μια γυναίκα να μάθει να επιλέγει αυτό που τον «γεμίζει» περισσότερο για να γίνει προπονητής.*

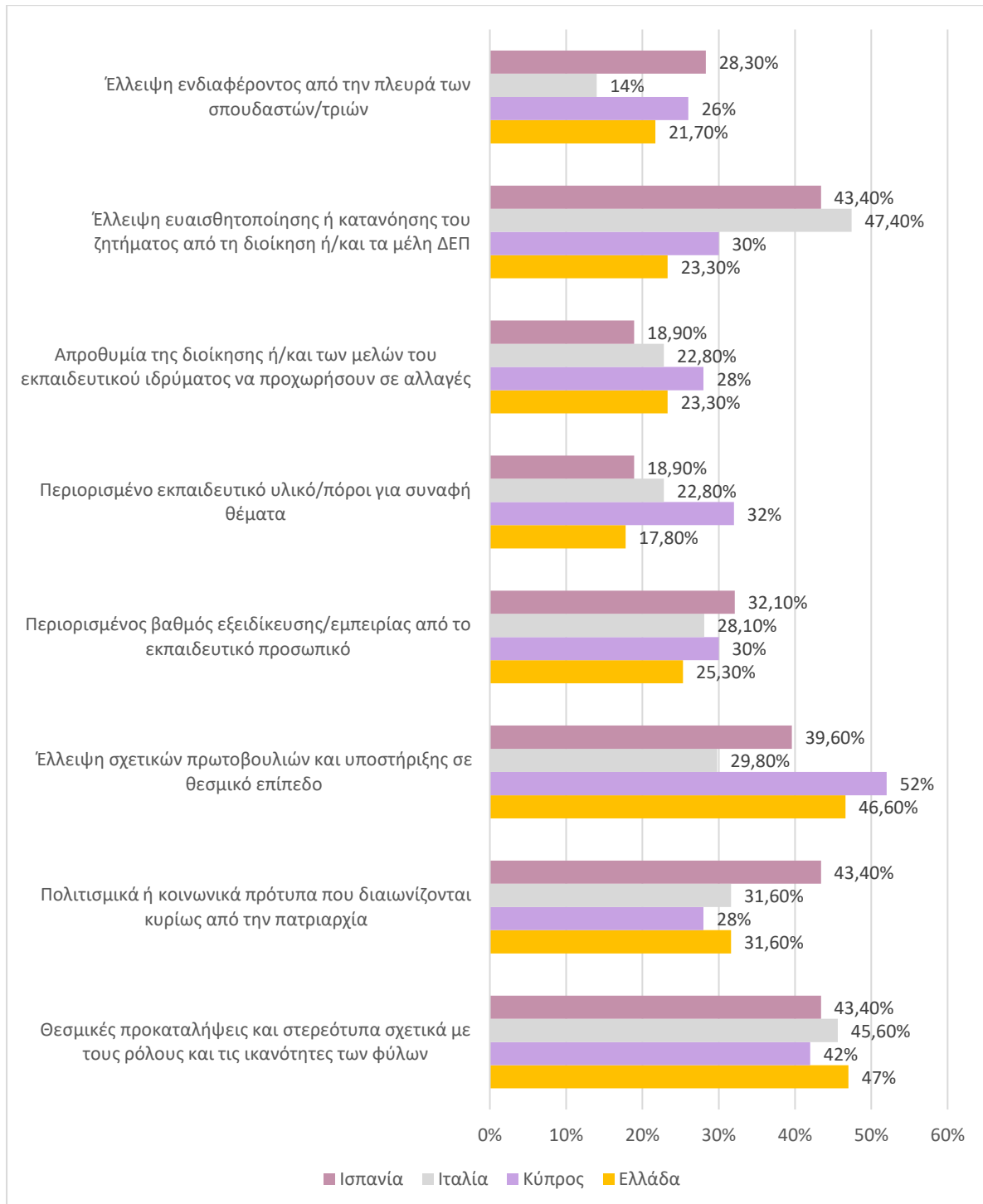
4.4.2. Οι κύριες προκλήσεις και τα εμπόδια για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα σπουδών προπονητικής στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι είναι τα κύρια εμπόδια για την ενσωμάτωση ζητημάτων που αφορούν την διάσταση του φύλου στα υφιστάμενα μαθήματα/προγράμματα σπουδών προπονητικής στη χώρα σας;», όπου και πάλι υπήρχε η δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων, η σύγκριση των αποτελεσμάτων στο γράφημα 12 αποκαλύπτει μια συνεπή αναγνώριση αρκετών κοινών εμποδίων -τόσο θεσμικών όσο και πολιτισμικών- και στις τέσσερις χώρες.

Για την αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων και προκλήσεων, απαιτούνται αποτελεσματικές και ολοκληρωμένες στρατηγικές που επικεντρώνονται στην ευαισθητοποίηση, την ανάπτυξη γνώσεων, την καταπολέμηση των στερεοτύπων, την ενίσχυση της θεσμικής υποστήριξης, την

παροχή κατάρτισης για εκπαιδευτικό προσωπικό, καθώς και στη δημιουργία επικαιροποιημένου εκπαιδευτικού υλικού, όπως και στην αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών προπονητικής, ώστε να ενσωματώνουν τη διάσταση του φύλου και συγκεκριμένα/επιμέρους ζητήματα.

Γράφημα 12: Οι πιο δημοφιλείς απαντήσεις στην ερώτηση «Ποια πιστεύετε ότι είναι τα κύρια εμπόδια για την ενσωμάτωση ζητημάτων που αφορούν την διάσταση του φύλου στα υφιστάμενα μαθήματα/προγράμματα σπουδών προπονητικής στη χώρα σας;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Πιο αναλυτικά:

- Η «θεσμική προκατάληψη και τα στερεότυπα σχετικά με τους ρόλους και τις ικανότητες των φύλων» ήταν το υπ' αριθμόν ένα εμπόδιο και στις τέσσερις χώρες: Ελλάδα (47%), Ιταλία (45,6%), Ισπανία (43,4%) και Κύπρος (42%).
- Η «έλλειψη ευαισθητοποίησης ή κατανόησης του ζητήματος από την Διοίκηση ή/και τα μέλη του εκπαιδευτικού προσωπικού» επισημάνθηκε ιδιαίτερα στην Ιταλία (47,4%) και την Ισπανία (43,4%) και εντοπίστηκε επίσης στην Κύπρο (30%) και την Ελλάδα (23,3%), υποδεικνύοντας την ανάγκη για εστιασμένη εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση των μελών ΔΕΠ και του διοικητικού προσωπικού σχετικά με τη δυναμική των φύλων.
- Τα «κοινωνικοπολιτισμικά πρότυπα» αναγνωρίστηκαν ως αντιληπτά εμπόδια στην Ελλάδα (31,6%), την Ιταλία (31,6%), την Ισπανία (43,4%) και την Κύπρο (28,0%), αντανakλώντας την επιρροή της πατριαρχίας και των παραδοσιακών ρόλων των φύλων.
- Στην Κύπρο (52%), την Ελλάδα (46,6%), την Ιταλία (29,8%) και την Ισπανία (39,6%), οι ερωτηθέντες ανέφεραν επίσης την «έλλειψη σχετικών πρωτοβουλιών και θεσμικής υποστήριξης» ως κρίσιμο εμπόδιο.
- Ο «περιορισμένος βαθμός εξειδίκευσης και εμπειρίας του εκπαιδευτικού προσωπικού» θεωρήθηκε επίσης σημαντικό εμπόδιο στην Ισπανία (32,1%), την Ιταλία (28,1%), την Ελλάδα (25,3%) και την Κύπρο (30%), υποδεικνύοντας ότι οι καθηγητές/τριες και οι εκπαιδευτές/τριες προπονητών συχνά δεν διαθέτουν τις απαραίτητες δεξιότητες και γνώσεις για την αποτελεσματική ενσωμάτωση των θεμάτων φύλου στα μαθήματά τους. Το εμπόδιο αυτό θα πρέπει να συνδυαστεί με τους «περιορισμένους εκπαιδευτικούς πόρους», οι οποίοι αναγνωρίστηκαν ως εμπόδιο στην Κύπρο (32%), την Ιταλία (22,8%), την Ισπανία (18,9%) και την Ελλάδα (17,8%), αν και σε μικρότερο βαθμό. Επιπλέον, οι περιορισμοί των προγραμμάτων σπουδών και η γραφειοκρατία αναφέρθηκαν ως εμπόδια για την επικαιροποίηση και την ενσωμάτωση νέου περιεχομένου που σχετίζεται με το φύλο σε όλες τις χώρες.
- Η «απροθυμία αποδοχής της αλλαγής» αναφέρθηκε ως εμπόδιο στην Κύπρο (28%), την Ελλάδα (23,3%), την Ιταλία (22,8%) και την Ισπανία (18,9%), υποδηλώνοντας αντίσταση σε θεσμικό επίπεδο. Η «έλλειψη ενδιαφέροντος και δέσμευσης από την πλευρά των εκπαιδευομένων» αναφέρθηκε στην Ισπανία (28,3%), την Κύπρο (26%), την Ελλάδα (21,7%) και την Ιταλία (14%). Τέλος, σε ορισμένες χώρες, μερικά άτομα ανέφεραν «άλλους λόγους», σημειώνοντας σε ορισμένες περιπτώσεις ότι δεν αναγνωρίζουν την ύπαρξη οποιωνδήποτε εμποδίων ή προκλήσεων.

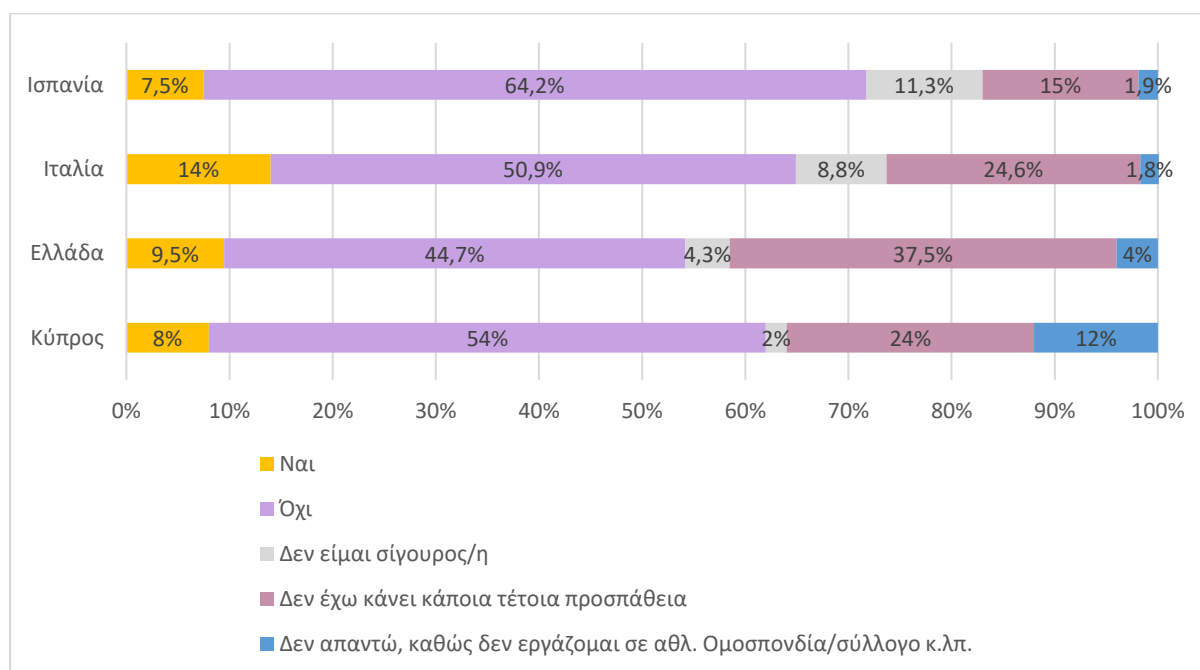
4.4.3 Συγκεκριμένες προκλήσεις ή εμπόδια στην προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική εντός ομοσπονδιών, ενώσεων, αθλητικών συλλόγων κ.α. -κυρίως καλαθοσφαίρισης

Στο γράφημα 13 παρουσιάζονται οι απαντήσεις στην ερώτηση «Έχετε αντιμετωπίσει συγκεκριμένες προκλήσεις ή εμπόδια στην προσπάθειά σας να προωθήσετε την ισότητα των φύλων στην προπονητική εντός της αθλητικής σας ομοσπονδίας/ένωσης/συνδέσμου;». Η πλειονότητα των ερωτηθέντων και ερωτηθεισών στις τέσσερις χώρες ανέφερε ότι δεν αντιμετώπισε συγκεκριμένες προκλήσεις ή εμπόδια (Ισπανία 64,2%, Κύπρος 54%, Ιταλία 50,9%, Ελλάδα 44,7%). Αυτό μπορεί να αντανakλά είτε μια πραγματική απουσία εμποδίων και προκλήσεων είτε έλλειψη αναγνώρισης αυτών των προβλημάτων, ανεπαρκή συνειδητοποίηση των υποκείμενων ζητημάτων, ή ακόμη και απροθυμία να τα παραδεχτούν μέσω της έρευνας.

Μεγάλο ποσοστό δήλωσε επίσης ότι δεν έχουν κάνει κάποια τέτοια προσπάθεια για την προώθηση της έμφυλης ισότητας, με την Ελλάδα να σημειώνει το υψηλότερο ποσοστό (37,5%), ακολουθούμενη από την Ιταλία (24,6%), την Κύπρο (24%) και την Ισπανία (15%). Αυτό υποδηλώνει την ανάγκη για πιο ενεργή συμμετοχή και προληπτικά μέτρα από τις αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις, συνδέσμους και συλλόγους, προκειμένου να προωθηθεί αποτελεσματικά το ζήτημα της ισότητας των φύλων.

Το ποσοστό των ατόμων που παραδέχθηκαν ότι αντιμετώπισαν συγκεκριμένες προκλήσεις είναι σχετικά χαμηλό σε όλες τις χώρες, με την Ιταλία να έχει το υψηλότερο ποσοστό (14%) και την Ισπανία το χαμηλότερο (7,5%). Ωστόσο, παρατηρείται κάποια αβεβαιότητα μεταξύ των ερωτηθέντων και ερωτηθεισών, με ένα αξιο λόγου ποσοστό απαντήσεων «δεν είμαι σίγουρος/η», ιδίως στην Ισπανία (11,3%) και την Ιταλία (8,8%). Επιπλέον, υπήρχαν άτομα που δεν απάντησαν, επειδή δεν εργάζονται σε αθλητική ομοσπονδία/σύλλογο κ.λπ.

Γράφημα 13: Απαντήσεις στην ερώτηση "Έχετε αντιμετωπίσει συγκεκριμένες προκλήσεις ή εμπόδια στην προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική στο πλαίσιο της ένωσης/ομοσπονδίας/του αθλητικού συλλόγου σας;" (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Όσοι και όσες απάντησαν «ναι» κλήθηκαν -προαιρετικά- να περιγράψουν εν συντομία τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν και οι απαντήσεις τους ακολουθούν:

Ελλάδα

- Πολλές ομάδες προσλαμβάνουν μόνο άνδρες προπονητές και πολλοί γονείς προτιμούν άνδρες προπονητές για τα παιδιά τους.
- Στα αθλητικά σωματεία όπου δούλευα, είχα πάντα τον τελευταίο λόγο, τις χειρότερες ώρες και τα τμήματα που δεν ήθελε κανείς άλλος. Ως ανύπαντρη μητέρα, δεν έτυχα ευνοϊκής μεταχείρισης- κανείς δεν με βοήθησε όταν προέκυψαν προβλήματα με το παιδί μου, μεταξύ πολλών άλλων προκλήσεων.

- Ποτέ δεν είπαν ρητά «όχι» στην πρότασή μου να συμπεριληφθούν γυναίκες στο προπονητικό team, αλλά υποστήριξαν άνδρες για τις θέσεις.
- Υπάρχει μικρός αριθμός προπονητριών και έλλειψη εμπιστοσύνης από τη διοίκηση.
- Οι γυναίκες ως προπονήτριες έχουν διαφορετική μεταχείριση σε σύγκριση με τους άνδρες προπονητές, συμπεριλαμβανομένης της χαμηλότερης αμοιβής.
- Υπάρχουν λιγότερες ευκαιρίες, έλλειψη αναγνώρισης, αποκλεισμός από τις προαγωγές και ένα εχθρικό, με διακρίσεις εργασιακό περιβάλλον.
- Το καλοκαίρι του 2019 προσπάθησα να συμπεριλάβω μια γυναίκα στην προπονητική ομάδα της ακαδημίας και ως εθελόντρια στο προσωπικό της ανδρικής ομάδας, αλλά το αίτημά μου δεν έγινε δεκτό.
- Το ανδρικό μπάσκετ είναι πολύ ισχυρότερο «προϊόν» από το γυναικείο. Το γυναικείο μπάσκετ δεν ενδιαφέρει το κοινό, δεν αποφέρει έσοδα και δεν προβάλλεται, παραμένοντας χαμηλού προφίλ. Η «Ελληνίδα προπονήτρια» συνδέεται συνήθως με το γυναικείο μπάσκετ και δεν εξετάζεται για θέσεις σε ανδρικές ομάδες.

Ιταλία

- Εντόπισα δυσaráσκεια σε περιπτώσεις όπου γυναίκες - προπονήτριες δίδασκαν άνδρες.
- Δεν είναι πάντα εύκολο να κάνεις αισθητή την παρουσία σου, πείθοντας ότι είσαι ικανή και χωρίς να έχεις συστάσεις.
- Εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πολιτισμικό επίπεδο της κοινωνίας. Σε γενικές γραμμές, υπάρχει η τάση να υπάρχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους άνδρες και να δίνονται διαφορετικές ανταμοιβές.
- Οι άνδρες - προπονητές συχνά προτιμώνται, ακόμη και αν η επαγγελματική τους πορεία είναι η ίδια με μίας γυναίκας.
- Οι αναφορές σχετικά με τις ανεπάρκειες ενός προπονητή συχνά αγνοούνται όταν γίνονται από γυναίκες συναδέλφους, αλλά είναι πιο πιθανό να γίνουν δεκτές και να ληφθούν σοβαρά υπόψη αν προέρχονται από άνδρα συνάδελφο.
- Μια γυναίκα -προπονήτρια θεωρείται λιγότερο ικανή από έναν άνδρα προπονητή, ακόμα κι αν έχουν τις ίδιες δεξιότητες.

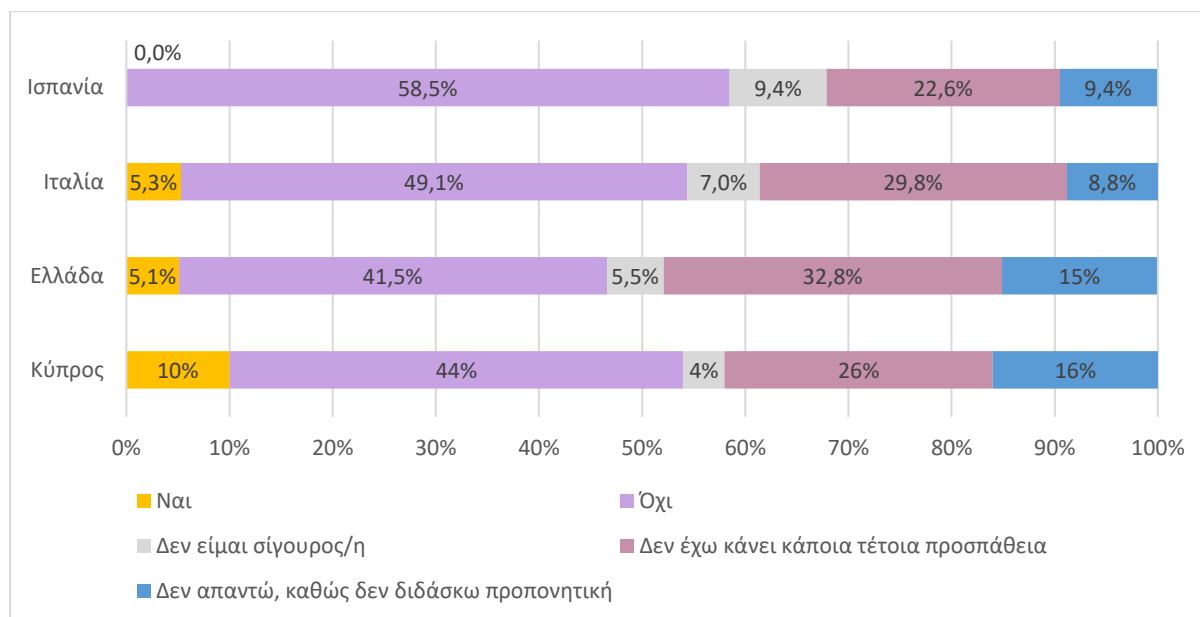
Ισπανία

- Η γυναικεία καλαθοσφαίριση συχνά θεωρείται κατώτερη από την ανδρική, με αποτέλεσμα οι παίκτριες και οι προπονήτριες να βρίσκονται σε «δεύτερη μοίρα».

4.4.4 Συγκεκριμένες προκλήσεις και εμπόδια για την ενσωμάτωση ζητημάτων φύλου με στόχο την προώθηση της έμφυλης ισότητας στην προπονητική εντός των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων

Το γράφημα 14 δείχνει τις απαντήσεις στην ερώτηση «Έχετε αντιμετωπίσει συγκεκριμένες προκλήσεις ή εμπόδια στην προσπάθειά σας να ενσωματώσετε θέματα που σχετίζονται με το φύλο με σκοπό την προώθηση της έμφυλης ισότητας στην προπονητική στο πλαίσιο των μαθημάτων που διδάσκετε;».

Γράφημα 14: Απαντήσεις στην ερώτηση «Έχετε αντιμετωπίσει συγκεκριμένες προκλήσεις ή εμπόδια στην προσπάθειά σας να ενσωματώσετε θέματα που σχετίζονται με το φύλο με σκοπό την προώθηση της έμφυλης ισότητας στην προπονητική στο πλαίσιο των μαθημάτων που διδάσκετε;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Αξίζει να επισημανθεί ότι η πλειοψηφία σε όλες τις χώρες ανέφερε ότι δεν αντιμετώπισε συγκεκριμένα εμπόδια ή προκλήσεις, με την Ισπανία να έχει το υψηλότερο ποσοστό (58,5%) και την Ελλάδα το σχετικά χαμηλότερο (41,5%). Το ποσοστό των ατόμων που ανέφεραν την ύπαρξη συγκεκριμένων εμποδίων είναι γενικά χαμηλό σε όλες τις χώρες, με την Κύπρο να καταγράφει το υψηλότερο ποσοστό (10%) και την Ισπανία να μην αναφέρει κανένα εμπόδιο (μηδενικό ποσοστό απαντήσεων «ναι»).

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι, αν και τα ζητήματα φύλου ενσωματώνονται με τον ένα ή τον άλλο τρόπο σε αρκετά εκπαιδευτικά προγράμματα, πολλά άτομα δεν αναγνωρίζουν την ύπαρξη εμποδίων για την ενσωμάτωσή τους στα προγράμματα σπουδών, κάτι που είναι σε πρώτη φάση θετικό. Ωστόσο, όπως συζητήθηκε προηγουμένως, αυτά τα ποσοστά μπορεί ενδεχομένως να υποδηλώνουν και έλλειψη συνειδητοποίησης των προκλήσεων/εμποδίων που υπάρχουν ή ακόμα και απροθυμία των ατόμων να παραδεχτούν τα προβλήματα μέσω της έρευνας.

Από τα άτομα που ανέφεραν ότι αντιμετώπισαν προκλήσεις και εμπόδια, μόνο λίγοι παρείχαν επεξηγήσεις για τις απαντήσεις τους: «Υπήρξε περιορισμένο ενδιαφέρον και ειρωνεία», «Το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι η παλιά νοοτροπία ορισμένων εκπαιδευτικών που εξακολουθούν να πιστεύουν ότι υπάρχουν “πράγματα για κορίτσια” και “πράγματα για αγόρια”», «Βρίσκομαι εκεί κάθε μέρα, μόνο και αποκλειστικά ως γυναίκα. Και αντιλαμβάνονται ότι δεν έχω την ίδια “βαρύτητα” που έχει ένας άνδρας».

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ένα σημαντικό ποσοστό δήλωσε πως δεν έχει λάβει καμία σχετική πρωτοβουλία για την ενσωμάτωση ζητημάτων φύλου στα μαθήματά του: Ελλάδα 32,8%, Ιταλία 29,8%, Κύπρος 26% και Ισπανία 22,6%. Αυτό τονίζει την ανάγκη για πιο ενεργά και δομημένα μέτρα, καθώς και στοχευμένες δράσεις για την προώθηση της έμφυλης ισότητας στα προγράμματα σπουδών προπονητικής. Επιπλέον, παρατηρείται ένας μικρός, αλλά αξιοσημείωτος βαθμός αβεβαιότητας, με ορισμένα άτομα να επιλέγουν «δεν είμαι σίγουρος/η». Τέλος, υπήρχαν επίσης συμμετέχοντες/ες που δεν απάντησαν, καθώς δεν διδάσκουν προπονητική.

4.5 Προτάσεις και συστάσεις

4.5.1 Στρατηγικές ή μέθοδοι που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις, σύλλογοι κ.λπ. για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Στη συνέχεια ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες σε όλες τις χώρες να απαντήσουν: «Ποιες από τις ακόλουθες στρατηγικές ή μεθόδους θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και σύλλογοι για να προωθήσουν την ισότητα των φύλων στην προπονητική στη χώρα σας;», με δυνατότητα για πολλαπλές απαντήσεις.

Στο γράφημα 15 παρουσιάζεται συνολικά - και στις τέσσερις χώρες- ο μέσος όρος ανά απάντηση (%), ενώ το γράφημα 16 απεικονίζει τα ποσοστά ανά χώρα για κάθε επιμέρους απάντηση που δόθηκε στην συγκεκριμένη ερώτηση.

Εξετάζοντας τις απαντήσεις σε διακρατικό επίπεδο, η πιο δημοφιλής στρατηγική που προτείνεται από το ήμισυ σχεδόν των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών είναι η ανάπτυξη πολιτικής για την ισότητα των φύλων (47,8%), ακολουθούμενη από τον καθορισμό σαφών στόχων για την προώθηση της πολυμορφίας και της συμπερίληψης στην προπονητική (44,7%) και την αντιμετώπιση των έμφυλων προκαταλήψεων και στερεοτύπων (41,9%). Η συνεργασία με άλλες ομοσπονδίες, ενώσεις και αθλητικούς συλλόγους για κοινές δράσεις και η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών (36,5%) συγκεντρώνει επίσης αρκετά υψηλό ποσοστό.

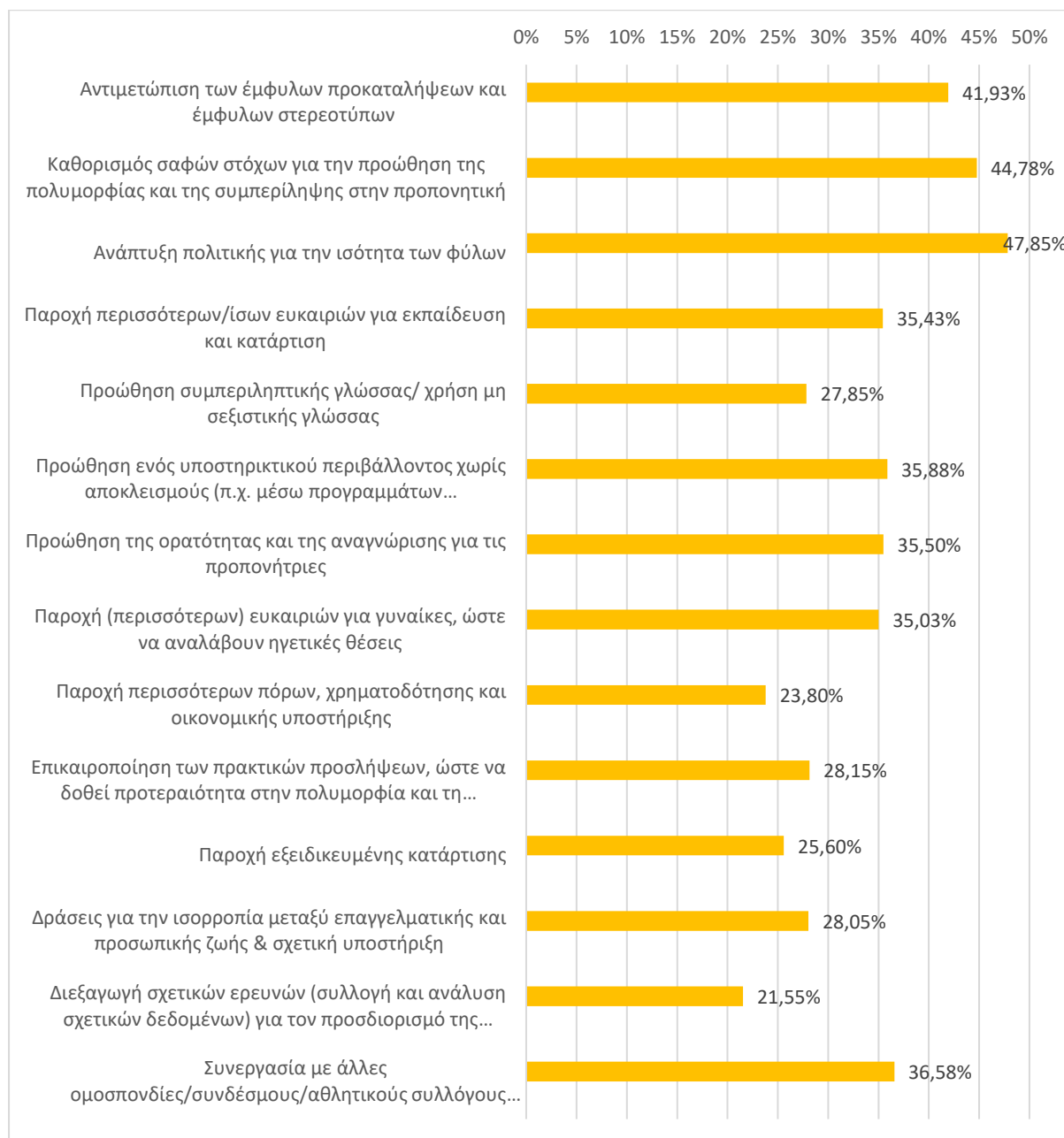
Η προώθηση ενός υποστηρικτικού και συμπεριληπτικού περιβάλλοντος μέσω προγραμμάτων καθοδήγησης και ευκαιριών δικτύωσης (35,8%), η προώθηση της προβολής και της αναγνώρισης (35,5%) και η παροχή στις γυναίκες περισσότερων ίσων ευκαιριών για εκπαίδευση και κατάρτιση (35,4%), καθώς και για ανάληψη ηγετικών θέσεων (35%) θεωρήθηκαν επίσης σημαντικά μέτρα.

Η επικαιροποίηση των πρακτικών προσλήψεων, ώστε να δοθεί προτεραιότητα στην πολυμορφία και την συμπερίληψη, διασφαλίζοντας παράλληλα δίκαιες και διαφανείς διαδικασίες επιλογής προσωπικού (28,1%), η ανάληψη δράσης για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής (28%), καθώς και η προώθηση της συμπεριληπτικής/μη-σεξιστικής γλώσσας (27,8%) θεωρήθηκαν επίσης σημαντικά από το ένα τρίτο σχεδόν των συμμετεχόντων/ουσών.

Επιπλέον, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες πρότειναν την παροχή εξειδικευμένης κατάρτισης (25,6%), την αύξηση πόρων, χρηματοδότησης και υποστήριξης (23,8%), καθώς και τη διεξαγωγή περισσότερων σχετικών ερευνών για την αξιολόγηση της υφιστάμενης κατάστασης και την καθοδήγηση μελλοντικών δράσεων (21,5%).

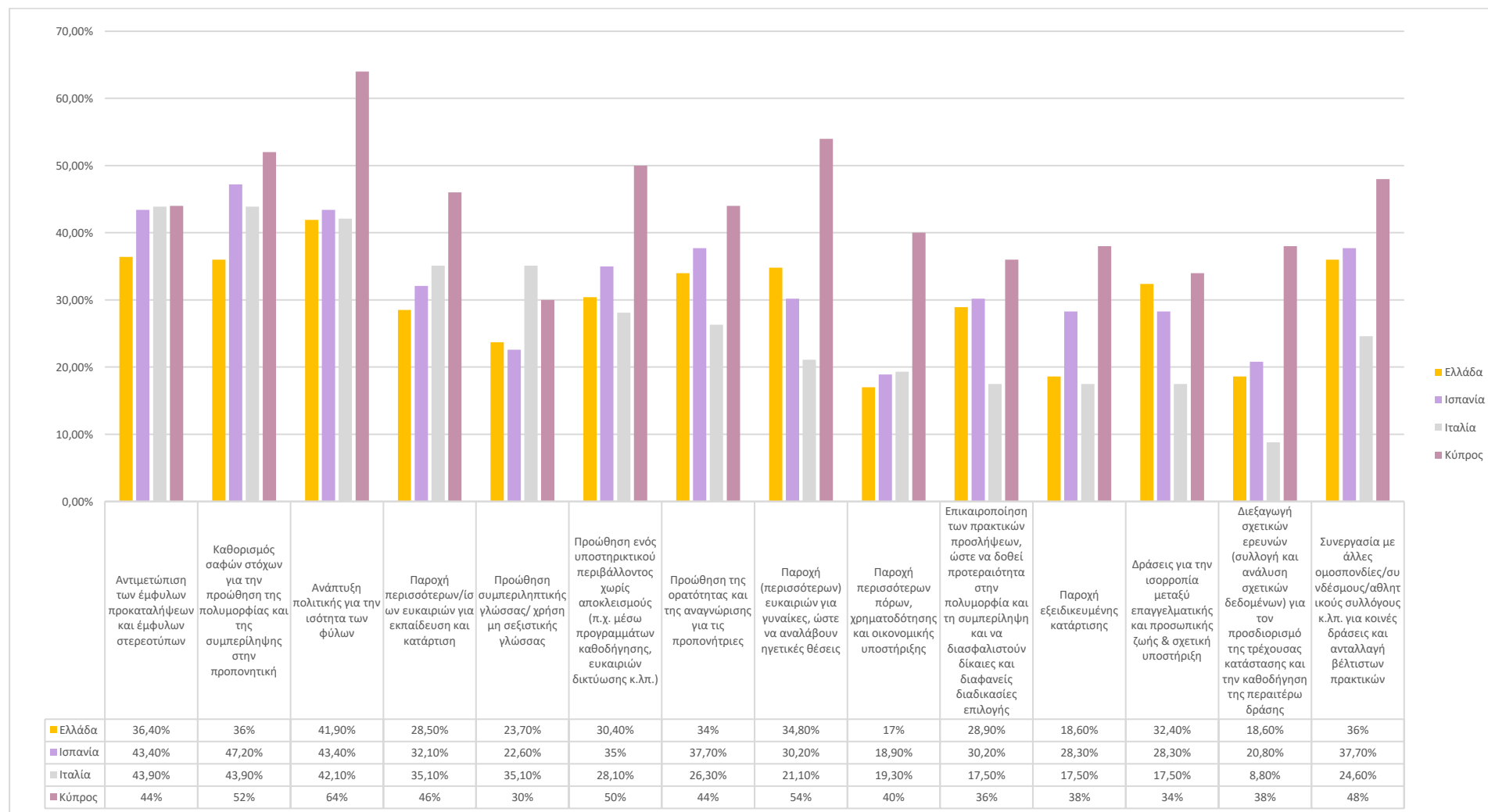
Τα αποτελέσματα υποδεικνύουν την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική, με έμφαση στην ισχυρή υποστήριξη για τη διαμόρφωση πολιτικών, τον καθορισμό σαφών στόχων και την άμεση ανάληψη δράσης για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και την ενίσχυση της συμπερίληψης.

Γράφημα 15: Απαντήσεις στην ερώτηση «Ποιες από τις ακόλουθες στρατηγικές ή μεθόδους θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και σύλλογοι για να προωθήσουν την ισότητα των φύλων στην προπονητική στη χώρα σας;» (μέσος όρος % σε όλες τις χώρες)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Γράφημα 16: Απαντήσεις στην ερώτηση «Ποιες από τις ακόλουθες στρατηγικές ή μεθόδους θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και σύλλογοι για να προωθήσουν την ισότητα των φύλων στην προπονητική στη χώρα σας;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

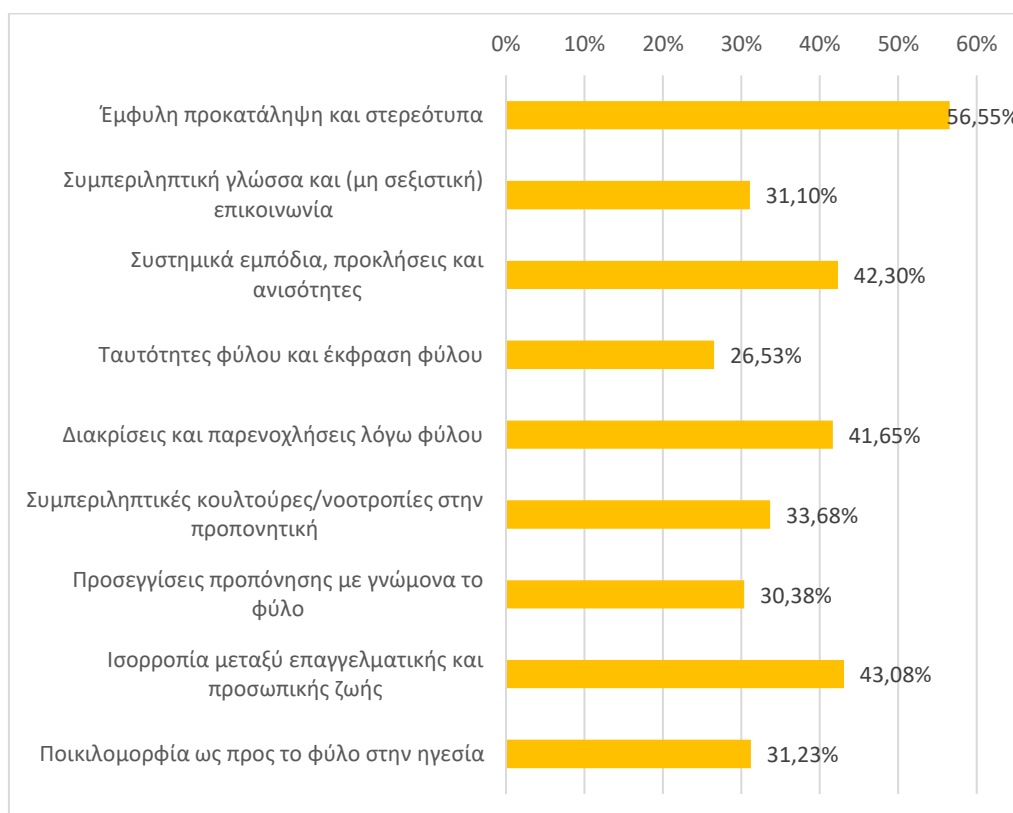
4.5.2 Συγκεκριμένα θέματα σχετικά με το φύλο που είναι σκόπιμο να περιλαμβάνονται στα σεμινάρια και τα προγράμματα σπουδών προπονητικής

Στην ερώτηση «Ποια συγκεκριμένα θέματα που σχετίζονται με το φύλο πιστεύετε ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στα σεμινάρια και τα προγράμματα σπουδών προπονητικής;» (με δυνατότητα πολλαπλών απαντήσεων), οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες προσδιόρισαν διάφορες σχετικές θεματικές. Οι θεματικές αυτές παρατίθενται σε σειρά προτεραιότητας, βάσει της δημοτικότητάς τους σε διακρατικό επίπεδο (βλ. γράφημα 17).

Το ζήτημα που αναφέρθηκε συχνότερα από την πλειονότητα των συμμετεχόντων/ουσών σε όλες τις χώρες ήταν η προκατάληψη και τα στερεότυπα φύλου (56,5%), ακολουθούμενο από την ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής (43%). Στη συνέχεια, αναδείχθηκαν τα συστημικά εμπόδια, οι προκλήσεις και οι ανισότητες (42,3%) και οι διακρίσεις και η παρενόχληση λόγω φύλου (41,6%).

Άλλα προτεινόμενα θέματα ήταν οι συμπεριληπτικές προπονητικές κουλτούρες (33,6%), η ποικιλομορφία των φύλων στην ηγεσία (31,2%), η συμπεριληπτική γλώσσα και η μη σεξιστική επικοινωνία (31,1%), οι προπονητικές προσεγγίσεις με γνώμονα το φύλο (30,3%) και οι ταυτότητες και έκφραση φύλου (26,5%).

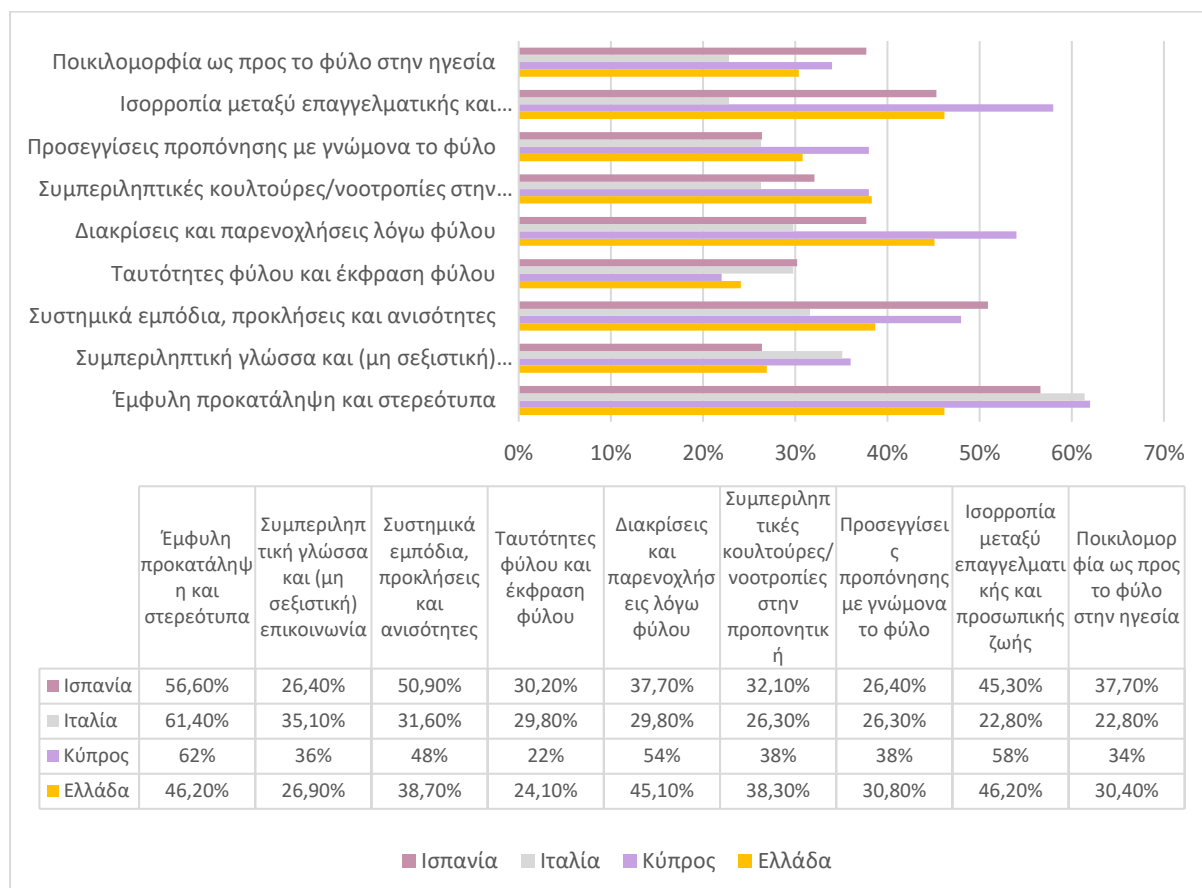
Γράφημα 17: Απαντήσεις στην ερώτηση «Ποια συγκεκριμένα θέματα που σχετίζονται με το φύλο πιστεύετε ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στα σεμινάρια και τα προγράμματα σπουδών προπονητικής;» (μέσος όρος % σε όλες τις χώρες)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Το γράφημα 18 παρουσιάζει το ποσοστό των απαντήσεων σε αυτή την ερώτηση ανά χώρα, υπογραμμίζοντας τη γενική συναίνεση και στις τέσσερις χώρες ότι η αντιμετώπιση των έμφυλων προκαταλήψεων και στερεοτύπων αποτελεί το σημαντικότερο θέμα που πρέπει να συμπεριληφθεί στα σεμινάρια και τα προγράμματα σπουδών προπονητικής. Η Ιταλία ξεχωρίζει με το υψηλότερο ποσοστό (6,4%).

Γράφημα 18: Απαντήσεις στην ερώτηση «Ποια συγκεκριμένα θέματα που σχετίζονται με το φύλο πιστεύετε ότι πρέπει να συμπεριληφθούν στα μαθήματα και τα προγράμματα σπουδών προπονητικής;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Οι διακρίσεις και η παρενόχληση λόγω φύλου αποτελούν επίσης προτεραιότητα, κυρίως στην Κύπρο (54%) και την Ελλάδα (45,1%). Τα συστημικά εμπόδια, οι προκλήσεις και οι ανισότητες αναδεικνύονται ως σημαντικά ζητήματα στην Ισπανία (50,9%) και την Κύπρο (48%). Αξιοσημείωτο είναι ότι η Κύπρος (58%), η Ελλάδα (46,2%) και η Ισπανία (45,3%) δίνουν σαφώς μεγαλύτερη έμφαση στην ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής συγκριτικά με την Ιταλία (22,8%), γεγονός που ενδεχομένως υποδηλώνει ότι η ισορροπία αυτή επιτυγχάνεται πιο αποτελεσματικά στην Ιταλία. Παρά τις διαφορές στην αντιλαμβανόμενη σημασία των προτεινόμενων θεμάτων, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι ορισμένα θέματα αναγνωρίζονται ευρέως ως σημαντικά -σε διακρατικό επίπεδο- για να συμπεριληφθούν σε προγράμματα αθλητικών σπουδών και σεμινάρια προπονητικής. Αυτή η ευρεία αναγνώριση θα καθοδηγήσει το σχεδιασμό του προγράμματος ανάπτυξης ικανοτήτων SheCOACH.

4.6 Ενότητα καταϊγισμού ιδεών (γενικά σχόλια & επιλεγμένες απαντήσεις)

Η τελευταία ενότητα της έρευνας περιλάμβανε μια δραστηριότητα καταϊγισμού ιδεών (brainstorming), κατά την οποία οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες από όλες τις χώρες κλήθηκαν να συμπληρώσουν τις παρακάτω προτάσεις με την πρώτη σκέψη που τους ερχόταν στο μυαλό:

α) Οι γυναίκες στην προπονητική/ οι προπονήτριες _____

β) Οι άνδρες στην προπονητική/οι προπονητές _____

γ) Η ισότητα των φύλων στην προπονητική _____

Εδώ συνοψίζουμε τα βασικά σημεία των απαντήσεων που ελήφθησαν σε διακρατικό επίπεδο, συνοδεύοντας την ανάλυση με χαρακτηριστικά, αυτούσια αποσπάσματα.

α) Οι γυναίκες στον τομέα της προπονητικής/οι προπονήτριες

- Υποεκπροσώπηση και περιορισμένες ευκαιρίες: Οι γυναίκες προπονήτριες αναφέρονται συχνά ως «ελάχιστες» σε αριθμό, και η αριθμητική τους μειοψηφία σε σχέση με τους άνδρες τονίζεται σε πολλές απαντήσεις από όλες τις χώρες. Συχνά περιγράφονται ως «λίγες» και θεωρείται ότι έχουν λιγότερες ευκαιρίες σε σύγκριση με τους άνδρες συναδέλφους τους.
- Κοινωνικοπολιτισμικά εμπόδια: Οι απαντήσεις, ιδιαίτερα από την Ελλάδα και την Ιταλία, επισημαίνουν τα κοινωνικά και πολιτισμικά εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στον τομέα της προπονητικής. Αυτά περιλαμβάνουν διακρίσεις, έλλειψη σεβασμού και την ανάγκη για εντατικότερη εργασία προκειμένου να αποδείξουν την αξία τους. Οι προκλήσεις αυτές συχνά προέρχονται από έμφυλα στερεότυπα και προκαταλήψεις, και αφορούν όχι μόνο τον αθλητισμό και την προπονητική αλλά και την ευρύτερη κοινωνία. Πολλές απαντήσεις δείχνουν ότι οι γυναίκες προπονήτριες συχνά αντιμετωπίζονται με περιφρόνηση και δεν λαμβάνουν τον σεβασμό που τους αναλογεί, ενώ συχνά αναγκάζονται να εργάζονται πολύ πιο σκληρά για να καταφέρουν να διακριθούν.
- Ανάγκη για περισσότερες ίσες ευκαιρίες και αναγνώριση: Υπάρχει γενική συναίνεση σε όλες τις χώρες ότι οι γυναίκες πρέπει να έχουν περισσότερες ίσες ευκαιρίες, σεβασμό και αναγνώριση για την εργασία τους. Πολλά άτομα τόνισαν την ανάγκη για αξιολόγηση των γυναικών με βάση τις ικανότητές τους και όχι το φύλο τους. Το αίτημα για ίσες αμοιβές εμφανίζεται επίσης σε πολλές απαντήσεις, υποδεικνύοντας τη σημασία της δίκαιης αμοιβής για την ισότητα στον χώρο του αθλητισμού.
- Ικανότητες και δεξιότητες: Πολλές απαντήσεις αναφέρουν ότι οι γυναίκες - προπονήτριες είναι εξίσου ικανές με τους άνδρες συναδέλφους τους και μπορούν να είναι εξίσου επιτυχημένες. Παρά τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν, οι γυναίκες ως προπονήτριες θεωρούνται χαρισματικές, ικανές και ισότιμες με τους άνδρες. Η συμβολή τους στον τομέα θεωρείται απαραίτητη και πολύτιμη. Οι απαντήσεις από όλες τις χώρες τονίζουν ότι οι γυναίκες διαθέτουν πολλές δεξιότητες, επαγγελματισμό και συναισθηματική νοημοσύνη για να πετύχουν στον χώρο της προπονητικής.
- Δυνατότητες και ανάπτυξη: Πολλές απαντήσεις εκφράζουν αισιοδοξία για την αυξανόμενη παρουσία και τις δυνατότητες των γυναικών στον τομέα της προπονητικής. Οι γυναίκες προπονήτριες θεωρούνται επίσης υπέρμαχοι της ισότητας των φύλων στον αθλητισμό και

πρότυπα για τις μελλοντικές γενιές. Όροι όπως «δυναμικές» και «αποφασισμένες», «με πολλές δυνατότητες» αντικατοπτρίζουν αυτή την τάση. Παρά την πρόοδο, πολλές απαντήσεις επισημαίνουν ότι χρειάζεται να γίνουν ακόμη πολλές ενέργειες για να στηριχθεί η συνεχιζόμενη πρόοδος τους και να επιτευχθεί πλήρης ισότητα των φύλων στον τομέα της προπονητικής.

Ακολουθούν ορισμένα ενδεικτικά αποσπάσματα:

Οι γυναίκες στην προπονητική/ οι προπονήτριες,.....

- ✓ ...είναι λίγες και πρέπει να δουλέψουν πολύ περισσότερο για να αποδείξουν την αξία τους.
- ✓ ...αντιμετωπίζονται με περιφρόνηση από όλους σχεδόν τους άνδρες - προπονητές και τους αρμόδιους φορείς.
- ✓ ... πρέπει να έχουν τις ίδιες ευκαιρίες με τους άνδρες και να κρίνονται μόνο για την δουλειά τους.
- ✓ ... δεν έχουν επαρκείς γνώσεις και υπάρχει δυσκολία να επιβληθούν όταν εργάζονται με ανδρικές ομάδες.
- ✓ ...δεν τους δίνονται οι ίδιες ευκαιρίες με τους άνδρες - προπονητές και αυτός είναι ένας λόγος για τον οποίο υπάρχουν πολύ λιγότερες.
- ✓ ... πρέπει να διεκδικήσουν τα νόμιμα δικαιώματά τους.
- ✓ ...πρέπει να αμείβονται το ίδιο με τους άνδρες.
- ✓είναι υπέροχες!
- ✓ ... πάντα επικρίνονται.
- ✓ ...εκτελούν αξιοσημείωτο έργο.
- ✓ ...είναι εξίσου δυναμικές και ικανές να αποδώσουν τα μέγιστα, είναι εκπαιδευμένες, με τις ίδιες δεξιότητες και ικανότητες με τους άνδρες στον τομέα της προπονητικής.
- ✓ ... τελειομανείς, προσεκτικές, με ενσυναίσθηση και πάθος.
- ✓ ... δεν είναι τόσο πολλές και συχνά απαξιώνονται στην Ιταλία.
- ✓ ...θα πρέπει να έχουν ίσες ευκαιρίες με τους άνδρες και να μη φοβούνται να «βγουν μπροστά».
- ✓ ... ακόμη και αν είναι ικανές, προπονούν κυρίως γυναικείες ομάδες σε χαμηλότερα επίπεδα.
- ✓ ... έχουν συναισθηματική νοημοσύνη και ενσυναίσθηση, τα οποία είναι ζωτικής σημασίας στην προπόνηση.
- ✓ ...η κοινωνία πρέπει να σπάσει τα στερεότυπα και να τους παρέχει ίσες ευκαιρίες.

β) Οι άνδρες στον τομέα της προπονητικής/οι προπονητές

- Κυριαρχία και υπερεκπροσώπηση: Η πλειονότητα των ερωτηθέντων και ερωτηθεισών από όλες τις χώρες αναγνωρίζει την κυριαρχία των ανδρών στον τομέα της προπονητικής, όχι μόνο σε αριθμούς, αλλά και σε επιρροή, καθώς οι άνδρες καταλαμβάνουν τη συντριπτική πλειοψηφία των θέσεων υψηλού κύρους, ακόμα και σε γυναικείες ομάδες και πρωταθλήματα. Αυτή η κυριαρχία εκλαμβάνεται ως σημαντικό εμπόδιο για την επίτευξη της ισότητας των φύλων στην προπονητική και στον αθλητισμό γενικότερα.
- Προνόμια και ευκαιρίες: Πολλές απαντήσεις υποδεικνύουν ότι οι άνδρες προπονητές απολαμβάνουν περισσότερες ευκαιρίες και προνόμια σε σύγκριση με τις γυναίκες, ενώ επικρατεί η αντίληψη ότι προάγονται ταχύτερα, με λιγότερη προσπάθεια, λαμβάνουν

καλύτερη αναγνώριση και έχουν μεγαλύτερη εργασιακή ασφάλεια. Αυτό σχετίζεται με τις ευρύτερες κοινωνικές και θεσμικές προκαταλήψεις που ευνοούν τους άνδρες έναντι των γυναικών, όχι μόνο στον χώρο της προπονητικής, αλλά και στην κοινωνία γενικότερα.

- Στάση και συμπεριφορά απέναντι στις γυναίκες: Διατυπώνεται έντονα η αίσθηση ότι οι άνδρες - προπονητές συχνά δεν δείχνουν στις γυναίκες - προπονήτριες τον σεβασμό και την ισότητα που αξίζουν. Πολλές απαντήσεις τονίζουν ότι οι άνδρες συχνά τις υποτιμούν, επιδεικνύουν περιφρόνηση ή χρησιμοποιούν σεξιστική γλώσσα, είτε εν γνώσει τους είτε ασυνείδητα. Αυτή η συμπεριφορά δημιουργεί ένα δύσκολο και μη υποστηρικτικό εργασιακό περιβάλλον για τις γυναίκες στον χώρο της προπονητικής.
- Προκατάληψη και στερεότυπα φύλου: Πολλές απαντήσεις υποδηλώνουν ότι αρκετοί άνδρες μπορεί να μην έχουν πλήρη επίγνωση των προνομίων που απολαμβάνουν στην κοινωνία ούτε των προκαταλήψεών τους. Οι άνδρες - προπονητές χρειάζεται να αναπτύξουν μεγαλύτερη συνειδητότητα σχετικά με τις στάσεις και τις συμπεριφορές τους, αποφεύγοντας τη διαιώνιση έμφυλων στερεοτύπων στις αλληλεπιδράσεις τους με γυναίκες συναδέλφους και αθλήτριες.
- Ικανότητες και εμπειρία: Ενώ οι άνδρες - προπονητές συχνά αναγνωρίζονται ως ταλαντούχοι και αφοσιωμένοι, υπάρχει επίσης κριτική ότι οι ικανότητές τους ενίοτε υπερεκτιμώνται λόγω έμφυλης προκατάληψης. Ορισμένες απαντήσεις υποδηλώνουν ότι ακόμη και άνδρες - προπονητές με λιγότερες ικανότητες συχνά απολαμβάνουν μεγαλύτερο σεβασμό και έχουν περισσότερες ευκαιρίες σε σύγκριση με τις γυναίκες συναδέλφους τους. Οι άνδρες θεωρούνται συχνά πιο έμπειροι και καλύτερα καταρτισμένοι. Παράλληλα, επισημαίνεται η ανάγκη για συνεχή κατάρτιση και ενημέρωση, ιδίως σε ζητήματα ισότητας φύλων.
- Δυνατότητα θετικής αλλαγής: Παρά την κριτική, αναγνωρίζεται ότι οι άνδρες μπορούν να αποτελέσουν σημαντικούς συμμάχους στην προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική. Η συνεργασία μεταξύ ανδρών και γυναικών προπονητών θεωρείται επωφελής, καθώς οι άνδρες μπορούν να μάθουν πολλά από τις γυναίκες και το αντίστροφο. Αν οι άνδρες αναγνωρίσουν τα προνόμιά τους και υποστηρίξουν ενεργά τις γυναίκες συναδέλφους τους, μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στη δημιουργία ενός πιο δίκαιου και συμπεριληπτικού αθλητικού περιβάλλοντος.

Ακολουθούν ορισμένα ενδεικτικά αποσπάσματα από τις απαντήσεις που δόθηκαν:

Οι άνδρες στον τομέα της προπονητικής/οι προπονητές.....

- ✓ *.....είναι η συντριπτική πλειοψηφία και έχουν περισσότερες ευκαιρίες από τις γυναίκες.*
- ✓ *.....δεν πρέπει να υποτιμούν τις γυναίκες προπονήτριες, αλλά να τις αντιμετωπίζουν με ισότητα και σεβασμό.*
- ✓ *...νομίζουν ότι ξέρουν τα πάντα.*
- ✓ *...συνήθως αντιμετωπίζουν με περιφρόνηση τις γυναίκες - προπονήτριες ή γενικότερα τις γυναίκες με εξουσία.*
- ✓ *....καταλαμβάνουν το 90% των θέσεων ακόμη και στις γυναικείες ομάδες/ στα γυναικεία πρωταθλήματα.*
- ✓ *...παίρνουν προαγωγή σε λιγότερο χρόνο και με λιγότερη προσπάθεια από ό,τι μια γυναίκα.*
- ✓ *...έχουν το ίδιο πάθος και την ίδια αφοσίωση με τις γυναίκες.*

- ✓ ... ένα μεγάλο ποσοστό ανδρών προπονητών χρησιμοποιεί σεξιστική γλώσσα - ακόμη και αν δεν το γνωρίζει- και αναπαράγει στερεότυπα, που τα μεταδίδει στις νέες γενιές αθλητών και αθλητριών.
- ✓ ...έχουν τα προσόντα τους και χαίρουν ιδιαίτερης εκτίμησης.
- ✓ ...κυριαρχούν στον τομέα της προπονητικής.
- ✓ ...προωθούν τις γυναίκες στην προπονητική!
- ✓ ...ακόμη και αν είναι λιγότερο ικανοί, τυγχάνουν μεγαλύτερου σεβασμού.
- ✓ ...είναι οι καλύτεροι!
- ✓ ... δεν αναγνωρίζουν τα προνόμια που έχουν.
- ✓ ...είναι ικανοί και φιλόδοξοι.
- ✓ ...είναι επιθετικοί και υστερικοί.
- ✓ ...είναι αποφασισμένοι, εγωκεντρικοί και αφοσιωμένοι.
- ✓ ... δεν θα πρέπει να υποθέτουν ότι το σώμα μιας γυναίκας, αν και φυσικά λιγότερο δυνατό από το ανδρικό, είναι «εύθραυστο», ιδίως σε επαγγελματικούς τομείς όπου οι απαιτούμενες δεξιότητες δεν περιορίζονται στη σωματική δύναμη.
- ✓ ...δεν έχουν πολύ ενσυναίσθηση.
- ✓ ...είναι σοβινιστές.
- ✓ ...μπορούν να αποτελέσουν ισχυρούς συμμάχους στην προώθηση ενός πιο δίκαιου μέλλοντος για τις γυναίκες στον αθλητισμό. Η επιρροή και η ηγετική τους θέση μπορούν να λειτουργήσουν πολλαπλασιαστικά, δημιουργώντας ευκαιρίες και τις κατάλληλες συνθήκες για την άρση των ανισοτήτων στον χώρο της προπονητικής και του αθλητισμού γενικότερα.

γ) Η ισότητα των φύλων στην προπονητική

- Αναγκαιότητα, σημασία και ανάγκη για δράση: Πολλές απαντήσεις από όλες τις χώρες τονίζουν ότι η επίτευξη της ισότητας των φύλων στην προπονητική είναι απαραίτητη και εξαιρετικά σημαντική. Πολλά άτομα υπογραμμίζουν την ανάγκη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων για την προώθησή της, επισημαίνοντας ότι δεν πρόκειται μόνο για την εξασφάλιση ίσων ευκαιριών, αλλά και για την αλλαγή νοοτροπιών και την καλλιέργεια μιας κουλτούρας συμπερίληψης στον χώρο της προπονητικής.
- Σκεπτικισμός, προκλήσεις και αντίσταση: Πολλοί συμμετέχοντες και πολλές συμμετέχουσες επισημαίνουν ότι η επίτευξη της ισότητας των φύλων στην προπονητική αντιμετωπίζει σημαντικές δυσκολίες, θεωρώντας την μάλιστα σε ορισμένες περιπτώσεις ως «ουτοπική», ειδικά σε κοινωνίες με βαθιά πατριαρχικές δομές ή σε αθλήματα «παραδοσιακά ανδροκρατούμενα». Μια μειοψηφία απαντήσεων, η οποία όμως πρέπει επίσης να αναφερθεί, εκφράζει αδιαφορία ή αντίσταση στην ιδέα της ισότητας των φύλων στην προπονητική. Ορισμένα άτομα επισημαίνουν ότι η σημασία και η εφαρμογή της ισότητας των φύλων ποικίλλει ανάλογα με το άθλημα, με τα αθλήματα που θεωρούνται πιο «σκληρά» ή «παραδοσιακά ανδρικά» να θεωρούνται ως λιγότερο κατάλληλα για γυναίκες προπονήτριες. Αυτά τα σχόλια αναδεικνύουν για ακόμα μία φορά τα υφιστάμενα πολιτισμικά και κοινωνικά εμπόδια που πρέπει να ξεπεραστούν.
- Συμπερίληψη, ποικιλομορφία και σεβασμός: Η επίτευξη μεγαλύτερης έμφυλης ισότητας στον τομέα της προπονητικής θεωρείται ότι δημιουργεί περισσότερες ευκαιρίες, αλλά και ότι προάγει μια κουλτούρα συμπερίληψης και σεβασμού, που είναι προς όφελος όλων. Αυτό περιλαμβάνει την αλλαγή των «παλιομοδίτικων» συμπεριφορών και την προώθηση

συμπεριληπτικής γλώσσας και αντίστοιχων πρακτικών. Ορισμένοι και ορισμένες υποστηρίζουν την σημασία μιας αξιοκρατικής προσέγγισης, σύμφωνα με την οποία τα άτομα κρίνονται με βάση τις ικανότητες και όχι το φύλο τους, και τονίζουν ότι η ποικιλομορφία αποτελεί πλεονέκτημα για τις ομάδες.

- Εκπαίδευση, κατάρτιση και ο «μακρύς δρόμος» προς την ισότητα: Πολλοί συμμετέχοντες και πολλές συμμετέχουσες αναγνωρίζουν την ανάγκη για εξειδικευμένη εκπαίδευση και κατάρτιση προκειμένου να καταπολεμηθούν τα εμπόδια και να προωθηθεί η ισότητα των φύλων στην προπονητική. Ενώ αναγνωρίζεται η πρόοδος που έχει γίνει, επικρατεί η αίσθηση ότι «υπάρχουν ακόμα πολλά που πρέπει να γίνουν». Η επίτευξη της έμφυλης ισότητας στην προπονητική θεωρείται ως ένα μακρύ και απαιτητικό ταξίδι που προϋποθέτει συνεχή προσπάθεια και δέσμευση από όλα τα εμπλεκόμενα μέρη.

Ακολουθούν ορισμένες ενδεικτικές απαντήσεις:

Η ισότητα των φύλων στην προπονητική....

- ✓ ... είναι απαραίτητη.
- ✓ ...θα πρέπει να είναι αδιαπραγμάτευτη.
- ✓ ...σχετίζεται με την προσφορά και τη ζήτηση. Υπάρχουν πολύ λίγες γυναίκες προπονήτριες, οι οποίες συνήθως επιλέγουν να εργαστούν στο γυναικείο μπάσκετ, το οποίο τους φαίνεται πιο οικείο. Αυτό είναι κατανοητό, δεδομένου ότι το μεγαλύτερο ποσοστό, περίπου 75%, των αθλητών στο μπάσκετ είναι άνδρες.
- ✓ ...με αφήνει αδιάφορο, δεν θέλω γυναίκες στην προπονητική.
- ✓ ...πρέπει να θεωρείται δεδομένη.
- ✓ ...είναι δύσκολο να επιτευχθεί στην Ελλάδα, επειδή η κοινωνία μας είναι βαθιά πατριαρχική.
- ✓ ... είναι σημαντική και πρέπει να ισχύει για όλα τα επαγγέλματα.
- ✓ ... έγκειται στη φύση του αθλήματος. Για παράδειγμα, λόγω της εγγενούς «σκληρότητας» του μπάσκετ, πιστεύω ότι αυτό το άθλημα ταιριάζει περισσότερο σε ένα ανδρικό προφίλ, είτε μιλάμε για έναν αθλητή είτε για έναν προπονητή.
- ✓ ... σημαίνει αξιολόγηση των ατόμων με βάση την αξία τους και παροχή ίσων ευκαιριών ανεξαρτήτως φύλου.
- ✓ ...είναι κάτι περισσότερο από τις ίσες ευκαιρίες- είναι μια στάση και μια κουλτούρα που δίνει έμφαση στη συμμετοχικότητα και την συμπερίληψη και καλλιεργεί τα ταλέντα τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών, σεβόμενη παράλληλα την ατομικότητά τους.
- ✓ ...χρειάζονται δράσεις και μέτρα για την υποστήριξή της.
- ✓ ...απλώς δεν υπάρχει.
- ✓ ...είναι πολύ σημαντική.
- ✓ ...χρειάζεται ακόμη βελτίωση, αλλά έχουν γίνει βήματα προόδου σε σύγκριση με τα παλιότερα χρόνια.
- ✓ ... οι ομοσπονδίες και οι σύλλογοι πρέπει να είναι καλά ενημερωμένοι και να προάγουν την ισότητα των φύλων προς όφελος όλων. Δεν είναι μόνο να βοηθήσουμε τις γυναίκες- είναι να τους δώσουμε την ευκαιρία και να δημιουργήσουμε τις κατάλληλες συνθήκες ώστε εκείνες να βοηθήσουν τους αθλητικούς συλλόγους, τις ομοσπονδίες και τους θεσμούς.
- ✓ ...είναι μια ουτοπία.
- ✓ ...είναι ένας δύσκολος στόχος, ο οποίος όμως πρέπει να επιτευχθεί.
- ✓ ...διαφέρει από άθλημα σε άθλημα.

- ✓ ... δεν χρειάζεται να ακολουθεί την έννοια της ισότητας. Το να αγκαλιάσουμε τον πλούτο της διαφορετικότητας και να τον μοιραστούμε είναι η λύση!
- ✓ ... μια πρόκληση που πρέπει να αγκαλιάσουμε.
- ✓ ... σημαίνει να βλέπουμε τον άνθρωπο που είναι μπροστά μας, ανεξαρτήτως φύλου ή χρώματος.
- ✓ ...σε ορισμένα αθλήματα είναι περισσότερο εφαρμόσιμη από ό,τι σε άλλα.
- ✓ ...Υπάρχει πολλή δουλειά που πρέπει να γίνει.
- ✓ ... είναι ζωτικής σημασίας για την συμπερίληψη και την πολυμορφία.
- ✓ ... χρειάζεται περισσότερη εκπαίδευση και κατάρτιση για να προωθηθεί.
- ✓ ... η κατάργηση των εμποδίων και η προώθηση ίσων ευκαιριών είναι κρίσιμα ζητήματα στον τομέα της προπονητικής.
- ✓ ...η συμπεριληπτική γλώσσα είναι ζωτικής σημασίας για την επίτευξη πραγματικής ισότητας των φύλων.
- ✓ ... πρέπει να σχεδιάζεται, να προωθείται και να εφαρμόζεται με μια διατομεακή προσέγγιση, που να λαμβάνει υπόψη όλες τις παραμέτρους που οδηγούν σε διακρίσεις, όπως η σεξουαλική ταυτότητα, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, το φύλο, η φυλή, η εθνικότητα, η κοινωνική τάξη και άλλοι σχετικοί παράγοντες, για την εξασφάλιση συμπεριληπτικής, ισότιμης και δίκαιης μεταχείρισης όλων.

4.7 Τελικές παρατηρήσεις

4.7.1 Πρόσθετα σχόλια/ιδέες π.χ. σχετικά με την ισότητα των φύλων στην προπονητική ή άλλα σχετικά θέματα

Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες είχαν την ευκαιρία να κάνουν πρόσθετα σχόλια ή, προαιρετικά, να μοιραστούν άλλες ιδέες ή προτάσεις σχετικά με τα θέματα της έρευνας. Ακολουθούν ορισμένες ενδεικτικές απαντήσεις:

- ✓ Η ποδοσφαιρική ομοσπονδία προωθεί ενεργά την ισότητα των φύλων με δωρεάν σεμινάρια και δεσμεύεται για την ανάπτυξη του γυναικείου ποδοσφαίρου.
- ✓ Πιστεύω ότι για να εμφανιστούν περισσότερες γυναίκες προπονήτριες, πρέπει να εκτεθούν στο άθλημα της καλαθοσφαίρισης και να καλλιεργήσουν θετικά συναισθήματα προς αυτό. Ο σεβασμός των φύλων πρέπει να εμπεδωθεί από την αρχή. Για παράδειγμα, μια αθλήτρια που δεν έχει βιώσει τον σεβασμό μέσα στο άθλημα μπορεί να είναι απρόθυμη να πάρει στα σοβαρά την προπονητική.
- ✓ Ελπίζω το έργο του SheCOACH να είναι η αρχή για ίσες ευκαιρίες στην προπονητική, ώστε να μην μένουμε στο περιθώριο.
- ✓ Αυτό που θα καταφέρει εν τέλει η έρευνα είναι να δοθούν με το ζόρι θέσεις σε γυναίκες που ίσως δεν τηρούν τις προϋποθέσεις, απλώς και μόνο για να αποδειχθεί ότι υπάρχει ισότητα. Το γεγονός και μόνο ότι συζητάμε για το ότι πρέπει να υπάρχει επιπλέον προώθηση και εκπαίδευση (...) δείχνει ότι υπάρχει ανάγκη για «ειδική» μεταχείριση με βάση το φύλο, κάτι που είναι λάθος. Δεν πρέπει να υπάρξει καμία αλλαγή ή διάκριση στην προσέγγιση. Θα πρέπει να είναι η ίδια.

- ✓ Δεν νομίζω ότι η ανισότητα των φύλων όσον αφορά τις ηγετικές θέσεις θα εξαφανιστεί ποτέ στην Ελλάδα- αντίθετα, θα δοθεί περισσότερος χώρος στις γυναίκες σε υποστηρικτικούς ρόλους στα προπονητικά επιτελεία.
- ✓ Θα ήταν καλό οι ομοσπονδίες και οι ενώσεις να εμπιστευθούν τις εθνικές ομάδες, τμήματα ενώσεων, την παραγωγική διαδικασία και την επαφή στα σχολεία σε επιτυχημένες γυναίκες προπονήτριες του χώρου μας και να το προβάλλουν για να μεγαλώσει η συμμετοχή...
- ✓ Ας είμαστε ξεκάθαροι και ας παραδεχτούμε ότι δεν υπάρχει ισότητα.
- ✓ Η συζήτηση του θέματος, η δημιουργία προτύπων για τις γυναίκες και η προώθηση των γυναικών θα είναι ζωτικής σημασίας για τη σταδιακή αλλαγή του προπονητικού επαγγέλματος προς την κατεύθυνση της ισότητας των φύλων.
- ✓ Πρέπει επιτέλους να δοθούν ευκαιρίες στις γυναίκες για να διαπρέψουν ως προπονήτριες!
- ✓ Η πρακτική του coaching είναι ανοιχτή σε κάθε άτομο, ανεξάρτητα από το φύλο του. Εξαρτάται κατά τη γνώμη μου από την προσωπικότητα, τις γνώσεις και την εμπειρία του ατόμου.
- ✓ Οι γυναίκες συνήθως δεν λαμβάνονται σοβαρά υπόψη. Πρέπει πάντα να δίνουμε το 110% του εαυτού μας για να μας αναγνωρίζουν. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μιλούν πάντα για την ανδρική πλευρά του μπάσκετ. Όλοι μιλούν πάντα για τις ομάδες των αγοριών ή των ανδρών. Οι νεαρές παίκτριες σπάνια αναγνωρίζονται, εκτός αν έχουν κάνει κάτι «τρελό» για να τραβήξουν την προσοχή σε αυτές και την ομάδα τους. Οι γυναίκες ως προπονήτριες δέχονται πάντα μεγαλύτερη κριτική από τους άνδρες. Πρέπει να είμαστε δύο φορές πιο έτοιμες, και να έχουμε γνώσεις και να περιορίζουμε τα λάθη όσο το δυνατόν περισσότερο, αλλιώς δεχόμαστε αρνητικά σχόλια.
- ✓ Πιστεύω ότι υπάρχει αξιοκρατία τόσο στα Σωματεία όσο και στην Ομοσπονδία.
- ✓ Η ισότητα των φύλων, κατά τη γνώμη μου, είναι λάθος όρος. Δεν μπορεί να υπάρξει ισότητα των φύλων, διότι ευτυχώς είμαστε διαφορετικές, με διαφορετικά πλεονεκτήματα που, όταν συνδυάζονται, κάνουν τη διαφορά. Θα έπρεπε να μιλάμε για ισότητα στόχων, ισότητα πόρων, ισότητα ευκαιριών.
- ✓ Χρειαζόμαστε μια «πολιτισμική επανάσταση»!
- ✓ Στην κοινωνία στην οποία εργάζομαι εδώ και χρόνια, η ισότητα των φύλων είναι παρούσα σε όλες τις πτυχές της, από τις πιο απλές έως τις πιο σημαντικές αποφάσεις.
- ✓ Η έλλειψη οικονομικών πόρων στη γυναικεία καλαθοσφαίριση, και ως εκ τούτου η περιορισμένη διαθεσιμότητα επαγγελματικών ευκαιριών, καθιστά δύσκολη για τις γυναίκες που έχουν μεγαλώσει ως αθλήτριες την επιλογή μιας καριέρας στο συγκεκριμένο πεδίο.
- ✓ Είναι σημαντικό να προσεγγιστεί η ισότητα των φύλων σε όλες τις πτυχές, ιδίως στην εκπαίδευση.
- ✓ Ένα βασικό βήμα προς την ισότητα των φύλων θα γίνει όταν τα ειδησεογραφικά μέσα ενημέρωσης αντιμετωπίζουν τις γυναίκες αθλήτριες το ίδιο με τους άνδρες αθλητές. Συχνά ένας άνδρας – αθλητής σχολιάζεται για το αποτέλεσμα της απόδοσής του, αλλά μια γυναίκα –αθλήτρια θα σχολιαστεί για την εμφάνισή της ή τον σύντροφό της.
- ✓ Αν είσαι γυναίκα, θεωρείσαι τυχερή αν καταφέρεις να προπονεείς κορίτσια στον σύλλογό σου ή γυναίκες σε χαμηλότερες κατηγορίες. Ωστόσο, αν δεν υπάρχουν γυναίκες - πρότυπα στη προπονητική και την ηγεσία, τα κορίτσια και τα αγόρια δεν θα θεωρούν φυσιολογικό ή θεμιτό το να βλέπουν γυναίκες σε ηγετικές θέσεις, όπως π.χ. πρόεδρος συλλόγου ή επικεφαλής προπονήτρια, ειδικά όταν οι θέσεις αυτές διεκδικούνται από

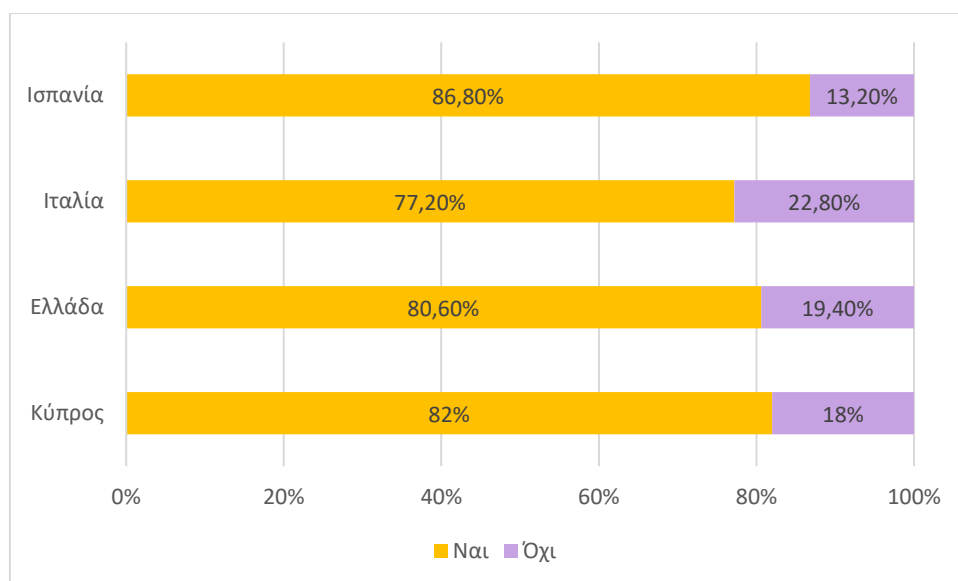
άνδρες. Η κοινωνία συνεχίζει να συνδέει τις γυναίκες με τους ρόλους της μητέρας ή της φροντίστριας, καθώς και με την ευθραυστότητα, γεγονός που μπορεί να επηρεάσει τις αντιλήψεις πολλών για τις γυναίκες σε κρίσιμες στιγμές του ανταγωνισμού.

- ✓ Δυστυχώς, η ικανότητα ηγεσίας και διοίκησης συχνά θεωρείται αποκλειστικό προνόμιο των ανδρών, ενώ οι γυναίκες πρέπει να αποδείξουν τις ικανότητές τους, αντιμετωπίζοντας επιπλέον δυσκολίες για να τους δοθεί μια πρώτη ευκαιρία, ενώ εξίσου δύσκολο είναι να ισορροπήσουν με τις οικογενειακές υποχρεώσεις για να συνεχίσουν την καριέρα τους.
- ✓ Οι προσλήψεις θα πρέπει να βασίζονται στις αξίες, τις γνώσεις και τις ηγετικές ικανότητες των υποψηφίων, και όχι στο φύλο τους. Το άτομο που διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα για μια θέση θα πρέπει να την καταλαμβάνει, ανεξαρτήτως αν είναι άνδρας ή γυναίκα.
- ✓ Εκπαιδευτικές ενότητες ή θέματα σχετικά την έμφυλη ισότητα θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε σεμινάρια επαγγελματικής κατάρτισης και στα πανεπιστημιακά προγράμματα αθλητικών σπουδών.
- ✓ Οι γυναίκες αντιμετωπίζουν σημαντικά περισσότερες δυσκολίες στην πρόοδο και την εξέλιξη λόγω κοινωνικών προκαταλήψεων που τις ωθούν σε διαφορετική πορεία. Η οικογενειακή συμφιλίωση είναι κρίσιμη, όπως και η παροχή ευκαιριών πριν χρειαστεί να αποδείξουν την αξία τους, καθώς πολλές γυναίκες δεν έχουν καν φανταστεί τον εαυτό τους σε συγκεκριμένες θέσεις μέχρι να τους δοθεί η ευκαιρία. Όλα πρέπει να προσεγγίζονται φυσικά, χωρίς επιβολές, και με βάση τη λογική που βασίζεται στα αποτελέσματα και στη συνεισφορά προς την επίτευξη της ισότητας.

4.7.2 Ο αντίκτυπος της διαδικτυακής έρευνας SheCOACH στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες

Σε μια προσπάθεια να αξιολογηθεί η επίδραση αυτής της έρευνας, η τελική ερώτηση ήταν «Σας προσέφερε αυτή η έρευνα "τροφή για σκέψη" ή/και σας βοήθησε να διευρύνετε την άποψή σας σχετικά με την ισότητα των φύλων στην προπονητική;».

Γράφημα 19: Απαντήσεις στην ερώτηση «Σας προσέφερε αυτή η έρευνα "τροφή για σκέψη" ή/και σας βοήθησε να διευρύνετε την άποψή σας σχετικά με την ισότητα των φύλων στην προπονητική;» (% ανά χώρα)

Πηγή: SheCOACH D2.2 Εθνικές εκθέσεις για την Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, 2024

Η συντριπτική πλειοψηφία και στις τέσσερις χώρες απάντησε «ναι», με το ποσοστό σε διακρατικό επίπεδο να ανέρχεται στο 82%. Τα αναλυτικά αποτελέσματα ανά χώρα παρουσιάζονται στο γράφημα 19.

Το υψηλότερο ποσοστό συμφωνίας καταγράφηκε στην Ισπανία (86,8%), ενώ η Ιταλία είχε το χαμηλότερο ποσοστό (77,2%), το οποίο ωστόσο εξακολουθεί να αντιπροσωπεύει μια ισχυρή πλειοψηφία. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι 186 από τους 413 συμμετέχοντες (45%) σε όλες τις χώρες παρείχαν τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τους και εξέφρασαν ενδιαφέρον για συμμετοχή σε μελλοντικές δράσεις και λήψη ενημερώσεων σχετικά με το έργο.

Τα αποτελέσματα αυτά δείχνουν ότι η διαδικτυακή έρευνα SheCOACH είχε ιδιαίτερος θετικό αντίκτυπο, ενθαρρύνοντας τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να αναστοχαστούν και να εμβαθύνουν στην έννοια της έμφυλης ισότητας στην προπονητική, καθώς και να συνειδητοποιήσουν τη σημασία της δικής τους συμβολής και την αξία συμμετοχής σε σχετικές δράσεις. Αυτό συνιστά ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση της αύξησης της ευαισθητοποίησης και της ενδεχόμενης προώθησης αλλαγών στον τομέα του αθλητισμού.

5. Παρουσίαση και συζήτηση των αποτελεσμάτων των συνεντεύξεων σε Κύπρο, Ελλάδα, Ιταλία και Ισπανία

5.1 Το προφίλ των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών

Και τα **20 άτομα** που συμμετείχαν στις **συνεντεύξεις του SheCOACH στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία** υπέγραψαν έντυπα συγκατάθεσης, τα οποία τους ενημέρωναν, μεταξύ άλλων, ότι όλες οι απαντήσεις θα καταγραφούν ανώνυμα και ότι δεν θα είναι δυνατή η ταυτοποίηση προσώπων σε ερευνητικές εκθέσεις ή άλλες σχετικές δημοσιεύσεις του έργου.

Οι συνεντευξιζόμενοι και οι συνεντευξιζόμενες - 5 ανά χώρα- διαθέτουν εκτενή εμπειρία στον αθλητισμό, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα ρόλων, από προπονητικές και διοικητικές θέσεις έως εκπαιδευτικές. Η ποικιλία φύλου, επαγγελματικού υπόβαθρου, εμπειρίας και ειδίκευσης, με συμμετοχές από διαφορετικά αθλήματα και επαγγελματικές θέσεις, προσέφερε μια εκτενή εικόνα της δυναμικής της προπονητικής και της αθλητικής εκπαίδευσης σε όλες τις χώρες. Οι γνώσεις και οι εμπειρίες των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη ολοκληρωμένων συμπερασμάτων και συστάσεων για το έργο SheCOACH.

5.1.1 Δημογραφικά στοιχεία και φύλο

Στην Κύπρο και την Ιταλία, όλες οι συνεντευξιζόμενες ήταν γυναίκες, γεγονός που προσέφερε πολύτιμες προοπτικές σχετικά με τις εμπειρίες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στο επάγγελμα της προπονητικής. Αυτή η αποκλειστικά γυναικεία σύνθεση των ομάδων επέτρεψε μια εις βάθος κατανόηση των σχετικών ζητημάτων. Στην Ελλάδα, από τους πέντε εμπειρογνώμονες, οι τέσσερις ήταν άνδρες και μία γυναίκα, αντανακλώντας μάλλον την ανδροκρατούμενη φύση της αθλητικής προπονητικής και την ευρύτερη τάση κυριαρχίας των ανδρών στον τομέα. Στην Ισπανία, η ομάδα αποτελούνταν από τρεις άνδρες και δύο γυναίκες, παρέχοντας μια πιο ισορροπημένη ποικιλία απόψεων για την έμφυλη ισότητα στην προπονητική.

5.1.2 Επαγγελματικό υπόβαθρο, εμπειρογνωμοσύνη και ρόλοι

Στην Κύπρο, η ομάδα συμμετεχουσών, αποτελούμενη αποκλειστικά από γυναίκες, είχε επαγγελματική εμπειρία που κυμαινόταν από 5 έως 20 χρόνια στον τομέα της προπονητικής και της διοίκησης. Εργάζονταν κυρίως στην καλαθοσφαίριση, αλλά και σε άλλα αθλήματα όπως η ποδηλασία. Το επαγγελματικό τους υπόβαθρο περιλάμβανε ενεργή προπονητική δραστηριότητα, με αρκετές από αυτές να κατέχουν σημαντικές διοικητικές θέσεις στην εθνική ομοσπονδία.

Στην Ελλάδα, τα άτομα που παραχώρησαν συνεντεύξεις είχαν μεγάλη εμπειρία που κυμαινόταν από 28 έως 35 χρόνια, με εξειδίκευση στην καλαθοσφαίριση, την πετοσφαίριση και τη χειροσφαίριση. Είχαν όχι μόνο εκτενή αθλητική και προπονητική εμπειρία, αλλά επίσης κατείχαν θέσεις διδασκαλίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και ηγετικές θέσεις σε αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις ή συλλόγους. Η εκτεταμένη εμπειρία τους τόσο στην προπονητική όσο και στην αθλητική διοίκηση, καθώς και η πορεία τους σε πανεπιστημιακά ιδρύματα αθλητικών σπουδών και σχολές προπονητικής, προσέφεραν μια ευρεία προοπτική.

Στην Ιταλία, οι συνεντευξιαζόμενες προέρχονταν από το μπάσκετ, το ποδόσφαιρο και την καλλιτεχνική γυμναστική. Οι ρόλοι τους κάλυπταν ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων, από την προπόνηση νέων αθλητών & αθλητριών έως τη διαχείριση τομέων μίνι μπάσκετ, προσφέροντας μια ολοκληρωμένη εικόνα των προκλήσεων και ευκαιριών που υπάρχουν στην προπονητική διαφόρων αθλημάτων.

Στην Ισπανία, τα άτομα που παραχώρησαν συνέντευξη είχαν εκτενή εμπειρία από ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης, με ρόλους που περιλάμβαναν επαγγελματική πορεία ως παίκτες/τριες, προπονητές/τριες και εκπαιδευτές/τριες. Από τα πέντε άτομα, τα τέσσερα είχαν προπονητική εμπειρία, ενώ δύο από αυτά είχαν επίσης εργαστεί ως εκπαιδευτές/τριες σε διάφορα επίπεδα, είτε σε σχολές, είτε σε ακαδημαϊκά προγράμματα είτε σε ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης.

5.2 Γνώση και ευαισθητοποίηση

5.2.1 Εξοικείωση με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική και ερμηνεία του όρου

Οι ερωτηθέντες και οι ερωτηθείσες στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία παρουσίασαν ποικιλία ως προς το επίπεδο εξοικείωσής τους με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική. Παρ' όλα αυτά, όλοι και όλες αναγνώρισαν τη σημασία της γενικότερα, όχι μόνο στον τομέα της προπονητικής, μιλώντας για ίσες ευκαιρίες, δίκαιη μεταχείριση και ίση αμοιβή.

Η πλειοψηφία ερμήνευσε την έμφυλη ισότητα ως την παροχή ίσων ευκαιριών, δικαιωμάτων και σεβασμού για όλα τα φύλα, και τόνισε την ανάγκη για τη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος, δηλ. χωρίς αποκλεισμούς. Ωστόσο, ορισμένα άτομα επεσήμαναν ότι η ισότητα των φύλων συνδέεται επίσης με την καταπολέμηση των διακρίσεων και την προώθηση της δίκαιης εκπροσώπησης των γυναικών σε αθλήματα που παραδοσιακά κυριαρχούνται από άνδρες. Ορισμένοι και ορισμένες παραδέχθηκαν επίσης ότι η ισότητα των φύλων δεν έχει ακόμη επιτευχθεί πλήρως στην πράξη.

Η ποικιλία στις αντιλήψεις, την ευαισθητοποίηση και την ερμηνεία του όρου, παρά την ευρεία αποδοχή του, υποδεικνύει ότι η ολοκληρωμένη κατανόηση και εφαρμογή της έμφυλης ισότητας απαιτούν συνεχιζόμενες και εντατικές προσπάθειες.

5.2.2 Αξιολόγηση της σημασίας α) για αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις, συνδέσμους, συλλόγους και φορείς να προωθήσουν την ισότητα των φύλων στην προπονητική και β) για παρόχους αθλητικής/προπονητικής εκπαίδευσης να ενσωματώσουν την διάσταση του φύλου στα προγράμματα σπουδών τους

Και στις τέσσερις χώρες, όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι και οι συνεντευξιαζόμενες συμφωνούν ότι οι αθλητικές ομοσπονδίες, οι ενώσεις, οι σύνδεσμοι, οι σύλλογοι και οι σχετικοί φορείς και οργανισμοί, καθώς και οι πάροχοι αθλητικής και προπονητικής εκπαίδευσης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της έμφυλης ισότητας. Αναγνωρίζουν την πρόοδο που έχει σημειωθεί, ωστόσο επισημαίνουν ότι «πρέπει να γίνουν ακόμη πολλά».

Στην Ελλάδα και την Κύπρο, αναγνωρίζεται ευρέως η ανδροκρατούμενη φύση του προπονητικού επαγγέλματος, όπως και η σημασία της προώθησης της ισότητας των φύλων. Ομοίως, οι συμμετέχουσες στην Ιταλία επισημαίνουν την ανάγκη για δημιουργία περισσότερων ευκαιριών για τις γυναίκες, μείωση των εμποδίων και εκπαιδευτικές ευκαιρίες για την απόκτηση γνώσεων που απαιτούνται για την αποτελεσματική διαχείριση των ζητημάτων φύλου. Από την πλευρά τους, οι Ισπανοί συμμετέχοντες και συμμετέχουσες προτείνουν μια αξιοκρατική προσέγγιση στην κατάρτιση και επιλογή προπονητικού προσωπικού, δίνοντας έμφαση στη δημιουργία ευκαιριών χωρίς αποκλεισμούς για όλους και όλες, ανεξαρτήτως φύλου.

Συνολικά, σε όλες τις χώρες δίνεται έμφαση στη δημιουργία ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος και στην αντιμετώπιση των πολιτισμικών προκαταλήψεων που εμποδίζουν την εξέλιξη των γυναικών - προπονητριών. Υπάρχει μια κοινή απαίτηση για πιο εστιασμένες και συνεπείς προσπάθειες ώστε να διασφαλιστεί ότι η εκπαίδευση προπονητών και προπονητριών, καθώς και οι οργανωτικές πρακτικές στις αθλητικές ομοσπονδίες και ενώσεις, θα συμβάλουν στην επίτευξη πραγματικής ισότητας στον τομέα της προπονητικής.

Η ενδεικτική απάντηση που ακολουθεί από την Ελλάδα υπογραμμίζει ότι το ζήτημα της ισότητας των φύλων είναι υψίστης σημασίας και για το ίδιο το εκπαιδευτικό προσωπικό, προκειμένου να ανταποκριθεί στην πολυπλοκότητα της σύγχρονης εκπαίδευσης και τις ανάγκες της σημερινής κοινωνίας: *«Είναι εξαιρετικά σημαντικό οι καθηγητές και οι καθηγήτριες, οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευτριες, οι προπονητές και οι προπονήτριες να αποκτήσουν, πρωτίστως, ολοκληρωμένη κατανόηση των δικών τους εμπειριών – αυτών που είχαν οι ίδιοι και οι ίδιες ως φοιτητές ή φοιτήτριες, αθλητές ή αθλήτριες ή ως προπονητές ή προπονήτριες. Και στη συνέχεια χρειάζεται να αναστοχαστούν σχετικά με το σημερινό τους ρόλο στην αθλητική εκπαίδευση ή/και ως προπονητές και προπονήτριες. Ελλείψει ενός τέτοιου αναστοχασμού, είναι δύσκολο να ανταποκριθούμε με επιτυχία στις πολυπλοκότητες της σύγχρονης εκπαίδευσης. Η νοοτροπία μας διαμορφώνεται από πλήθος εμπειριών, οι οποίες επηρεάζουν και τις παιδαγωγικές μας πρακτικές. Το φαινόμενο αυτό δεν περιορίζεται στο επαγγελματικό πλαίσιο- εμπλέκει φυσικά και την προσωπική μας ζωή. Είναι ζωτικής σημασίας να διασφαλιστεί ότι όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς γνωρίζουν ότι οι σύγχρονες παιδαγωγικές και προπονητικές πρακτικές δεν κάνουν διακρίσεις φύλου, βιολογικού ή και κοινωνικού».*

5.3 Τρέχουσα κατάσταση και υφιστάμενες πρακτικές

5.3.1 Υφιστάμενες πρωτοβουλίες ή προσπάθειες στο πλαίσιο αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων κ.λπ. για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική σε εθνικό, ευρωπαϊκό ή διεθνές επίπεδο

Οι συνεντευξιαζόμενοι και οι συνεντευξιαζόμενες και στις τέσσερις χώρες έδωσαν πληροφορίες σχετικά με διάφορες πρωτοβουλίες και προσπάθειες αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων κ.α. για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις, ιδίως στην Ιταλία, δεν γνώριζαν τέτοιες πρωτοβουλίες.

Στην Κύπρο, η Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης έχει υπογράψει μνημόνιο συνεργασίας με την Επίτροπο Ισότητας των Φύλων για την ανάπτυξη προγραμμάτων με στόχο την αύξηση της συμμετοχής των γυναικών στην καλαθοσφαίριση. Ωστόσο, άλλες σχετικές προσπάθειες

βρίσκονται ακόμη σε αρχικό στάδιο ή είναι περιορισμένες και ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπος παραμένει αβέβαιος. Σύμφωνα με αρκετές απαντήσεις, το χάσμα στον αριθμό των γυναικών προπονητριών εξακολουθεί να υφίσταται, παρά τις στοχευμένες προσπάθειες ενθάρρυνσης για την υποβολή αιτήσεων από γυναίκες σε προπονητικούς ρόλους.

Στην Ελλάδα, η Ελληνική Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης έχει υλοποιήσει σημαντικές πρωτοβουλίες: το καλοκαίρι του 2024, τις εθνικές ομάδες κορασίδων, νεανίδων και νέων γυναικών, για πρώτη φορά καθοδήγησαν τρεις γυναίκες προπονήτριες. Ωστόσο, σύμφωνα με ένα άτομο, αυτό εγείρει ανησυχίες για «αντίστροφη διάκριση»⁷ και αμφιβολίες για την αποτελεσματικότητα τέτοιων μέτρων. Παρά το γεγονός ότι οι γυναίκες καλούνται να αναλάβουν διοικητικούς ρόλους, ειπώθηκε ότι πολλές αρνούνται λόγω χρονικών περιορισμών ή έλλειψης ενδιαφέροντος. Επιπλέον, διάφορες αθλητικές ομοσπονδίες έχουν υιοθετήσει πολιτικές κατά της σεξουαλικής παρενόχλησης, ενώ ο Σύνδεσμος Ελλήνων Προπονητών Καλαθοσφαίρισης δίνει έμφαση στην εκπαίδευση και κατάρτιση, προσφέροντας υποτροφίες σε γυναίκες - προπονήτριες και προσκαλώντας συχνά γυναίκες ομιλήτριες σε διάφορες εκπαιδεύσεις και εκδηλώσεις.

Στην Ιταλία, οι γνώσεις των συνεντευξιαζομένων σχετικά με τις υφιστάμενες πρωτοβουλίες για την ισότητα των φύλων είναι περιορισμένη. Οι ποσοτώσεις της FIBA για τις γυναίκες – προπονήτριες και η πρωτοβουλία “Quote Rosa”⁸ της FIGC αναφέρθηκαν, αλλά ο πρακτικός αντίκτυπος τους θεωρείται ελάχιστος, γεγονός που αναδεικνύει το χάσμα μεταξύ πολιτικής και εφαρμογής αυτής της πολιτικής.

Στην Ισπανία, μερικοί συμμετέχοντες και συμμετέχουσες αναφέρουν την ύπαρξη σχεδίων για την έμφυλη ισότητα, ενώ άλλοι και άλλες δείχνουν περιορισμένη ενημέρωση για το θέμα. Αυτό επιβεβαιώνει την ανάγκη για ενίσχυση της προβολής και της επικοινωνίας από τους φορείς που προωθούν την έμφυλη ισότητα στον αθλητισμό, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι σχετικές πρωτοβουλίες αναγνωρίζονται και υποστηρίζονται επαρκώς. Συνολικά, οι απαντήσεις αναδεικνύουν τη σημασία που έχει να εφαρμόζονται και να επικοινωνούνται με επαρκή τρόπο τα σχέδια ισότητας των φύλων από τις αθλητικές ομοσπονδίες.

Σε διακρατικό επίπεδο, αν και γίνονται προσπάθειες για την προώθηση της έμφυλης ισότητας στην προπονητική και στις τέσσερις χώρες, η αποτελεσματικότητα αυτών των πρωτοβουλιών ποικίλλει σημαντικά. Αυτό αναδεικνύει την ανάγκη για πιο συντονισμένες και καλύτερα προβεβλημένες δράσεις, με στόχο την επίτευξη ουσιαστικότερης ισότητας των φύλων στον χώρο της αθλητικής προπονητικής.

⁷ Ο όρος «αντίστροφη διάκριση» χρησιμοποιείται για να περιγράψει τη διάκριση εις βάρος των μελών μιας κυρίαρχης ή πλειοψηφικής ομάδας υπέρ των μελών μιας μειοψηφίας ή μιας διαχρονικά μειονεκτούσας ομάδας.

⁸ Μια πολιτική που εφαρμόζει η Ιταλική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία (FIGC) με στόχο την προώθηση της ισότητας των φύλων.

5.3.2 Υφιστάμενη κατάσταση και τρέχουσες πρωτοβουλίες σε πανεπιστημιακά εκπαιδευτικά ιδρύματα/κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης/σχολές κ.λπ. όσον αφορά την ενσωμάτωση ζητημάτων φύλου σε προγράμματα αθλητικών/ προπονητικών σπουδών

Στην Ελλάδα έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και επιμέρους σχετικών μαθημάτων στα προγράμματα σπουδών των Τμημάτων Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού (ΤΕΦΑΑ). Παλιότερα, στα ελληνικά πανεπιστήμια υπήρχαν ξεχωριστά τμήματα για άνδρες και γυναίκες, αλλά αυτή η πρακτική έχει πλέον καταργηθεί και όλα τα τμήματα είναι μικτά. Σε ιδρύματα όπως το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, η ισότητα των φύλων ενσωματώνεται οριζόντια σε διάφορα μαθήματα, ενώ στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας υπάρχουν και αυτοτελή μαθήματα για θέματα φύλου. Επιπλέον, τα προγράμματα προπονητικής, όπως αυτά που προσφέρει ο Σύνδεσμος Ελλήνων Προπονητών Καλαθοσφαίρισης, περιλαμβάνουν εξειδικευμένα μαθήματα που αφορούν συγκεκριμένα τις γυναίκες - αθλήτριες. Πρόσφατες πρωτοβουλίες, όπως ακαδημαϊκά συνέδρια και αθλητικές δραστηριότητες, αναδεικνύουν περαιτέρω την αυξανόμενη σημασία των έμφυλων ζητημάτων για την αθλητική εκπαίδευση.

Στην Κύπρο, τα θέματα φύλου εντάσσονται όλο και περισσότερο στα προγράμματα σπουδών των πανεπιστημίων, αν και συνήθως δεν υπάρχουν ξεχωριστά μαθήματα για την ισότητα των φύλων στην προπονητική. Το Πανεπιστήμιο Κύπρου, για παράδειγμα, περιλαμβάνει θέματα φύλου στα μαθήματα αθλητικού management και φυσικής αγωγής. Οι συνεντευξιαζόμενες επισήμαναν την ανάγκη για πιο δομημένες και εξειδικευμένες ενότητες που θα εστιάζουν στην έμφυλη ισότητα, προκειμένου να εξασφαλιστεί η βαθύτερη κατανόηση και ενεργός συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών.

Στην Ιταλία, η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην προπονητική εκπαίδευση φαίνεται πως είναι περιορισμένη. Οι συνεντευξιαζόμενες αναφέρουν την έλλειψη σχετικών μαθημάτων, ενώ σημειώνονται μόνο μεμονωμένες -γενικότερες- πρωτοβουλίες, όπως οι ποσοστώσεις για γυναίκες προπονήτριες, οι οποίες όμως έχουν περιορισμένο πρακτικό αντίκτυπο. Αυτό αναδεικνύει την ανάγκη για πιο ολοκληρωμένες και συστηματικές προσπάθειες ενσωμάτωσης των ζητημάτων φύλου στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Στην Ισπανία, οι απαντήσεις καταδεικνύουν διαφορετικά επίπεδα ευαισθητοποίησης και δέσμευσης στις πρωτοβουλίες για την ισότητα των φύλων στους φορείς προπονητικής εκπαίδευσης. Ενώ κάποιοι συμμετέχοντες και κάποιες συμμετέχουσες αναφέρουν την ύπαρξη σχεδίων για την έμφυλη ισότητα και υπογραμμίζουν τις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την προώθηση αυτών των θεμάτων, άλλα άτομα δείχνουν λιγότερο ενημερωμένα, αναδεικνύοντας και πάλι ένα κενό στην εφαρμογή και επικοινωνία των σχετικών πρωτοβουλιών.

Συνολικά, αν και έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος ως προς την ενσωμάτωση ζητημάτων φύλου στην προπονητική εκπαίδευση στις τέσσερις χώρες του SheCOACH, με πιο εμφανή βήματα στην Ελλάδα και την Κύπρο, το επίπεδο ενσωμάτωσης και η αποτελεσματικότητα των πρωτοβουλιών παρουσιάζουν σημαντική διαφοροποίηση και σίγουρα υπάρχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης. Οι συνεντεύξεις αναδεικνύουν την ανάγκη για περισσότερο συνεκτικές και οριζόντιες προσεγγίσεις, καθώς και για πιο δομημένες και στοχευμένες πρωτοβουλίες, ώστε να διασφαλιστεί η ουσιαστική ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα αθλητικών σπουδών και σεμινάρια προπονητικής κατάρτισης.

5.4 Προκλήσεις και εμπόδια

5.4.1. Προκλήσεις και εμπόδια στην προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Οι απαντήσεις από τις τέσσερις χώρες αποκαλύπτουν λίγο-πολύ παρόμοιες προκλήσεις και εμπόδια, τα οποία απορρέουν κυρίως από κοινωνικοπολιτισμικούς και διαρθρωτικούς παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα, παρά τη συνεχιζόμενη πρόοδο που αναγνώρισε η πλειοψηφία, οι κοινωνικές νόρμες και οι πολιτισμικές αντιλήψεις εξακολουθούν να διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στον περιορισμό της προόδου των γυναικών στην προπονητική. Η πλειοψηφία των συνεντευξιαζόμενων υπογράμμισε την επίμονη παρουσία των «παραδοσιακών» στερεοτύπων που αμφισβητούν τις ικανότητες των γυναικών στον χώρο της προπονητικής. Παράλληλα, ορισμένοι/ες ανέφεραν ότι αυτά τα στερεότυπα συχνά συνδυάζονται με διαρθρωτικά εμπόδια, όπως οι περιορισμένες ευκαιρίες, η άνιση αμοιβή και η έλλειψη προβολής γυναικών - προπονητριών ως προτύπων.

Στην Ελλάδα και την Κύπρο, οι οικογενειακές υποχρεώσεις και οι παραδοσιακοί ρόλοι των δύο φύλων τονίστηκαν ως σημαντικά εμπόδια, αποκαλύπτοντας μια ευρύτερη αντίληψη ότι είναι δύσκολο -αν όχι αδύνατο- για τις γυναίκες να συνδυάσουν μια προπονητική καριέρα υψηλού επιπέδου με τις κοινωνικές προσδοκίες της οικογένειας και της μητρότητας. Η έλλειψη αυτοπεποίθησης από πολλές γυναίκες – προπονήτριες και ο «εσωτερικευμένος μισογυνισμός»⁹ μεταξύ προπονητριών και αθλητριών, σύμφωνα με ορισμένες απαντήσεις, ενισχύουν τις ήδη υπάρχουσες προκλήσεις.

Στην Ιταλία, οι συνεντευξιαζόμενες υπογράμμισαν την αντίσταση που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες προπονήτριες και την υποεκπροσώπησή τους, ιδιαίτερα σε ανδροκρατούμενα αθλήματα, όπως το ποδόσφαιρο. Αντίστοιχα, στην Ισπανία, οι απαντήσεις παρουσιάζουν μια μικτή εικόνα: ορισμένα άτομα αναφέρουν την ύπαρξη ενός υποστηρικτικού περιβάλλοντος, ενώ άλλα επισημαίνουν σοβαρά εμπόδια για τις γυναίκες - προπονήτριες, όπως η προκατάληψη λόγω φύλου, οι περιορισμένες ευκαιρίες για επαγγελματική εξέλιξη και η αντίληψη ότι οι άνδρες προπονητές τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχείρισης.

Σε όλες τις χώρες υπάρχει συναίνεση ότι, παρόλο που έχει σημειωθεί πρόοδος, κυρίως σε ό,τι αφορά την ευαισθητοποίηση και την έναρξη της συζήτησης για την έμφυλη ισότητα, υπάρχει ακόμη πολλή δουλειά που πρέπει να γίνει για να ξεπεραστούν βαθιά ριζωμένα εμπόδια και να προωθηθεί η ισότητα των φύλων στην προπονητική. Η αντιμετώπιση των εμποδίων απαιτεί όχι μόνο αλλαγές πολιτικής αλλά και μια πολιτισμική αλλαγή που θα αμφισβητεί τους παραδοσιακούς έμφυλους ρόλους και θα προάγει τις ίσες ευκαιρίες για τις γυναίκες στην προπονητική.

⁹ Όταν οι γυναίκες -σχεδόν ασυνείδητα- αποδέχονται και επαναλαμβάνουν σεξιστικές - μισογυνιστικές απόψεις, προκαταλήψεις και πεποιθήσεις που επικρατούν στην κοινωνία, υιοθετώντας και εσωτερικεύοντας δηλ. αρνητικά στερεότυπα κατά του φύλου τους.

5.4.2. Συγκεκριμένα παραδείγματα εμποδίων που αφορούν α) αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις, συλλόγους κ.λπ. και β) εκπαιδευτικά ιδρύματα στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Στην Ελλάδα και την Κύπρο, αν και δεν δόθηκαν συγκεκριμένα παραδείγματα, η πλειοψηφία τόνισε την πρόοδο που έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, αλλά ταυτόχρονα υπογράμμισε την ανάγκη για συνεχή δράση για την αντιμετώπιση των έμφυλων προκαταλήψεων και την προώθηση της ισότητας των φύλων στον αθλητισμό και την προπονητική. Στην Κύπρο, υπήρξε ένα σχόλιο σχετικά με πολιτικές που «υπάρχουν στα χαρτιά» αλλά δεν έχουν αποτελεσματική εφαρμογή, καθώς και μια έκκληση για ισχυρότερη καθοδήγηση και αποτελεσματικότερα δίκτυα υποστήριξης για τις γυναίκες - προπονήτριες εντός των αθλητικών ενώσεων.

Στην Ιταλία, οι απαντήσεις ποικίλλουν, με ορισμένες συμμετέχουσες να επισημαίνουν την έλλειψη θεσμικής υποστήριξης για τις γυναίκες – προπονήτριες και την ανεπαρκή ενσωμάτωση των θεμάτων φύλου στα προγράμματα κατάρτισης. Υπογραμμίστηκαν επίσης οι βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις και η χαμηλή συμμετοχή γυναικών στις υφιστάμενες εκπαιδεύσεις. Στην Ισπανία, παρατηρήθηκε σημαντική διαφορά στο επίπεδο δέσμευσης για πρωτοβουλίες ισότητας των φύλων, χωρίς όμως να αναφέρονται συγκεκριμένα παραδείγματα εμποδίων.

5.5 Προτάσεις και συστάσεις

5.5.1 Προτάσεις α) για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική από ομοσπονδίες, ενώσεις, συλλόγους και τρόποι για την υπέρβαση των εμποδίων και β) για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα αθλητικών σπουδών στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Και στις τέσσερις χώρες, η πλειονότητα των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών τονίζει την ανάγκη για μια ολιστική προσέγγιση για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική και συμφωνεί στην αναγκαιότητα και τη σημασία εκστρατειών ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, προγραμμάτων κατάρτισης και παρεμβάσεων πολιτικής εντός των αθλητικών οργανισμών και των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Η ενσωμάτωσή των θεμάτων φύλου στα προγράμματα σπουδών προπονητικής και η ενεργή ανάδειξη των επιτευγμάτων των προπονητριών αναγνωρίζονται ως κρίσιμα βήματα για την υπέρβαση των εμποδίων και την προώθηση της ισότητας των φύλων. Τα περισσότερα άτομα που παραχώρησαν συνέντευξη υπογραμμίζουν τη σημασία της παροχής ίσων ευκαιριών, πόρων και υποστήριξης για όλους τους αθλητές και τις αθλήτριες, τους προπονητές και τις προπονήτριες, ανεξαρτήτως φύλου.

Η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων μερών -συμπεριλαμβανομένων των ομοσπονδιών, των ενώσεων, των ομάδων, των παρόχων εκπαίδευσης, των αθλητών/τριών και των προπονητών/τριών- είναι κρίσιμη για την επιτυχία της προσπάθειας. Η έμφαση πρέπει να δοθεί στην καταπολέμηση των στερεοτύπων και στην προώθηση ενός συμπεριληπτικού περιβάλλοντος. Όπως επισημαίνεται επίσης σε μία απάντηση από την Ελλάδα, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί επιπλέον ότι οι απόψεις των γονέων και της οικογένειας μπορούν να επηρεάσουν την αποδοχή των γυναικών - προπονητριών.

5.5.2 Πόροι ή μηχανισμοί υποστήριξης που συμβάλλουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική σε αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις, οργανισμούς κ.λπ. στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία

Η ευαισθητοποίηση, τα πρότυπα, το εκπαιδευτικό υλικό, η συνεργασία και η δικτύωση αναφέρονται ως κρίσιμοι πόροι και μηχανισμοί υποστήριξης για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική, σύμφωνα με τις προτάσεις από τις τέσσερις χώρες.

Συγκεκριμένα, τονίζεται η ανάγκη για ενημερωμένο εκπαιδευτικό υλικό σχετικά με θέματα φύλου, ιδιαίτερα στην Ελλάδα και την Κύπρο. Το υλικό αυτό πρέπει να διατίθεται στους παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης, προκειμένου να ενισχύσουν τα προγράμματα σπουδών τους και να προάγουν την έμφυλη ισότητα. Επιπλέον, προτείνεται η διευκόλυνση της δικτύωσης και των ευκαιριών κατάρτισης, ειδικά στο εξωτερικό, για την ενδυνάμωση των γυναικών - προπονητριών.

Στην Ιταλία και την Ισπανία, η έμφαση δίνεται στην προώθηση των επιτευγμάτων επιτυχημένων προπονητριών και στη χρήση συμπεριληπτικής – μη σεξιστικής γλώσσας. Στην Ελλάδα και την Κύπρο, τονίζεται η ανάγκη συνεργασίας μεταξύ ομοσπονδιών, ενώσεων, αθλητικών συλλόγων και μέσων μαζικής ενημέρωσης για την ανάδειξη του έργου των γυναικών - προπονητριών και την αμφισβήτηση των στερεοτύπων. Η Ισπανία, επίσης, υπογραμμίζει τη σημασία της ηγεσίας και της οργανωτικής κουλτούρας στη διαμόρφωση των στάσεων απέναντι στην ισότητα των φύλων.

5.5.3 Συγκεκριμένα θέματα που προτείνεται να περιλαμβάνονται σε προγράμματα προπονητικής εκπαίδευσης που αποσκοπούν στην προώθηση της έμφυλης ισότητας

Με βάση τις απαντήσεις που συγκεντρώθηκαν στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία και την Ισπανία, παραθέτουμε ορισμένα θέματα που, σύμφωνα με τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες στις συνεντεύξεις του SheCOACH, θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα πρόγραμμα αθλητικών σπουδών για την προώθηση της ισότητας των φύλων:

- Διαρθρωτικά ζητήματα και συστημικές ανισότητες: Η αναγνώριση και κατανόηση διαρθρωτικών ζητημάτων, όπως η άνιση μεταχείριση και η υποεκπροσώπηση των γυναικών σε προπονητικές και ηγετικές θέσεις στον αθλητισμό, είναι το πρώτο βήμα για την αποτελεσματική τους αντιμετώπιση.
- Νομικά πλαίσια και πολιτικές: Η υπεράσπιση της ισότητας των φύλων στην προπονητική απαιτεί κατανόηση, ανάπτυξη και εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών που υποστηρίζουν τα ίσα δικαιώματα και την έμφυλη ισότητα στον αθλητισμό.
- Ειδικά θέματα φύλου ανά άθλημα: Η προσαρμογή των θεμάτων φύλου στις ιδιαίτερες ανάγκες και προκλήσεις των διαφόρων αθλημάτων, καθώς και η αντιμετώπιση των ειδικών εμποδίων ή η ανάδειξη ευκαιριών για τις γυναίκες - προπονήτριες, είναι κρίσιμη για να διασφαλιστεί ότι η κατάρτιση είναι σχετική και έχει πρακτική εφαρμογή.
- Ηγετικές ικανότητες, επικοινωνία και επίλυση συγκρούσεων: Η ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων είναι ζωτικής σημασίας για προπονήτριες και προπονητές. Επιπλέον, η αποτελεσματική συμπεριληπτική επικοινωνία και η επίλυση συγκρούσεων είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για την αντιμετώπιση προκλήσεων, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με το φύλο.

- Αντιμετώπιση στερεοτύπων και πολιτισμικών προκαταλήψεων: Η καταπολέμηση και υπέρβαση των στερεοτύπων φύλου είναι κρίσιμη για την επίτευξη ισότητας. Στην Ιταλία, προτείνεται η ευαισθητοποίηση των ανδρών για τις ικανότητες των γυναικών και η χρήση συμπεριληπτικής, μη σεξιστικής γλώσσας. Στην Ισπανία, δίνεται έμφαση στην αμφισβήτηση των πολιτισμικών και κοινωνικών στερεοτύπων που υπονομεύουν το ρόλο των γυναικών στον αθλητισμό. Στην Κύπρο, τονίζεται η ανάγκη για μελέτες περιπτώσεων και παραδείγματα επιτυχημένων προπονητριών, για να εμπνεύσουν και να ενθαρρύνουν τις μελλοντικές γενιές προπονητριών.
- Ισορροπία επαγγελματικής και προσωπικής ζωής: Η συζήτηση των προκλήσεων που συνδέονται με την εξισορρόπηση οικογενειακών ευθυνών και επαγγελματικών υποχρεώσεων, καθώς και η ανάπτυξη και εφαρμογή στρατηγικών και μηχανισμών υποστήριξης για γυναίκες – προπονήτριες, είναι εξαιρετικά σημαντική.
- Βέλτιστες πρακτικές από αθλητικούς οργανισμούς και παρόχους εκπαίδευσης: Η μελέτη επιτυχημένων πρωτοβουλιών για την ισότητα των φύλων και η προσαρμογή και υιοθέτηση καλών πρακτικών μπορεί να αποδειχθεί ιδιαίτερα επωφελής. Είναι επίσης σημαντικό, τα προγράμματα αθλητικών σπουδών να περιλαμβάνουν δραστηριότητες που αναδεικνύουν διάφορες προοπτικές και ενθαρρύνουν τον συνδυασμό θεωρίας και πρακτικής εφαρμογής για την προώθηση της έμφυλης ισότητας.

5.6 Μελλοντικά σχέδια και περαιτέρω συμμετοχή

5.6.1 Εκδήλωση ενδιαφέροντος για περαιτέρω συμμετοχή στις δράσεις του SheCOACH

Και στις τέσσερις χώρες, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες έδειξαν ενδιαφέρον για περαιτέρω συμμετοχή στην πρωτοβουλία SheCOACH, αν και σε ορισμένες χώρες υπάρχουν κάποιες τυπικές/γραφειοκρατικές λεπτομέρειες που πρέπει να διευθετηθούν. Η γενική αίσθηση αντανακλά την προθυμία να υποστηριχθούν πρωτοβουλίες που προωθούν την ισότητα των φύλων στον αθλητισμό.

Όλοι οι ερωτηθέντες και οι ερωτηθείσες στην Ελλάδα και την Κύπρο εξέφρασαν έντονο ενδιαφέρον για περαιτέρω συμμετοχή, ωστόσο, κάποια άτομα ανέφεραν ότι οι αθλητικές ομοσπονδίες, οι ενώσεις και τα δημόσια πανεπιστήμια απαιτούν συνήθως ειδικές διαδικασίες (π.χ. επίσημες προσκλήσεις για συμμετοχή), καθώς οι αποφάσεις λαμβάνονται από το διοικητικό συμβούλιο, τις πανεπιστημιακές αρχές κ.λπ. Στην Κύπρο, οι συμμετέχουσες πρότειναν επίσης τη διοργάνωση τακτικών εργαστηρίων και συνεδρίων για τη διατήρηση της επαφής και της επικοινωνίας.

Στην Ιταλία, ορισμένες προπονήτριες εξέφρασαν ενδιαφέρον λόγω της ανοιχτής στάσης του οργανισμού τους, ενώ άλλες ανέφεραν ότι επίσης είναι πρόθυμες να παρακολουθήσουν την σχετική εκπαίδευση του SheCOACH. Οι συμμετέχοντες/ουσες από την Ισπανία επικροτούν στρατηγικές για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην καλαθοσφαίριση μέσω της συμμετοχής στο έργο SheCOACH, τονίζοντας την ανάγκη υποστήριξης ολοκληρωμένων πολιτικών, δικτύων καθοδήγησης και στοχευμένων προγραμμάτων κατάρτισης που θα ευαισθητοποιούν και θα ενσωματώνουν την διάσταση του φύλου στην προπονητική.

5.6.2 Συγκεκριμένοι στόχοι ή επιδιώξεις σχετικά με την ισότητα των φύλων στην προπονητική και την προπονητική εκπαίδευση για το εγγύς μέλλον

Με βάση τις συνεντεύξεις που διεξήχθησαν με σχετικούς φορείς και εμπειρογνώμονες στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία και την Ισπανία, παραθέτουμε ορισμένους συγκεκριμένους στόχους που αναφέρθηκαν για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική στο εγγύς μέλλον:

- Προώθηση και αυξημένη κάλυψη από τα μέσα ενημέρωσης: Και οι τέσσερις χώρες επιδιώκουν να προβάλλουν περισσότερο τα επιτεύγματα των γυναικών, αθλητριών και προπονητριών, ενώ παράλληλα στοχεύουν στην ενίσχυση της κάλυψης του γυναικείου αθλητισμού και των προπονητριών από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Αυτή η στρατηγική αποσκοπεί στην αμφισβήτηση και ανατροπή των αρνητικών στερεοτύπων που σχετίζονται με τα φύλα.
- Περισσότερες ίσες ευκαιρίες: Η εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες στην προπονητική είναι ένας κρίσιμος στόχος. Στην Κύπρο, επισημάνθηκε ο στόχος να επιτευχθεί ένα συγκεκριμένο ποσοστό γυναικών σε θέσεις προπονητριών μέσα στην επόμενη πενταετία. Είναι ουσιώδες να καθιερωθούν δείκτες αξιολόγησης που θα επιτρέπουν την τακτική παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των στόχων της έμφυλης ισότητας.
- Περισσότερα προγράμματα καθοδήγησης (mentoring) και αυξημένη αυτοπεποίθηση: Οι ομοσπονδίες, οι ενώσεις, οι σύνδεσμοι και οι αθλητικοί σύλλογοι επιδιώκουν να ενισχύσουν την αυτοπεποίθηση των γυναικών - προπονητριών. Τα προγράμματα mentoring μπορούν να προσφέρουν υποστήριξη, καθοδήγηση και θετικά πρότυπα, συμβάλλοντας στην επαγγελματική ανάπτυξη.
- Αποτελεσματικές πολιτικές και συνεχής παρακολούθηση: Υποστήριξη ολοκληρωμένων πολιτικών που διασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και παρέχουν τους απαραίτητους πόρους για αθλητές, αθλήτριες και προπονητές, προπονήτριες. Απαραίτητη είναι η συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση για την εκτίμηση της αποτελεσματικότητας αυτών των πολιτικών με την πάροδο του χρόνου.
- Στοχευμένα προγράμματα κατάρτισης: Η εφαρμογή στοχευμένων προγραμμάτων κατάρτισης και εργαστηρίων για την ανάπτυξη γνώσεων και την ευαισθητοποίηση των προπονητών και προπονητριών σε θέματα έμφυλης ισότητας, όπως και η ενσωμάτωση εξειδικευμένων ενοτήτων που σχετίζονται με το φύλο στα προγράμματα πιστοποίησης προπονητών/τριών αποτελεί επίσης κρίσιμο ζητούμενο.

5.7. Ενότητα καταγισμού ιδεών (γενικά σχόλια και επιλεγμένες απαντήσεις)

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που συλλέχθηκαν στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία:

- Οι γυναίκες στον τομέα της προπονητικής/Οι προπονήτριες: ...θεωρούνται απαραίτητες και εξαιρετικές, ιδιαίτερα αποτελεσματικές στην παρακίνηση νεότερων αθλητών/τριών, αν και η παρουσία τους είναι περιορισμένη (Ελλάδα & Κύπρος), ...εκτιμώνται για την ικανότητα, τις αντοχές και την ανθεκτικότητά τους, όπως επίσης και απαραίτητες και

πολύτιμες για τον αθλητισμό (Ιταλία), ... είναι «το μέλλον της προπονητικής», με παραδείγματα όπως η Ana Montañana και η Becky Hammon (Ισπανία).

- Οι άνδρες στην αθλητική προπονητική/Οι προπονητές: θεωρούνται κυρίαρχοι, άριστοι και κατέχουν την πλειονότητα των θέσεων, αν και ορισμένοι πρέπει να διαχειρίζονται καλύτερα τη συμπεριφορά τους και να είναι λιγότερο οξύθυμοι (Ελλάδα & Κύπρος), είναι περισσότεροι και μερικές φορές θεωρούνται ανώτεροι, αν και υπάρχουν ανάμεικτες απόψεις σχετικά με το κατά πόσο είναι ίσοι με τις γυναίκες και το κατά πόσο χρειάζεται να μαθαίνουν από τις γυναίκες - προπονήτριες (Ιταλία), χαίρουν αναγνώρισης, αλλά δίνεται έμφαση στην ισότητα με εκκλήσεις για ίσες ευκαιρίες και δίκαιη μεταχείριση τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες στην προπονητική.
- Η ισότητα των φύλων στην προπονητική: είναι περιορισμένη, με σημαντικές διαφορές στον αριθμό ανδρών-γυναικών, τις αμοιβές και τις ευκαιρίες. Χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες για την ενίσχυσή της (Ελλάδα),είναι δύσκολη αλλά ζωτικής σημασίας, και χρειάζονται στοχευμένες προσλήψεις, προγράμματα καθοδήγησης και πολιτικές μηδενικής ανοχής απέναντι στις έμφυλες διακρίσεις (Κύπρος, Ιταλία & Ισπανία),προωθείται όλο και περισσότερο, αλλά «υπάρχει ακόμα δρόμος» (όλες οι χώρες).
- Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει η ομοσπονδία/ένωση/σύνδεσμος/σύλλογός μου για να προωθήσει την ισότητα των φύλων στην προπονητική είναι να....: Στην Ελλάδα, προτείνονται βήματα για τη συνέχιση και βελτίωση της ήδη δουλειάς που ήδη επιτελείται, όπως η αναβάθμιση των προγραμμάτων κατάρτισης, η προώθηση των επιτευγμάτων γυναικών – προπονητριών και η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση μέσω σχετικών εκδηλώσεων. Στην Κύπρο, οι απαντήσεις εστιάζουν στην υιοθέτηση πολιτικής μηδενικής ανοχής απέναντι στις έμφυλες διακρίσεις, στη συνεχή εκπαίδευση και στη δημόσια δέσμευση της ηγεσίας στους στόχους έμφυλης ισότητας. Στην Ιταλία, τονίζεται η ανάγκη για δράσεις που θα προάγουν θετικά γυναικεία πρότυπα, καθώς και την ενίσχυση της δυνατότητας των προπονητριών να διαχειρίζονται μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες. Στην Ισπανία, οι προτάσεις περιλαμβάνουν την εισαγωγή ειδικών σεμιναρίων ή εκπαιδευτικών ενοτήτων για την ισότητα των φύλων, τη δημιουργία επιτροπών ισότητας, τη χρηματοδότηση μαθημάτων προπονητικής για γυναίκες, την αύξηση της κάλυψης από τα ΜΜΕ και την καλύτερη διερεύνηση αναγκών στον τομέα της ισότητας των φύλων.
- Το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει το εκπαιδευτικό ίδρυμα στο οποίο εργάζομαι ή ο φορέας μου για να προωθήσει την ισότητα των φύλων στην προπονητική μέσω του προγράμματος σπουδών ή εξειδικευμένων σεμιναρίων είναι να....: Στην Ελλάδα, η συζήτηση θα πρέπει να αρχίσει από την ισότητα στον αθλητισμό και να εξελιχθεί στο ζήτημα της έμφυλης ισότητας στην προπονητική, με έμφαση στη δημιουργία συνεργασιών και κοινών δράσεων. Ορισμένα βήματα έχουν ήδη γίνει προς αυτή την κατεύθυνση. Στην Κύπρο, προτεραιότητα δίνεται στον συνεχή διάλογο, την εκπαίδευση και τη διοργάνωση τακτικών εργαστηρίων για την αντιμετώπιση τόσο της συνειδητής όσο και της ασυνείδητης προκατάληψης. Στην Ιταλία, οι προτάσεις περιλαμβάνουν την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα σπουδών, την προώθηση συμπεριληπτικών παραδειγμάτων και την ανάπτυξη εξειδικευμένων ενοτήτων για την ισότητα των φύλων. Τέλος, στην Ισπανία, οι προτάσεις περιλαμβάνουν την εισαγωγή μαθημάτων ή σχεδίων για την ισότητα των φύλων, τη σύσταση επιτροπής για την ισότητα των φύλων, την χορήγηση υποτροφιών και εκπαιδεύσεων για προπονήτριες και την ευαισθητοποίηση αθλητικών ομοσπονδιών και συλλόγων.

6. Τελικά συμπεράσματα και συστάσεις σε διακρατικό επίπεδο

Ο ρόλος των προπονητών και προπονητριών είναι καθοριστικός για τη σωματική και πνευματική ανάπτυξη των αθλητών και αθλητριών, καθώς και για την προετοιμασία, την καθοδήγηση και την εκπαίδευσή τους στις αθλητικές τεχνικές. Σκοπός είναι η βελτίωση της απόδοσής τους, όπως και η προαγωγή της συνολικής ευημερίας των αθλητών και αθλητριών, που εκτός των άλλων επιτυγχάνεται μέσα από την καλλιέργεια αξιών όπως η ομαδικότητα, η πειθαρχία και το ευ αγωνίζεσθαι. Το Erasmus Sport έργο SheCOACH είναι μια πρωτοβουλία με τη συμμετοχή πολλών φορέων που επιδιώκει να **συμβάλει στην ισότητα των φύλων στην αθλητική προπονητική, προωθώντας τη συμμετοχή των γυναικών στην προπονητική εκπαίδευση (ιδίως στον τομέα της καλαθοσφαίρισης)** στην Ελλάδα, την Κύπρο, την Ιταλία και την Ισπανία.

Η παρούσα έκθεση, με τη μορφή ηλεκτρονικής έκδοσης (D2.3):

α) συνοψίζει τα κύρια ευρήματα της πρωτογενούς έρευνας που διεξήχθη στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, όπως αυτά παρουσιάζονται στις τέσσερις αντίστοιχες εθνικές εκθέσεις SheCOACH (D2.2), και

β) προσφέρει συστάσεις για δράσεις και μέτρα που πρέπει να υιοθετηθούν από τους παρόχους αθλητικής και προπονητικής εκπαίδευσης, προκειμένου να αντιμετωπιστούν τα κενά γνώσεων και ευαισθητοποίησης σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στα προγράμματα αθλητικών σπουδών.

Η πρωτογενής έρευνα SheCOACH διεξήχθη από τον Απρίλιο έως τον Ιούνιο του 2024 και απευθυνόταν σε επαγγελματίες από εθνικές ή περιφερειακές ομοσπονδίες καλαθοσφαίρισης -και άλλων αθλημάτων-, ενώσεις, συνδέσμους και αθλητικούς συλλόγους, καθώς και σε επαγγελματίες από εκπαιδευτικούς φορείς που προσφέρουν μαθήματα προπονητικής και άλλους σχετικούς φορείς.

Το ηλεκτρονικό ερωτηματολόγιο του έργου διανεμήθηκε σε όλα τα μέλη και τα δίκτυα των εταιρών υλοποίησης στις προαναφερθείσες χώρες και συγκεντρώθηκαν συνολικά 413 απαντήσεις. Επιπλέον, οι εταίροι των τεσσάρων χωρών διεξήγαγαν συνολικά 20 συνεντεύξεις -5 ο κάθε εταίρος- με εμπειρογνώμονες από τον χώρο του αθλητισμού.

Με ποσοστό 82% στο σύνολο των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών να επιβεβαιώνει ότι η ηλεκτρονική έρευνα SheCOACH τους προσέφερε «τροφή για σκέψη» και τους/τις βοήθησε να διευρύνουν την άποψή τους για την ισότητα των φύλων στην προπονητική, η σύμπραξη SheCOACH είναι βέβαιη ότι το έργο έχει ήδη σημαντικό θετικό αντίκτυπο από την πρώτη του κιάλας φάση υλοποίησης. Η έρευνα, όπως αποδεικνύεται, ενθάρρυνε τους ενδιαφερόμενους και τις ενδιαφερόμενες να προβληματιστούν βαθύτερα σχετικά με τα θέματα έμφυλης ισότητας στον αθλητισμό, αποτελώντας ένα πρώτο θετικό βήμα προς την αλλαγή.

Οι προτάσεις και οι συστάσεις του SheCOACH σε διακρατικό επίπεδο θα αποτελέσουν τη βάση για την ανάπτυξη του 3^{ου} Πακέτου Εργασίας του έργου, το οποίο θα περιλαμβάνει το Πρόγραμμα Ανάπτυξης Ικανοτήτων SheCOACH (D3.1) και την πλατφόρμα ηλεκτρονικής μάθησης SheCOACH (D3.2), τα οποία στοχεύουν στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου σε προγράμματα

σπουδών προπονητικής και στην ανάπτυξη εξειδικευμένων ενοτήτων και εκπαιδευτικού υλικού για παρόχους αθλητικής εκπαίδευσης. Το 3^ο Πακέτο Εργασίας θα περιλαμβάνει επίσης την πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση του προγράμματος ανάπτυξης ικανοτήτων και μια σχετική έκθεση αναφοράς (D3.3).

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η διαδικτυακή έρευνα SheCOACH και οι μέθοδοι συνεντεύξεων σε βάθος που χρησιμοποιήθηκαν έχουν διερευνητικό χαρακτήρα και το δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό του συνόλου του σχετικού πληθυσμού στις τέσσερις χώρες, γεγονός που περιορίζει τη δυνατότητα γενικεύσεων. Παρ' όλα αυτά, τα ευρήματα της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας σε διακρατικό επίπεδο προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις και θα πρέπει να ερμηνεύονται με την ανάλογη προσοχή.

Τα κύρια ευρήματα, συμπεράσματα και συστάσεις σε διακρατικό επίπεδο, βασισμένα στην πρωτογενή έρευνα της ομάδας του SheCOACH, συνοψίζονται στις επόμενες σελίδες:

6.1 Κύρια συμπεράσματα από την έρευνα του έργου SheCOACH

Η έρευνα SheCOACH, που πραγματοποιήθηκε σε Ελλάδα, Κύπρο, Ιταλία και Ισπανία, αναδεικνύει τόσο κοινές όσο και ιδιαίτερες προκλήσεις σχετικά με την ισότητα των φύλων στην προπονητική, ειδικά στον χώρο της καλαθοσφαίρισης. Τα κοινά θέματα και εμπόδια που εντοπίστηκαν φανερώνουν μια συνεχιζόμενη ανισότητα μεταξύ των φύλων στο προπονητικό επάγγελμα, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για συντονισμένη δράση σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο.

Έμφυλη ανισότητα και υποεκπροσώπηση των γυναικών - προπονητριών: Στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία παρατηρείται σαφής υποεκπροσώπηση των γυναικών σε προπονητικές θέσεις, όχι μόνο στα «παραδοσιακά ανδρικά» αθλήματα αλλά και σε άλλα. Στο μπάσκετ, η προπονητική παραμένει κυρίως ανδροκρατούμενη και στις τέσσερις χώρες, με τους άνδρες - προπονητές να διατηρούν την πλειοψηφία των ηγετικών θέσεων ακόμη και στα γυναικεία πρωταθλήματα, παρά την όποια πρόοδο έχει σημειωθεί τα τελευταία χρόνια. Αν και οι έμφυλες διακρίσεις δεν είναι πάντα εμφανείς, τα συστημικά εμπόδια -όπως η θεσμική και ασυνείδητη προκατάληψη, τα πολιτισμικά πρότυπα, καθώς και η έλλειψη πρόσβασης σε πόρους, χρηματοδότηση, προβολή και ευκαιρίες επαγγελματικής εξέλιξης- εξακολουθούν να περιορίζουν την πρόοδο των γυναικών στις προπονητικές θέσεις.

Γνώση & ευαισθητοποίηση vs εκπαίδευσης & δράσης: Παρά το υψηλό επίπεδο εξοικείωσης που οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες ανέφεραν ότι έχουν σχετικά με την έννοια της ισότητας των φύλων στην προπονητική, εντοπίστηκε σημαντικό χάσμα μεταξύ της -κατά δήλωση τους- αυξημένης γνώσης επί του θέματος και της χαμηλής συμμετοχής σε σχετικές εκπαιδεύσεις, γεγονός που δημιουργεί αμφιβολίες για το εύρος και το βάθος αυτής της γνώσης. Επιπλέον, αν και η γνώση και ευαισθητοποίηση γύρω από τα ζητήματα έμφυλης ισότητας στην προπονητική αυξάνεται, αυτό δεν μεταφράζεται πάντα σε ουσιαστικές δράσεις. Πολλές αθλητικές ομοσπονδίες, ενώσεις και σύλλογοι αναγνωρίζουν τη σημασία της προώθησης της ισότητας των φύλων, αλλά συχνά στερούνται στρατηγικών σχεδίων, πολιτικών και πόρων που είναι απαραίτητα για την εφαρμογή αποτελεσματικών παρεμβάσεων.

Κοινωνικοπολιτισμικά και θεσμικά εμπόδια: Τα κοινωνικοπολιτισμικά πρότυπα και οι θεσμικές προκαταλήψεις αποτελούν βασικά εμπόδια για την επίτευξη της ισότητας των φύλων στην προπονητική. Οι παραδοσιακοί ρόλοι των φύλων, που διαιωνίζονται από πατριαρχικές αξίες,

περιορίζουν τις ευκαιρίες των γυναικών και ενισχύουν στερεότυπα που υπονομεύουν τις δυνατότητές τους ως προπονήτριες. Τα εμπόδια αυτά επιτείνονται από θεσμικές προκαταλήψεις και έμφυλες διακρίσεις, όπως η ανεπαρκής υποστήριξη προς τις γυναίκες προπονήτριες, ο περιορισμένος αριθμός ηγετικών ευκαιριών και η απουσία γυναικείων προτύπων σε προπονητικές θέσεις υψηλού επιπέδου.

Ανάγκη για αποτελεσματικές στρατηγικές και πολιτικές ισότητας των φύλων: Τα ευρήματα υπογραμμίζουν την επιτακτική ανάγκη οι αθλητικοί φορείς & οργανισμοί και οι πάροχοι προπονητικής εκπαίδευσης να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν ολοκληρωμένες, προληπτικές και ολιστικές στρατηγικές για την προώθηση της έμφυλης ισότητας στον αθλητισμό. Αυτές οι στρατηγικές πρέπει να περιλαμβάνουν την ανάπτυξη σαφών πολιτικών ισότητας, την ενσωμάτωση των θεμάτων φύλου στα προγράμματα προπονητικής εκπαίδευσης, καθώς και την ανάδειξη των γυναικείων επιτυχιών στον αθλητισμό. Παράλληλα, απαιτούνται στοχευμένες πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση ειδικών προκλήσεων, όπως η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, το μισθολογικό χάσμα και η παροχή περισσότερων ευκαιριών επαγγελματικής εξέλιξης.

Σημασία της αναπαράστασης στα μέσα ενημέρωσης και της προβολής γυναικείων προτύπων: Το έργο και οι επιτυχίες των γυναικών - προπονητριών δεν προβάλλονται επαρκώς, δημιουργώντας ένα κενό σε θετικά πρότυπα. Η απουσία ισορροπημένης και δίκαιης αναπαράστασης στα μέσα ενημέρωσης διαιωνίζει έναν φαύλο κύκλο, όπου οι επόμενες γενιές αθλητριών και προπονητριών έχουν λιγότερα πρότυπα ως πηγή έμπνευσης, γεγονός που ενδέχεται να περιορίζει τις φιλοδοξίες τους και τις ευκαιρίες για επαγγελματική ανέλιξη.

Οι ενότητες καταιγισμού ιδεών (brainstorming) τόσο στην ηλεκτρονική έρευνα όσο και στις συνεντεύξεις παρείχαν πολύτιμη ανατροφοδότηση, οδηγώντας στα ακόλουθα συμπεράσματα:

Οι γυναίκες στην προπονητική...: Σε γενικές γραμμές, οι απαντήσεις αντανακλούν τόσο την επίγνωση των σημαντικών εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι προπονήτριες όσο και την αναγνώριση των ικανοτήτων και των δυνατοτήτων τους. Υπάρχει διεθνώς αυξανόμενη απαίτηση για μεγαλύτερη ισότητα, σεβασμό και πρόσβαση σε ευκαιρίες για τις γυναίκες στον χώρο της προπονητικής, καθώς και ανάγκη να αμφισβητηθούν και να ξεπεραστούν οι υφιστάμενες κοινωνικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις που δυσχεραίνουν την πρόοδό τους. Για τη δημιουργία ενός πραγματικά συμπεριληπτικού προπονητικού περιβάλλοντος, είναι κρίσιμο να προωθηθούν οι ίσες ευκαιρίες, να αναγνωριστούν τα επιτεύγματα των γυναικών και να καταπολεμηθούν τα στερεότυπα που εξακολουθούν να περιορίζουν τη συμμετοχή και την εξέλιξη των γυναικών στον τομέα της προπονητικής.

Οι άνδρες στην προπονητική...: Η ανατροφοδότηση από τις τέσσερις χώρες επιβεβαιώνει ότι η προπονητική στο μπάσκετ παραμένει ανδροκρατούμενη, με τους άνδρες να έχουν συχνά περισσότερη δύναμη, προνόμια και ευκαιρίες σε σχέση με τις γυναίκες. Ενώ οι άνδρες προπονητές θεωρούνται γενικά ικανοί και αφοσιωμένοι, υπάρχει σημαντική κριτική για τον τρόπο που αντιμετωπίζουν τις γυναίκες - προπονήτριες, αναπαράγοντας σε πολλές περιπτώσεις «παλιομοδίτικα» στερεότυπα. Παράλληλα, υπάρχει αισιοδοξία ότι οι άνδρες μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην προώθηση της έμφυλης ισότητας, εφόσον είναι πρόθυμοι να αναγνωρίσουν τα προνόμια που κατέχουν, να εντοπίσουν και να αμφισβητήσουν τα στερεότυπα και να υποστηρίξουν τις γυναίκες, συμβάλλοντας έτσι στη δημιουργία ενός προπονητικού περιβάλλοντος χωρίς αποκλεισμούς.

Η ισότητα των φύλων στην προπονητική.....: Οι απαντήσεις αντανακλούν ένα σύνθετο τοπίο όπου η έμφυλη ισότητα στην προπονητική αναγνωρίζεται ευρέως ως σημαντική και αναγκαία, αλλά αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις και αντιστάσεις, και σε ορισμένες περιπτώσεις χαρακτηρίζεται ακόμη και ως «αδύνατη» ή «ουτοπική». Η επίτευξη πραγματικής ισότητας των φύλων στην προπονητική απαιτεί «πολιτισμική αλλαγή» και αφοσιωμένες, συντονισμένες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των εμποδίων και των προκλήσεων, την προώθηση της συμπερίληψης και τη διασφάλιση ότι οι ευκαιρίες δίνονται με βάση την αξία και τις ικανότητες των ατόμων και όχι το φύλο.

Πολλά πρόσθετα σχόλια που συλλέχθηκαν σε διάφορα τμήματα της πρωτογενούς έρευνας και στις τέσσερις χώρες επιβεβαιώνουν την ανάγκη προώθησης της ισότητας των φύλων στην προπονητική. Πολλοί συμμετέχοντες και συμμετέχουσες μιλούν για την ανάγκη ίσων ευκαιριών και υποστήριξης των γυναικών – προπονητριών, ενώ ορισμένα άτομα εκφράζουν την ανησυχία τους για την «επιβεβλημένη ισότητα» άνευ αξίας. Οι «ανοικτές» απαντήσεις αναδεικνύουν για άλλη μια φορά τις υπαρκτές προκλήσεις για τις γυναίκες - προπονήτριες στην Κύπρο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία, συμπεριλαμβανομένων των στερεοτύπων, των κοινωνικών προκαταλήψεων, της έλλειψης αναγνώρισης και της άνιση μεταχείρισης. Γίνεται έκκληση για ευρύτερη κοινωνικοπολιτισμική αλλαγή, περισσότερες εκπαιδευτικές πρωτοβουλίες και αποτελεσματικότερη συστημική υποστήριξη. Τα πρόσθετα σχόλια τονίζουν την ανάγκη για ουσιαστική και αξιοκρατική συμπερίληψη, αναγνωρίζοντας παράλληλα ότι απαιτείται ακόμη σημαντική προσπάθεια για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Βασικές προτάσεις των συμμετεχόντων και συμμετεχουσών στην έρευνα SheCOACH που θα πρέπει να ληφθούν υπόψη είναι οι εξής:

- Έμφαση στην ανάπτυξη πολιτικών: Σε διακρατικό επίπεδο, υπάρχει ευρεία συναίνεση για την ανάγκη καθιέρωσης επίσημων, δομημένων και σύγχρονων δεσμεύσεων που προωθούν την ισότητα των φύλων.
- Καθορισμός σαφών στόχων και αντιμετώπιση των προκαταλήψεων: Υπάρχει μεγάλη ανάγκη να τεθούν συγκεκριμένοι, μετρήσιμοι, εφικτοί, ρεαλιστικοί, σχετικοί με τις υπάρχουσες ανάγκες και χρονικά προσδιορισμένοι στόχοι (S.M.A.R.T.)¹⁰ και να αντιμετωπιστούν βαθιά ριζωμένα πολιτισμικά και θεσμικά εμπόδια.
- Συνεργασία: Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και η συγκέντρωση πόρων για την επίτευξη κοινών στόχων σχετικά με την έμφυλη ισότητα αναγνωρίζεται ως ιδιαίτερα σημαντική και επιτακτική.
- Υποστηρικτικό περιβάλλον, ίσες ευκαιρίες, δίκαιες διαδικασίες πρόσληψης, ισορροπία επαγγελματικής - προσωπικής ζωής και χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας: Αυτά θεωρούνται βασικά στοιχεία για τη διαμόρφωση ενός δίκαιου, χωρίς αποκλεισμούς και ασφαλούς περιβάλλοντος για τις γυναίκες στην προπονητική.
- Εξειδικευμένη κατάρτιση και ισότιμη κατανομή πόρων: Αυτές οι προτάσεις αναδεικνύουν την ανάγκη για στοχευμένες παρεμβάσεις, προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστική -και με διάρκεια- αλλαγή.

¹⁰ Από τα αρχικά των όρων Specific, Measurable, Achievable, Relevant και Time-bound.

- Έρευνα και τεκμηριωμένη δράση: Η λήψη αποφάσεων που βασίζεται σε αποτελέσματα αξιόπιστων ερευνών είναι καίριας σημασίας για την προώθηση της ισότητας των φύλων στην προπονητική, διασφαλίζοντας ότι οι δράσεις και οι πολιτικές είναι αποτελεσματικές και στοχευμένες.

6.2 Συστάσεις του SheCOACH προς παρόχους προπονητικής εκπαίδευσης και κατάρτισης

Οι ακόλουθες συστάσεις μπορούν να καθοδηγήσουν τους παρόχους αθλητικής/προπονητικής εκπαίδευσης και κατάρτισης κατά το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση των προγραμμάτων τους ή/και άλλων συναφών δράσεων και μέτρων. Στόχος είναι η ενίσχυση της ευαισθητοποίησης, της γνώσης και της πρακτικής εφαρμογής της ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου, οδηγώντας σε ένα πιο συμπεριληπτικό και δίκαιο περιβάλλον στον τομέα της προπονητικής.

Η ισότητα των φύλων ως ουσιαστική δέσμευση στο πλαίσιο μιας ολιστικής προσέγγισης: Η έμφυλη ισότητα στην προπονητική θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως πραγματική δέσμευση, όχι ως επιφανειακή ή αποσπασματική προσπάθεια, ούτε ως «εργαλείο προβολής» ή μέσο που απλώς βοηθά τους αθλητικούς οργανισμούς και τα εκπαιδευτικά ιδρύματα να πληρούν κανονιστικά πρότυπα. Ο στόχος πρέπει να επεκτείνεται πέρα από την απλή αύξηση του αριθμού των γυναικών στα προγράμματα προπονητικής εκπαίδευσης –αν και οι αριθμοί αυτοί είναι φυσικά σημαντικοί δείκτες προόδου. Η προσέγγιση πρέπει να είναι πλήρης και ολιστική, ξεκινώντας από τη γενική εκπαίδευση, προχωρώντας σε μεγαλύτερη εστίαση στην αθλητική εκπαίδευση και στη συνέχεια, ακόμα πιο συγκεκριμένα, σε ζητήματα προπονητικής. Είναι κρίσιμο να υιοθετηθεί μια οριζόντια προσέγγιση στα προγράμματα αθλητικών σπουδών, ενώ ταυτόχρονα θα πρέπει να ενσωματωθούν ειδικά θέματα φύλου σε εξειδικευμένα σεμινάρια και προγράμματα προπονητικής κατάρτισης.

Κατανομή πόρων για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου και πρωτοβουλίες για την έμφυλη ισότητα: Τόσο οι ανθρώπινοι όσο και οι υλικοί πόροι αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για τα πρώτα βήματα προς την επιτυχή ανάπτυξη και βιωσιμότητα των προγραμμάτων προπονητικής κατάρτισης που προάγουν την έμφυλη ισότητα. Με άλλα λόγια, ζητούμενο είναι η διάθεση όχι μόνο οικονομικών πόρων και υλικοτεχνικής υποδομής, αλλά και έμπειρου προσωπικού, όπως και η επαρκής χρονική διάρκεια. Η σύσταση «Επιτροπής Ισότητας των Φύλων» σε φορείς αθλητικής εκπαίδευσης, εφόσον δεν υπάρχει ήδη, είναι κρίσιμη για τη διασφάλιση ότι τα θέματα έμφυλης ισότητας αντιμετωπίζονται με συνέπεια και ενσωματώνονται σε όλες τις πτυχές της εκπαίδευσης. Αυτή η επιτροπή θα λειτουργεί ως ειδικό όργανο υπεύθυνο για την εποπτεία, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών ισότητας, την παρακολούθηση της προόδου, την αξιολόγηση και την ενημέρωση του προγράμματος σπουδών προπονητικής.

Έρευνα και συλλογή δεδομένων: Οι πάροχοι προπονητικής εκπαίδευσης πρέπει να διεξάγουν πρωτογενή ή δευτερογενή έρευνα για να εντοπίσουν συγκεκριμένα εμπόδια, προκλήσεις και εκπαιδευτικές ανάγκες που σχετίζονται με το φύλο. Η χρήση αξιόπιστων δεδομένων και εμπειριστατικών πληροφοριών είναι απαραίτητη για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικών προγραμμάτων που θα αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα πιο πιεστικά ζητήματα που σχετίζονται με την ισότητα των φύλων.

Σχεδιασμός και εφαρμογή συμπεριληπτικών προγραμμάτων σπουδών, με ευαισθησία σε θέματα φύλου: Ο σχεδιασμός ενός προγράμματος σπουδών χωρίς αποκλεισμούς, το οποίο προτάσσει την έμφυλη ισότητα, οφείλει να ενσωματώνει συνειδητά τις αρχές της ισότητας των φύλων και της συμπερίληψης σε όλες τις πτυχές της διδασκαλίας και της μάθησης και να διασφαλίζει ότι η διάσταση του φύλου ενσωματώνεται σε όλα τα μαθήματα και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες. Οι πάροχοι αθλητικής εκπαίδευσης και κατάρτισης θα πρέπει να επιδιώκουν να διασφαλίσουν ότι το εκπαιδευτικό υλικό και οι δραστηριότητες αντικατοπτρίζουν πολυδιάστατες και ευαίσθητες ως προς το φύλο προσεγγίσεις. Η χρήση συμπεριληπτικής γλώσσας, πρακτικών που προάγουν τη συμμετοχή όλων των φύλων, καθώς και η προβολή παραδειγμάτων επιτυχημένων προπονητριών και αθλητριών, είναι καθοριστικής σημασίας για τη δημιουργία ενός ισότιμου και συμπεριληπτικού εκπαιδευτικού περιβάλλοντος.

Εξειδικευμένες εκπαιδευτικές ενότητες για την ισότητα των φύλων: Οι πάροχοι αθλητικής εκπαίδευσης θα πρέπει επίσης να ενσωματώνουν στο πρόγραμμα σπουδών συγκεκριμένες ενότητες που να καλύπτουν βασικά ζητήματα σχετικά με την ισότητα των φύλων. Πρόκειται για ζητήματα όπως: ο ορισμός, τα εμπόδια και τα οφέλη της έμφυλης ισότητας στον αθλητισμό -ιδίως η ανάλυση και αντιμετώπιση των προκαταλήψεων και των έμφυλων στερεοτύπων- καθώς και το νομικό πλαίσιο που αφορά την ισότητα των φύλων. Συνιστάται ιδιαίτερα η χρήση διαδραστικών και βιωματικών μεθόδων μάθησης, όπως η αναπαράσταση ρόλων (role-playing) και οι μελέτες περιπτώσεων (case studies), ώστε οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες να εμπλακούν ενεργά και να εμβαθύνουν την κατανόησή τους σε αυτά τα ζητήματα.

Αξιολόγηση, επανεξέταση και επικαιροποίηση: Τα επιτυχημένα προγράμματα κατάρτισης ενσωματώνουν αποτελεσματικές μεθόδους αξιολόγησης για να μετρήσουν τον βαθμό κατανόησης από την πλευρά των εκπαιδευομένων, αξιοποιώντας την ανατροφοδότηση, που είναι ζωτικής σημασίας για τη συνεχή βελτίωση του προγράμματος σπουδών και την αντιμετώπιση κενών γνώσης. Είναι κρίσιμο οι πάροχοι αθλητικής εκπαίδευσης να αναθεωρούν και να επικαιροποιούν τακτικά τα προγράμματα σπουδών τους, διασφαλίζοντας τη συνάφεια και την ευθυγράμμιση με το «πνεύμα της εποχής» και τις ανάγκες των εκπαιδευομένων, τις τελευταίες εξελίξεις και τις βέλτιστες πρακτικές στον τομέα της ισότητας των φύλων στον αθλητισμό και την προπονητική.

Κίνητρα συμμετοχής ή ακόμη και υποχρεωτικά σεμινάρια: Ευκαιρίες για συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη που εστιάζουν στην έμφυλη ισότητα, θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν εισαγωγικά ή προχωρημένα μαθήματα και σεμινάρια, δια ζώσης ή/και διαδικτυακά. Όπου κρίνεται σκόπιμο, οι εκπαιδευτικοί πάροχοι θα πρέπει να συμπεριλαμβάνουν είτε προαιρετική είτε υποχρεωτική εκπαίδευση και εργαστήρια σχετικά με την ισότητα των φύλων για όλους τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες στα προγράμματα πιστοποίησης προπονητών/τριών. Επίσης, θα ήταν χρήσιμο να προσφέρονται -κατά περίπτωση- βεβαιώσεις, ειδικές πιστοποιήσεις, βραβεία αναγνώρισης ή άλλα κίνητρα που θα ενθαρρύνουν τη συμμετοχή.

Συνεργασία με εμπειρογνώμονες στον τομέα της ισότητας των φύλων και γυναίκες εκπαιδευτριες και μέντορες: Η συμμετοχή ειδικών και η συνεργασία με οργανώσεις και ομάδες που προωθούν την ισότητα των φύλων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στη σχεδίαση και υλοποίηση προγραμμάτων αθλητικών σπουδών, καθώς και μεμονωμένων μαθημάτων, διασφαλίζοντας μια ολοκληρωμένη δομή και υψηλής ποιότητας εκπαιδευτικό περιεχόμενο. Επιπλέον, η πρόσληψη περισσότερων γυναικών –καθηγητριών, εκπαιδευτριών και μεντόρων– μπορεί να έχει θετικό αντίκτυπο, ενισχύοντας την προώθηση της ισότητας των φύλων στην πράξη.

Εκστρατείες ευαισθητοποίησης: Η αξιοποίηση ποικίλων καναλιών επικοινωνίας, όπως ιστοσελίδες, μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενημερωτικά δελτία, εργαστήρια, ημερίδες και συνέδρια, είναι κρίσιμη για την προσέγγιση ενός ευρύτερου κοινού και την ευαισθητοποίηση της προπονητικής κοινότητας σχετικά με τη σημασία της ισότητας των φύλων. Αυτές οι δράσεις πρέπει να ενθαρρύνουν τη συμμετοχή σε σχετικές πρωτοβουλίες και σε περαιτέρω κατάρτιση. Επιπλέον, η προβολή γυναικείων προτύπων και ιστοριών επιτυχίας από τον χώρο της προπονητικής μπορεί να έχει καθοριστική σημασία για την αποτελεσματικότητα αυτών των εκστρατειών.

Για παράδειγμα, μια στοχευμένη εκστρατεία ευαισθητοποίησης θα μπορούσε να περιλαμβάνει μια «Εβδομάδα» ή έναν «Μήνα Ισότητας των Φύλων στην Προπονητική», με εργαστήρια, σεμινάρια και δημόσιες συζητήσεις με τη συμμετοχή γυναικών - προπονητριών.

Υποστήριξη πολιτικών ισότητας των φύλων στην προπονητική: Οι πάροχοι αθλητικής/προπονητικής εκπαίδευσης θα πρέπει να συνεργάζονται με εκπαιδευτικούς και αθλητικούς φορείς σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, ώστε να διασφαλίσουν ότι η έμφυλη ισότητα αποτελεί προτεραιότητα στο πλαίσιο των εκπαιδύσεων πιστοποίησης προπονητών/τριών, αλλά και στο ευρύτερο πλαίσιο της αθλητικής προπονητικής. Μέσω της αποτελεσματικής προώθησης της ισότητας των φύλων στις διαδικασίες πιστοποίησης προπονητών και της συνεργασίας με αθλητικούς φορείς, οι πάροχοι εκπαίδευσης μπορούν να συμβάλουν σε συστημικές αλλαγές που θα προάγουν ένα πιο δίκαιο και συμπεριληπτικό περιβάλλον, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα βιώσιμες θετικές εξελίξεις στον τομέα του αθλητισμού.

6.3 Συστάσεις του SheCOACH για συνεργασία και διακρατική δράση

Οι συνεργατικές και διακρατικές πρωτοβουλίες και κοινές δράσεις, ιδίως στο πλαίσιο χρηματοδοτούμενων από την ΕΕ έργων όπως το SheCOACH, μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην αθλητική εκπαίδευση και στη γεφύρωση του έμφυλου χάσματος στην προπονητική. Υπάρχει σαφής ανάγκη για καλύτερη πρόληψη και οργανωμένες δράσεις που θα αντιμετωπίζουν τα ζητήματα έμφυλης ανισότητας, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της ευαισθητοποίησης και της αναγνώρισης των υφιστάμενων εμποδίων. Η ανταλλαγή εμπειριών, στρατηγικών και καλών πρακτικών μεταξύ χωρών, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, της Κύπρου, της Ιταλίας και της Ισπανίας, μπορούν να προάγουν την ισότητα των φύλων, ενισχύοντας τη συνεργασία μεταξύ ομοσπονδιών, ενώσεων, αθλητικών συλλόγων και παρόχων εκπαίδευσης και κατάρτισης προπονητών και προπονητριών.

Διακρατικές πολιτικές ισότητας των φύλων: Ένα ενημερωμένο, ολοκληρωμένο και συνεκτικό πλαίσιο για την ισότητα των φύλων στην αθλητική εκπαίδευση και προπονητική, που μπορεί να προσαρμοστεί στις ιδιαίτερες ανάγκες και τα πλαίσια κάθε χώρας, μπορεί να έχει σημαντικό αντίκτυπο. Αυτό το πλαίσιο θα πρέπει να περιλαμβάνει σαφείς κατευθυντήριες γραμμές για την προώθηση της έμφυλης ισότητας, την αντιμετώπιση των συστημικών εμποδίων και τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών για τις γυναίκες στην προπονητική.

Σχέδια για την ισότητα των φύλων: Τα σχέδια για την ισότητα των φύλων θα πρέπει να περιλαμβάνουν συγκεκριμένα μέτρα και σαφείς στόχους σε τομείς όπως η οργανωσιακή κουλτούρα, η ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στη διοίκηση, η ισότητα στις προσλήψεις και στην επαγγελματική εξέλιξη, η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, η

ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην έρευνα και τη διδασκαλία, καθώς και μέτρα κατά των έμφυλων διακρίσεων και της έμφυλης βίας.

Ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην προπονητική εκπαίδευση και κατάρτιση: Η διασφάλιση της πλήρους ενσωμάτωσης του φύλου στα προγράμματα σπουδών προπονητικής σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, σε όλες τις χώρες, μπορεί να προωθήσει πραγματικά την έμφυλη ισότητα και να ενισχύσει την δημιουργία ενός συμπεριληπτικού αθλητικού περιβάλλοντος. Τα βασικά επιμέρους ζητήματα που πρέπει να ληφθούν υπόψη περιλαμβάνουν τον ορισμό των βασικών εννοιών, την αναγνώριση και την αντιμετώπιση των συστημικών εμποδίων, την αμφισβήτηση των στερεοτύπων, την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και των έμφυλων διακρίσεων, καθώς και την προώθηση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η ενίσχυση της συμπεριληπτικής επικοινωνίας και ηγεσίας.

Υποστήριξη και προώθηση γυναικείων προτύπων μέσω και των ΜΜΕ: Οι διακρατικές και συνεργατικές προσπάθειες για την ανάδειξη του έργου και των επιτευγμάτων των προπονητριών σε όλες τις χώρες μπορούν να έχουν σημαντικό θετικό αντίκτυπο. Η χρήση στοχευμένων εκστρατειών στα social media και η συνεργασία με δημοσιογράφους και ΜΜΕ για τη μεγαλύτερη δημόσια αναγνώριση, μπορούν να συμβάλουν στην καταπολέμηση των στερεοτύπων και στην προβολή αξιολογών γυναικείων προτύπων για τη νέα γενιά προπονητριών.

Συνεργασία και δικτύωση: Η εποικοδομητική συνεργασία μεταξύ αθλητικών ομοσπονδιών, ενώσεων, συνδέσμων, συλλόγων και εκπαιδευτικών παρόχων σε εθνικό και διακρατικό επίπεδο μπορεί να οδηγήσει σε πιο σταθερές και αποτελεσματικές δράσεις. Η δημιουργία δικτύων για κοινές πρωτοβουλίες και η ανάπτυξη πλατφορμών και φόρουμ συζήτησης, όπου θα συζητούνται νέες ιδέες και θα ανταλλάσσεται χρήσιμο υλικό και καλές πρακτικές, μπορούν να προωθήσουν σημαντικά την έμφυλη ισότητα στην προπονητική. Στο πλαίσιο αυτό, η τακτική παρακολούθηση και αξιολόγηση της προόδου και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών και των πρωτοβουλιών για την ισότητα των φύλων θα διασφαλίσει ότι οι στρατηγικές οδηγούν σε απτά, θετικά αποτελέσματα.

Αντιμετωπίζοντας αυτά τα ζητήματα με συνεργατικό, στοχοθετημένο τρόπο και συντονισμένη προσέγγιση, η Ελλάδα, η Κύπρος, η Ιταλία και η Ισπανία μπορούν να επιτύχουν σημαντική πρόοδο στην επίτευξη της έμφυλης ισότητας στην αθλητική προπονητική, ιδίως στον τομέα της καλαθοσφαίρισης, αποτελώντας παράλληλα ένα θετικό παράδειγμα για άλλες χώρες.

Βιβλιογραφικές αναφορές

SheCOACH: Gender Equality in Coaching - Ισότητα των φύλων στην προπονητική – *Παραδοτέο D2.2. Ερευνητική Έκθεση Κύπρου* (2024). Υπεύθυνος εταίρος: Κυπριακή Ομοσπονδία Καλαθοσφαίρισης. Αριθμός αναφοράς έργου: 101133095 - SheCOACH - ERASMUS-SPORT-2023. Διαθέσιμη σε EN & EL. Ιστοσελίδα: www.shecoach.eu

SheCOACH: Gender Equality in Coaching - Ισότητα των φύλων στην προπονητική – *Παραδοτέο D2.2. Ερευνητική Έκθεση Ελλάδας* (2024). Υπεύθυνος Εταίρος: Symplexis σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Ελλήνων Προπονητών Καλαθοσφαίρισης. Αριθμός αναφοράς έργου: 101133095 - SheCOACH - ERASMUS-SPORT-2023. Διαθέσιμη σε EN & EL. Ιστοσελίδα: www.shecoach.eu

SheCOACH: Gender Equality in Coaching – D2.2. *National Report, Italy* (2024). Responsible Partner: L'ORMA. Project Ref. Number: 101133095 — SheCOACH — ERASMUS-SPORT-2023. Available in EN & IT. Website: www.shecoach.eu

SheCOACH: Gender Equality in Coaching – D2.2. *National Report, Spain* (2024). Responsible Partner: Universidad de Murcia in collaboration with the Federación de Baloncesto de Castilla La Mancha. Available in EN & ES. Project Ref. Number: 101133095 — SheCOACH — ERASMUS-SPORT-2023. Website: www.shecoach.eu